

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse õppetool

Hanna-Liisa Kutsar

VÕLAUSALDAJA ÕIGUSED SANEERIMISMENETLUSE ALUSTAMISEKS

Magistritöö

Juhendaja: MSc Anto Kasak

Tallinn 2018

SISUKORD

1. SANEERIMISMENETLUSE TÄHENDUS VÕLAUSALDAJATE JAOKS	9
1.1. Saneerimismenetlus maksejõuetusmenetluses	9
1.2. Võlausaldaja huvid ja roll saneerimismenetluses	22
1.3. Saneerimismenetluse algatamise tähtsus võlausaldaja jaoks.....	31
2. VÕLAUSALDAJA ÕIGUSED SANEERIMISMENETLUSES	44
2.1. Saneerimisabinõude kasutamine.....	44
2.2. Saneerimismenetluses nõuete rahuldamine	54
3. VÕLAUSALDAJATE ÕIGUSED JA NENDE HUVID SANEERIMISKAVA KOOSTAMISEL JA KINNITAMISEL	61
3.1. Saneerimiskava koostamise ja esitamise õigus	61
3.1.1. Võlausaldajate rühmadesse jaotamine.....	69
3.1.2. Pandiga tagatud nõuded saneerimiskavas	74
3.2. Võlausaldajate poolt konkureeriva saneerimiskava esitamise õigus	80
KOKKUVÕTE	89
THE CREDITORS RIGHT TO INITIATE A REORGANIZATIONAL PROCEEDINGS	95
SUMMARY	95
KASUTATUD ALLIKAD.....	101
Normatiivaktid.....	106
Kohtupraktika	106
Muud allikad.....	107

Sissejuhatus

Töö autor keskendub oma töös võlausaldaja õigustele alustada saneerimismenetlust ning on valinud võrdlusriigiks Ameerika Ühendriigid, kus on antud võlausaldajatele õigus algatada saneerimismenetlus pankrotiseaduse 11. peatüki alusel. Võrdlusriigiks valis töö autor Ameerika Ühendriigid kuna paljud Euroopa riigid on võtnud just Ühendriikide seadusandluse maksejõuetusmenetluse osas eeskujuks. Ameerika Ühendriikide saneerimismenetluse näitena soovib autor tuua välja põhjendused, miks oleks kasulik majanduslikust aspektist anda õigus võlausaldajatele saneerimismenetluse alustamiseks.

Paratamatult on menetluses osapooli mitmeid ning ka nende huvid võivad olla erinevad menetluses. Käesoleva töö eesmärk on analüüsida sisulisemalt võlausaldaja huvi ja õigusi saneerimismenetluses. Autor on keskendunud võlausaldajate õigustele saneerimismenetluses ning võlausaldaja õigusi ning huve menetluses on töö autor võrrelnud Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatükiga, milleks on saneerimismenetlus.¹

Saneerimisseadus on kehtinud Eestis tänaseks päevaks kümme aastat. On olnud aega kujundada praktikat ja näha, kas seadus hakkab toimima eesmärgistatult. Kümme aastat on piisav aeg, et jõuda ka järeldusele, kas oleks vaja viia seadusesse sisse muudatusi.

Meie maksejõuetusmenetluses on saneerimismenetluse eesmärgiks pakkuda likvideerivale pankrotimenetlusele alternatiivi, mille läbimisel on ettevõttel võimalik jätkata oma tegevust ja seeläbi rahuldada võlausaldajate nõudeid suuremas ulatuses kui pankrotimenetluses, tagada töökohtade säilimine ja kõrvaldada muid pankrotimenetlusega kaasnevaid negatiivseid mõjusid.

Äärmiselt oluline on, et saneerimismenetlus tagaks võlausaldajate huvide kahjustumise vältimiseks teatavad kaitsemehhanismid.

Oluline on tagada, et saneerimisega ei seata võlausaldajaid oluliselt halvemasse olukorda, kui nad oleksid tõenäoliselt ettevõtja pankrotimenetluse korral, ehk et võlausaldaja peaks saama

¹<http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>, (10.04.2018)

oma nõudeid saneerimiskava alusel rahuldatud oluliselt mitte väiksemas ulatuses sellest, mida oleks tõenäoliselt võimalik saavutada pankrotimenetluses.²

Vastavalt 2015. aastal huvigruppide hulgas läbiviidud uuringule selgus, et saneerimisseadus ei ole sellises ulatuses oma eesmärgi täitnud ning ei ole selge, millised on menetluse vajadused ning võimalused³.

Tulenevalt eeltoodust on autor seisukohal et uurimustöö teema on aktuaalne ning on põhjendatud uurida saneerimismenetluse eesmärgipärasust, sealjuures võlausaldajate õigusi saneerimismenetluses.

Kehtiva õiguse kohaselt on ettevõtet võimalik saneerida juhul, kui tema maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline, kuid mis seisus täpselt ettevõtte majanduslikult olema peaks, ning millised on väljavaated tervendamisele, ei ole üheski seaduses reguleeritud. Samuti ei ole sellekohast praktikat ning töö autor leiab, et ei ole piisavalt pööratud tähelepanu ettevõtja majandusseisule ja maksejõulisuse hindamisele. Mis tingib olukorra, et praktikas siiski saabub ettevõtja pankrot vaatamata saneerimiskava kinnitamisele.

Kuidas oleks võimalik ületada antud olukorda, ning välistada enam pankrotimenetlusi ning jõuda olukorrani, kus saneerimismenetlus on täitmas oma eesmärgi. Töö autor asub seisukohale, et kui saneerimismenetlus muutuks oma olemuselt lihtsamaks ning arusaadavamaks ettevõtjatele, tekiks ka usaldus ning soov tervendamise osas. Saneerimisseaduse eelnõu kohaselt oli eesmärgiks, et keskmine saneeritavate ettevõtete arv aastas võiks jääda kümne ja kahekümne vahele. Täna sel päeval on aga olukord, kus enam on kasutusel pankrotimenetlused ning saneerimismenetluste osas esitatakse saneerimisavaldus liiga hilja, kui ettevõtet enam ei ole võimalik saneerida. Riigikohtu tõlgenduse kohaselt välistab üksnes püsiv maksejõuetus saneerimismenetluse.

Saneerimismenetlus hõlmab mitut osapoolt- ettevõtte, võlausaldajad, riiki, töötajad, kolmandad isikud. See on kompleksne süsteem, kus ei saa jätta ühtegi osapoolt välja või märkamata.

² Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/ee85892c-2f9d-6952-e2b0-9eea83feb6b3> (21.04.2018), lk 3

³ Maksejõuetusõiguse revisjoni lähteülesande projekt 2016, kättesaadav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/maksejouetusõiguse_revisjoni_lahteulesande_projekt_16.02.2016.pdf (25.03.2018)

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on põhjendada ning tuua välja argumendid võlausaldajate õiguse osas algatada saneerimismenetlus. Töö autor tugineb oma põhjenduste ning ettepanekute osas võrdlusriigi Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatüki saneerimisseaduse menetluse praktikale ning seadusandlusele, kus võlausaldajatele on antud õigus saneerimismenetluse algatamise osas.

Nimetatud põhjenduse osas on magistritöö autor püstitanud hüpoteesi, kas võlausaldajatele tuleks anda saneerimismenetluse alustamise õigus. Vaatamata sellele, et Eesti seadusandluses ei ole lubatud võlausaldajatel saneerimismenetluse alustamine, soovib töö autor jõuda järeldusele, et kas lubamine täidaks suuremal määral menetluse eesmärki.

Justiitsministeeriumi poolt 2016. aastal läbiviidud analüüsi alusel esitati samuti küsimus, kas võlausaldajatele võimaluse andmine saneerimisavalduse esitamise osas annaks lisandväärtuse menetlusele.

Eestis kehtiv saneerimismenetlus järgib aktiivse ettevõtja põhimõtet, mistõttu on saneerimisavalduse esitamise võimalus antud üksnes ettevõtjale ehk võlgnikule endale, välistades võlausaldaja saneerimisavalduse esitamise võimaluse.⁴ Vastavalt saneerimismenetluse eesmärgile, et võlausaldajate nõuded saavad suuremal määral hüvitatud kui pankrotimenetluses, peaksid võlausaldaja, kui ka ettevõtte ise olema enam huvitatud menetlusest. Millisel määral võlausaldajad on huvitatud menetluse eesmärgipärasusest tuleb antud magistritöös arutlusele ning töö autor toob välja omapoolsed ettepanekud, millega põhjendab, miks peaks olema võlausaldajatele antud õigus saneerimismenetluse algatamiseks.

Töö autori eesmärk on jõuda tulemuseni, kas seaduse redaktsiooni muutmine võlausaldajatele võimaluse andmisega menetluse alustamiseks suurendaks saneerimisseaduse kui maksejõuetusmenetluse kasutatavust. Saneerimismenetluses saaksid võlausaldajad oma nõuded suuremas mahus tagatud ning samuti menetlus oleks kogu ühiskonnale kasumlikum kui pankrotimenetlus.

⁴ Justiitsministeeriumi maksejõuetuse revisjoni lähteülesane projekt, Tallinn 2016, https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/maksejouetusoiiguse_revisjoni_lahteulesande_projekt_16.02.2016.pdf

Saneerimismenetlusega on seotud nii ettevõtte, võlausaldajad kui ka kolmandada isikud ning ettevõtte töötajad, kõiki osapooli arvesse võttes oleks ühiskonnale kasulikum kui ettevõtet kasutaksid enam võimalust saneerimiseks kui pankrotiks.

Oma töö eesmärkide saavutamiseks on autor jaganud magistritöö kolme peatükki ning peatükid alapeatükkideks. Esimeses peatükis käsitleb autor saneerimismenetluse tähendust võlausaldajate jaoks. Autor analüüsib saneerimismenetlust maksejõuetusmenetluses ning toob välja saneerimismenetluse algatamisetähtsuse võlausaldaja jaoks ja võlausaldaja huvid ning rolli menetluses. Käesoleva magistritööga soovib autor tuua välja võlausaldajate rolli saneerimismenetluses ning võlausaldaja võimalused menetluse eesmärgi paremale täitmisele kaasa aidata. Kuna võlausaldaja on saneerimismenetluses subjekt, kes soovib oma nõuete suuremas mahu realiseerimist kui pankrotimenetluses, on võlausaldaja eesmärgi täitmise osas nõus ka nõuete ümberkujundamisega.

Magistritöö esimeses peatükis on teema püstitusena üleval võlausaldaja huvid saneerimismenetluses ning menetluse algatamise osas. Millist tähendust omab võlausaldaja ettevõtte saneerimises ning kuidas saab võlausaldaja omaltpoolt aidata kaasa saneerimismenetluse eesmärgi täitmisele. Millised on sealjuures võlausaldaja huvid, et menetlus oleks edukas. Töö autor toob välja põhjendused, millist huvi kannab võlausaldaja saneerimismenetluses ning miks peaks neil olema soov saneerimismenetluse algatamise õiguse osas.

Teises peatükis toob töö autor välja võlausaldaja õigused saneerimismenetluses. Töö autor analüüsib saneerimisabinõude kasutamist. Vaatamata sellele, et seaduses ei ole välja toodud, mil määral ning kuidas saneerimisabinõusid rakendatakse, analüüsib töö autor, kuidas mõjutab võlausaldaja huvi saneerimisabinõude efektiivsemalt kasutamist. Samuti toob autor välja nõuete ümberkujundamise mõju menetlusele ning võlausaldajate nõuete rahuldamise.

Läbi põhjenduste ning ettepanekute toomise otsib töö autor küsimustele vastust, kas antud õiguste toomine Eesti kehtivasse seadusandlusesse muudaks saneerimismenetluse efektiivsemaks. Milliseid alternatiivseid abinõusid on seadus võimaldanud kasutada ning kuidas saaks võlausaldaja huvide laiendamise osas nõuete ümberkujundamisega mõjutada menetlust.

Töö autor toob omapoolsed ettepanekud seaduse efektiivsemaks muutmise osas võttes arvesse tänapäeva majanduslikku seisu ning arvestades saneerimismenetluse eesmärki.

Kolmandas peatükis uurib töö autor saneerimiskava mõju ning kava esitamise õigust. Kellele on antud saneerimiskava esitamise õigused ning millised oleksid menetluse tulemused, kui kava esitamise õigust oleks laiendatud. Töö autor toob välja, kas võlausaldaja poolt saneerimiskava esitamise õigus muudaks menetluse kulgu ning nõuete ümberkujundamise aluseid. Samuti toob autor välja, kas konkureeriva saneerimiskava esitamise õigus võlausaldajate poolt annaks ka laialdasema õiguse rääkida kaasa menetluses. Töö autor on eraldi alapeatükkidena kirjeldanud saneerimiskavas rühmadesse jaotamise põhimõtteid Eesti ja Ameerika Ühendriikide seadusandluses ning pandiga tagatud nõudeid. Rühmadesse jaotamise põhimõtte omab olulist tähtsust nõuete ümberkujundamise osas. Samuti on oluline saneerimiskava koostamise ning kinnitamise osas pandipidajate õigused.

Käesoleva töö eesmärgi saavutamiseks on töö autor kasutanud võrdlevat meetodit, milleks on valinud Ameerika Ühendriikide seadusandluse. Võrdleva analüüsi meetodit kasutades uuris autor USA pankrotiseaduse 11. peatükki puudutavat õiguskirjandust, sellekohaseid analüüse ning kohtupraktikat, mille alusel sai püstitada oma seisukohad ning võrrelda Eestis kehtiva saneerimiseseadusega.

USA pankrotiseaduse⁵ 11. peatükk on aluseks paljude riikide maksejõuetusõiguse praktikale ning oma pikaajalisuse ja laialdase praktika pinnalt on USA saneerimisõiguse suunanud ettevõtja-sõbraliku menetluse juurutamisele, et anda ettevõtjale uus võimalus läbi nõuete ümberkujundamise. Käesolevas magistritöös käsitletakse ettevõtte saneerimismenetlust ning võrdlusriigi pinnalt on toodud välja õigused väike- ning suurettevõtete osas, kuid käsitlemist ei leia eraisikute võlgade ümberkujundamine. Töö autor on keskendunud oma töös vaid ettevõtte reorganiseerimise sätetele ning nende võlausaldajate õigustele.

Uurimisprobleemide lahendamiseks on autor kasutanud Rahvusvahelise Valuutafondi maksejõuetusõiguse alaseid seisukohti, ÜRO Rahvusvahelise Kaubandusõiguse komisjoni (UNICTRAL) maksejõuetusõiguse alaseid juhiseid, samuti Maailmapanga

⁵ USA pankrotiseadus. USA Bankruptcy Code. Chapter 11. Arvutivõrgus: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/chapter-11> (29.03.2018)

maksejõuetusmenetluse alaseid juhiseid ning maksejõuetusõigust puudutavat kirjandust, ekspertide avaldatud analüüse. Samuti on töö koostamisel autor lähtunud välisautorite teostele ning lisaks võõrkeelsetele allikatele on töös kasutatud Eesti õigusteadlaste teoseid. Töös viidatakse Riigikohtulahenditele nii Eesti praktikast kui ka Ameerika Ühendriikide kohtupraktikale. Töö autor on kasutanud töös Jackson, T.H., Goode, R.M. Warren, E. ja teiste õigusteadlaste artikleid.

1. SANEERIMISMENETLUSE TÄHENDUS VÕLAUSALDAJATE JAOKS

1.1. Saneerimismenetlus maksejõuetusmenetluses

Käesoleva magistritöö esimeses alapeatükis uurib magistritöö autor millist rolli mängib saneerimismenetlus maksejõuetusmenetluses, kuidas on menetlus kümne aasta jooksul oma eesmärgi täitnud ning millised on ettevõtted, mida asutakse saneerima. Töö autor toob välja saneerimismenetluse põhimõtted ning vajalikkuse majanduskeskkonna jaoks ja vaatab saneerimismenetlust võlausaldaja keskselt.

Olukorras kus ettevõtte võlad üha kasvavad, kuid tulusid enam ei tule, tuleb mõelda, kuidas ettevõtet edasi juhtida. Mida varem ettevõtte juhtkond otsustab edasise tegevuse, seda suurem tõenäosus on ettevõtte majanduslikest raskustest päästa.

Vastavalt Eestis kehtivale seadusele tähendab saneerimine abinõude kompleksi rakendamist ettevõtte majanduslike raskuste ületamiseks, tema likviidsuse taastamiseks, kasumlikkuse parandamiseks ja jätkusuutliku majandamise tagamiseks.⁶ Eesmärk on tagada ettevõttele majanduslike abinõude rakendamisel jätkusuutlik tegevus.

Maksejõuetusmenetlus on äärmiselt tähtis ühiskondlikul tasandil, kuna paljuski ettevõtete äritegevus on üles ehitatud laenudele ja ringlevas finantsmaailmas on majandustegevused seotud. Kui ühel ettevõttel on majanduslikud raskused, puudutab see automaatselt ka teisi ettevõtteid, kes on seotud temaga. Maksejõuetus ei pea alati lõppema pankrotiga.

Ettevõtted ning sellega seotud küsimused ning probleemid on alati vajanud tähelepanu. Maksejõuetusõiguse olemuslik vastasseis võlgniku ja võlausaldajate huvide vahel ning nende tasakaalustamine on maksejõuetusmenetluse keskseks küsimuseks. Olemuslikult vastanduvad sealjuures kaks huvi – ühelt poolt on oluline tagada ärisuhte pooltele kindlus selle ees, et nende äripartnerid oleksid usaldusväärsed ning ebaõnnestumise korral oleks tehingu teisele poolele tagatud võimalus heas usus tehtud investeeringute tagasisaamisele.

⁶ Saneerimisseadus, 04.12.2008, RT I 2008, 53, 296, RT I, 26.06.2017, 35

Maksejõuetusmenetlusele on iseloomulik mitmete osapoolte vastanduvate huvide esinemine: võlgnik, omavahel võrdsetel õiguslikel alustel võistlevad võlausaldajad, töötajad, tagatud nõudega võlausaldajad.⁷

Antud menetluses omavad ühtaegu tähendust nii saneeritav äriühing kui ka võlausaldajad. Nagu eelnevalt öeldud, majanduskriisi ajal kasvas sotsiaalne teadlikkus maksejõuetusmenetluse vajalikkusest.⁸ Tulenevalt majanduskriisist ning vajadusest reguleerida maksejõuetusmenetluses ettevõtte tervendavat regulatsiooni võetigi Eestis 2008. aastal vastu saneerimisseadus. Võrdluseks Ameerika Ühendriikidega, kus kongress kinnitas pankrotiseaduse aastal 1978.⁹ Pankrotiseadust Ameerika Ühendriikides on aegade jooksul parendatud ja kohandatud vastavalt majanduslikule ning ühiskonna muutustele, et oleks garanteeritud sätte eesmärgi parem täitmine.

Eesti ja Ameerika Ühendriikide saneerimismenetluste reguleerimine seaduste tasandil on erinev. Eestis on saneerimismenetlus eraldiseisvalt sätestatud saneerimisseaduses, kuid Ameerika Ühendriikide seadusandluses on saneerimismenetlus reguleeritud pankrotiseaduses. Seaduses kehtestatakse pankroti taotlemise, võlausaldajate nõuete lahendamise ja võlgnike õiguste kaitsmise kord. USA pankrotiseadus on jagatud peatükkideks. Peatükid 1, 3 ja 5 sisaldavad pankrotimenetluste definitiivseid sätteid ja määratletavad pankrotimenetluse läbiviimise korra. Antud sätteid kohaldatakse kõikide maksejõuetusmenetluste kohta. Kõige enam levinumad maksejõuetuse viisid on esitatud järgmistes peatükkides: peatükk 7 likvideerimismenetlus, peatükk 11 saneerimismenetlus ja peatükk 13 tarbija sätted.¹⁰

Eesti seaduse vastuvõtmisest on käesolevaks aastaks möödunud kümme aastat ning selle vastuvõtmise peamiseks eesmärkideks oli vähendada ettevõtete pankrotte, rahuldada võlausaldajate nõudeid suuremas ulatuses, säilitada töökohti jpm. Arvestades kümne aasta kohtupraktikat ning saneerimiskavade vähest täitmist saab öelda, et seadus sellisena ei ole

⁷ O.M.Stöcker, R. Stürner.Flexibility.Security and Efficiency of Security Rights Over Real Property in Europe, Volume III, Berlin 2009, lk 84

⁸ P.Manavald. Economic Crisis and the Effectiveness of Insolvency Regulation, Juridica International 2010 XVII pp 207-216

⁹ THE LAW OF DEBTORS AND CREDITORS (Little, Brown & Co. 2d ed. 1991, 2nd ed. 1991, Aspen 3rd ed. 1996, 4th ed. 2001, 5th ed. 2006), p 13

¹⁰ H. R. Cheesemann Business Law Lk 544

täitnud oma eesmärgi. Vastavalt seaduseelnõus toodule oli eesmärgiks keskmiselt kümne kuni kahekümne ettevõtte saneerimine aastas¹¹. Eesti kohtute 2017. aasta statistika andmetele oli eelmisel aastal esimese astme kohtus jõustunud lahendina 5 saneerimismenetlust.¹²

Tuginedes eeltoodud andmetele on autor seisukohal, et saneerimismenetlus ei täida tänasel päeval oma eesmärgi ning seadus peaks vastama senisest rohkem praktilistele vajadustele. Samuti võiks protsess olla lihtsam ja sealjuures ka tulemuslikum. Võlausaldajate õiguste suurendamine parandaks antud eesmärkide täitmist. Seaduse muudatusel läbi võlausaldajate õiguste laiendamise muutuks protsess tõhusamaks, ettevõtte ümberstruktureerimisele saaks kaasa rääkida ka võlausaldaja, muutes seeläbi ka Eesti ettevõtluskeskkonda.

Ameerika seadusandluses on tehtud palju muudatusi selle nimel, et leida sobiv tasakaal võlausaldajate ja võlgnike õiguste vahel.¹³ Eesti saneerimisseaduse ja ka Ameerika Ühendriikide saneerimismenetluse eesmärgiks on võlgnikule luua läbi eduka menetluse uus algus. Uus algus tähendab, et võlgnik on vabastatud rahalistest kohustustest võlausaldajate ees.

Võlausaldajal, kes on andnud saneerimislaenu makseraskuses olevale ettevõttele, seaduse kohaselt ei ole reguleeritud eelisõigust teiste võlausaldajate ees. Antud eelise andmine suurendaks võlausaldajate huvi saneerimisprotsessi osas ning samuti ettevõtete päästmisel makseraskustest. Töö autor leiab, et antud võlausaldajate võimalus aitab kaasa makseraskuste ületamisele ning efektiivsema eesmärgi täitmisele, kuna laenu andmine aitab probleemset ettevõtet uuesti äritegevuse jätkamisel mitte ei süvenda makseraskustesse sattunud ettevõtja likviidsuskriisi. Sealjuures saab ka võlausaldaja oma investeeritud rahalised vahendid suuremal määral tagasi. Ameerika Ühendriikides kehtib *new money rule* ehk uue raha reegel, mida kasutatakse tihti tagatud nõuetega võlausaldajate osas, et seada neid turvalisemasse olukorda.

¹¹ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/ee85892c-2f9d-6952-e2b0-9eea83feb6b3> (21.04.2018)

¹² http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/2017.a_i_pa_menetlusstatistika_koond.pdf, (10.04.2018)

¹³ S. Meyerowitz. Bankruptcy Law Digest, third edition 2014-1, p 55

Antud reeglina on soovitud võlausaldajad, kes on andnud laenu, tõsta ettepoole teiste võlausaldajate ees, sealhulgas tagatud võlausaldajate suhtes.¹⁴

Saneerimismenetluses on oluline roll ettevõtjate majanduslike raskuste ületamisel, nende likviidsuse taastamisel, kasumlikkuse parandamisel ja jätkusuutliku majandamise tagamisel.

Tagamaks saneerimise eesmärgipärasuse on seadusest tulenevalt ettevõttele ettenähtud võimalused vastavalt SanS § 11 lg 1 ja p 2 alusel, et peatuvad täitemenetlus kuni saneerimiskava kinnitamiseni või lõppemiseni ning viivise ja leppetrahvi arvestamine kuni saneerimiskava kinnitamiseni.

Menetluse efektiivsus sõltub suurel määral saneerimismenetluses rakendatavate saneerimisabinõude valikust ja kasutamisest, sest ajas suureneva viivise ja leppetrahvi vähendamisel, samuti võlausaldaja nõuete ümberkujundamisel võib raskustesse sattunud ettevõtja jaoks olla oluline mõju. Eesti kohtupraktika on näidanud, et enamus nõuetest moodustavad krediidiastutuste ning maksuhalduri nõuded, ning sellest tingituna ei pruugi olla saneerimismenetlus alati efektiivne, mille tõttu jääb saneerimiskava kinnitamata.

Vastavalt seadusele on lubatud viivise ning leppetrahvi peatamine, kuid maksuintressidele puudub viide. Saneerimismenetluses puudub võimalus maksuintresside arvestamise peatamiseks või maksuhalduri nõude ümber kujundamiseks selliselt, et maksuvõla kustutamiseks omandab maksuhaldur saneeritava ettevõtja osa või aktsia, võib saneerimismenetluse efektiivsus mõne ettevõtja jaoks muutuda küsitavaks. Vastavalt Riigikohtu määrusele nr 3-2-1-122-09 on lubatud saneerimismenetluses maksuvõla ajatamine ja selle käigus intresside vähendamine maksukorralduse seaduse alusel. Samas on võimalik rakendada saneerimisabinõuna ka tasumist osamaksetega kuid maksuvõlga ei saa täielikult teiste nõuetega saneerimismenetluses võrdsustada. Võttes arvesse võrdsuse põhimõtet ei saaks riigi ja teiste võlausaldajate nõudeid kohelda erinevalt. Riigikohus on asunud seisukohale, et maksuhalduri

¹⁴ R. Francis. Restitution and Insolvency edited, 2000, lk 3-7

nõudeid peaks saama vähendada saneerimismenetluses, et välistada maksunõuete põhjendamatu eelistamine.

Töö autor hinnangul ei peaks maksuvõla asendamine juriidilise isiku osa või aktsiaga olema lubatud, kuna see tooks kaasa rohkem probleeme. Tekiksid huvide konfliktid, kui riik omandaks osaluse ettevõttes ning kui saneerimismenetlus ei ole edukas, ei ole riigil ka huvi osaluse omandamiseks. Kuid autor leiab, et kui seaduses oleks täpsemalt reguleeritud maksunõuete osas abinõude kasutamine, oleks menetlus efektiivsem ning kiiremini lahendatavam.

Ettevõtte saneerimise vajadus tuleneb selle olemasolu vajadusest ettevõtluskeskkonnas. Antud seisukohta põhjendavad kaks õiguslikku positsiooni. Esiteks peab saneerimisseadus olema kättesaadav makseraskuses olevale ettevõttele ehk sisuline maksejõuetus ning ettevõtte, kelle maksejõuetus on ületamatu ning neid ei saa enam saneerida. Siinkohal on tähtis vaadata ettevõtte vajalikkus ühiskonna jaoks.¹⁵ Kui ettevõtte on kasulik ning oluline, tuleb proovida viia läbi saneerimismenetlus.

Saneerimismenetluse oluline kriteerium nii Eestis kui ka Ameerika Ühendriikides on see, et saneeritava ettevõtte puhul peab olema tegemist olulise ettevõttega ning olulise tööandjaga. Autor leiab, et seaduses ei ole defineeritud sõna “oluline” ning toodud välja alused, mille järgi määratleda oluline ettevõtte. Küll aga on eksperdid oma kavades kinnitanud ning põhjendanud kohtule ettevõtete olulisust, tuues välja, et ettevõtte olulisus seisneb antud piirkonna jaoks tema tähtsuses, kus nad asuvad ning tähtsus töötajate tööandjana.¹⁶

Oluline erinevus Eesti ja Ameerika Ühendriikide seaduse vahel on väike ja suur ettevõtete puhul, kus Ühendriikide seadusandlus lubab eristamist olulise ettevõtte osas, nii väike kui ka suurettevõtte puhul, vastavalt töötajate arvule ning eelarve läbi. Töö autor peab vajalikuks antud eristamist ning asub seisukohale, et antud piirangu tõttu ei ole võimalik Eestis saneerimismenetlusi läbi viia väikeettevõtete puhul, kes võivad olla vajalikud tööandjad ning ettevõtluskeskkonnas olulised äriühingud, kuid nad ei vasta Eesti saneerimisseaduses saneeritava ettevõtte nõuetele.

¹⁵ R. Bork. Rescuing Companies in England and Germany, 2012, lk 35-37

¹⁶ RKTKo 3-2-1-164-16 p 5

Autor toob välja kaks riigikohtu lahendit, kus on sõnastatud kahel erineval alusel oluline ettevõtte. Riigikohus on oma lahendis nr 3-2-1-25-11¹⁷ toonud välja, et saneeritav ettevõtte on oluline tööandja Järvamaal. Saneerimiskava kohaselt on ettevõtte põhitegevusala piimakarja kasvatus ning on oluline tööandja 160-180 inimesele, ka kava koostamise ajal töötas seal 154 inimest. Seega on saneerimismenetluse olulisus ühiskonna terviku jaoks äärmiselt tähtis ning selle jätkusuutlikul arengul tähtis roll kanda.

Võttes arvesse töötajate arvu ning ettevõtte olulisust tööandjana on tegemist olulise ettevõttega ning põhjendatus saneerimiseks on olemas. Töö autor leiab, et kui ettevõttes oleks töötanud poole vähem inimesi, oleks ettevõtte olemasolu majanduskeskkonnas samuti oluline, ning saneerimismenetluse läbiviimine oleks olnud põhjendatud. Teisisõnu asub töö autor seisukohale, et saneerimise olulise hindamisel tuleks arvestada ettevõtet tööandjana ning koostööpartneri kui ka riiklikul tasandil vajaliku osapoolena.

Riigikohus on öelnud oma lahendis 3-2-1-74-13¹⁸ p 21, et oluline ettevõtja on eeldatavasti selline ettevõtja, mis vastab olulise ettevõtja tunnustele juba saneerimismenetlusse sisenemisel. Üksnes lootus, et äriühing võib saneerimise teel edaspidi muutuda oluliseks ettevõtjaks või oluliseks tööandjaks, ei ole piisav, et lugeda äriühingut oluliseks ettevõtjaks. Kohtul on õigus vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamisel kaaluda ettevõtja olulisust. Asjaolu, et ettevõtjal puuduvad töötajad saneerimismenetluse algatamise ajal või kavatseks luua töökohti tulevikus, on piisavaks argumendiks, et ettevõtet mitte pidada oluliseks tööandjaks. Kohtud on ettevõtte olulisust hinnates tuginenud ka planeeritavatele plaanidele, millega ettevõtte võib luua lepingute sõlmimisel töökohti, kuid ka selline käsitus ei võimalda pidada ettevõtet oluliseks tööandjaks.

Töö autor asub seisukohale, et eelnev käsitus omab äärmiselt tähtsat rolli analüüsi juures, kus võlausaldajatel on kohustus valida pankroti ning saneerimismenetluse vahel. Kui saneerimismenetluse edukuse järgi saab ettevõtte säilitada kõik need ametikohad ning läbi menetluse suudab taastada oma majandusseisu, on võitjateks nii ettevõtte ise, võlausaldajad, koostööpartnerid kui ka riigi majanduslik seis ning samuti ka avalik huvi. Seega tuleb alati

¹⁷ RKTkm 3-2-1-25-11

¹⁸ RKTkm 3-2-1-74-13

analüüsida kõiki komponente, milline menetlus valida ning mis on selle tagajärgedeks nii majanduslikust kui ka ühiskondlikust aspektist vaadates.

Töö autor leiab, et saneerimismenetlus on vajalik meie maksejõuetusmenetluses ning majanduse arengu osas peaks saneerimismenetlusi olema enam kui on siiani olnud. Ettevõtted peaksid enam kaaluma saneerimismenetlust kui pankrotti. Sellest tulenevalt peab töö autor vajalikuks tuua välja statistika saneerimismenetluse läbiviimise osas, mis näitab, et maksejõuetusmenetlustest on enam pankrotte kui saneerimisi.

Arvestades 2017. aasta statistikat, oli riigikohtust käsitletud valdkondadest saneerimismenetlust 1% osas, mis tähendab, et väga palju menetlusi ei jõua riigikohtuni ning menetluse rakendamisega seotud kohtupraktika ei ole jõudnud meil väga palju areneda.¹⁹ Samas kui pankrotimenetlust käsitleti 11%. Riigikohtu statistika alusel on 2015. aasta seisuga jõudnud selle ajaperioodi kohta kuus saneerimismenetluse lahendit kohtusse²⁰ ning 2014. aastal saabus kohtusse 9 saneerimismenetluse avaldust ning võrdlusena pankrotiavaldusi esitati 1331 ning lahendada jõuti 1290 avaldust.²¹ Vahe kahe maksejõuetusmenetluse avalduste esitamise osas on väga suur.

Ameerika Ühendriikides on maksejõuetusmenetluste arv väga suur ning on aastate lõikes kasvanud. Ameerika Ühendriikides kehtiv pankrotiseadus on föderaalne seadus, kuid on lubatud osariikide siseselt rakendada erinevusi ning lähtuda osariigi kohtuotsusest. Erinevused võivad esineda näiteks avalduse esitamise tasudes.²² Võttes arvesse, et USA on suur ning osariigiti esinevad erinevused, on vastavalt statistikale kõige enam pankrotimenetlusi California osariigis.²³

¹⁹ https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/ylevaated/2017/Tsiviil_praktika_ylevaade_1_2017.pdf, (19.02.2018)

²⁰ http://www.nc.ee/?id=11&lahendid%5Bkohtuasjad.aasta%5D=&lahendid%5Bkohtuasjad.kohtuasja_tyyp%5D=&lahendid%5Bkohtuasjad.regnr%5D=&lahendid%5Bkohtuasjad.otsuse_kuupaev%5D=&lahendid%5Bkohtuasja_istungid.koosseisu_tunnus%5D=&lahendid%5Bkohtuasjad.tyyp%5D=&lahendid%5Bkohtuasja_marksonad.ann_otatsioon%5D=&lahendid%5Bkohtuasjad.tekst%5D=saneerimine&lahendid%5Bs1%5D=kohtuasjad.otsuse_kuu_paev&lahendid%5Bo1%5D=desc&lahendid%5Bs4%5D=kohtuasjad.sisu (19.02.2018)

²¹ Kohtute statistika I ja II astme 2014. Aasta menetlusstatistika. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumentid/i_ja_ii_astme_kohtute_2014.a_statistilised_koondandmed.pdf 20.03.2018

²² N. Brazy, J.D. L. Hauser J.D., Lawrence P.King. Collier Bankruptcy Cases volume 61, 2009, lk 226

²³ <https://www.debt.org/bankruptcy/statistics/>, (08.04.2018)

Maksejõuetusmenetlus ei kujuta endast mitte vaid juriidilist ja finantsilist tunnust vaid ka sotsiaalset.²⁴ Maksejõuetusmenetlustest peaks olema nii võlausaldajate kui ka ettevõtte enda jaoks eelistatud saneerimine, kuna ettevõtte säilib ning sellest tulenevalt säilivad ka töötajatele töökohad ning ka ühiskonna jaoks on majanduskeskkond terviklik. Töö autor toob välja, et vajalik oleks just viia läbi edukas saneerimismenetlus, mille tulemusena suudab ettevõtte jätkata oma majandustegevust ning täita võlausaldajatega sõlmitud lepinguid ning sealjuures pikema ajaliselt, mitte sattudes pankrotti.

Käesoleval ajal aga ühe põhjusena, miks saneerimismenetlusi on meie kohtupraktikas nii vähe, on menetluse liigne keerukus ja kohtuliku kontrolli põhjalikkus, mistõttu saneerimiskava kinnitamiseni jõutakse sageli alles siis, kui on juba liiga hilja. Samas kui kohtud heidavad ettevõtjale ette, et nad pöörduvad saneerimisavaldusega kohtusse alles siis, kui pole enam midagi teha.²⁵ Samas pakub menetlus kõigile osapooltele enam võimalusi kokkuleppe saavutamiseks ning võlausaldajatele parema võimaluse saada äriühingust võlgnikult tagasi suuremad summad kui pankrotipesast, mis peab pakkuma motivatsiooni menetluses osalemiseks.

Võrdlusena Eesti kohtupraktikale on Ameerika Ühendriikide praktikas tunduvalt enam saneerimismenetlusi ning sealjuures edukat menetluse läbiviimist. Ettevõtted eelistavad pigem saneerimismenetlust peatüki 11 alusel kui likvideerimist peatüki 7 alusel. Pärast 2005. aasta panktoriseaduse muudatuste sisseviimist on Ameerika Ühendriikides läbi viidud praktika näidanud, et menetlus on muutunud efektiivsemaks ning ettevõtted kasutavad saneerimismenetlust alternatiivina pankrotimenetlusele ning ettevõtete saneerimised on edukad.²⁶ Statistika alusel uuriti ka saneerimismenetluses osalenud ettevõtete arengut pikemaajalisemalt ning ettevõtted mis lõpetasid mingi aja pärast siiski pankrotis, ei olnud palju. Antud asjaolu tagabki eduka saneerimismenetluse eesmärgipärasuse.

²⁴ Best Project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start, Final Report of the Expert Group, 2003, lk 23

²⁵ L. Tolstov, P. Varul, Euroopa arengust maksejõuetuse eelses olukorras, Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.varul.com/files/Euroopa-arengust-maksej%C3%B5uetuse-eelses-olukorras.pdf> 18.03.2015

²⁶ E. Warren. The Success of Chapter 11: A Challenge to the Critics, arvutivõrgus kättesaadav : [file:///C:/Users/hlkut/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/91/The%20Success%20of%20Chapter%2011_%20A%20Challenge%20to%20the%20Critics\[94\].p](file:///C:/Users/hlkut/AppData/Local/Packages/microsoft.windowscommunicationsapps_8wekyb3d8bbwe/LocalState/Files/S0/91/The%20Success%20of%20Chapter%2011_%20A%20Challenge%20to%20the%20Critics[94].pdf)df, 18.02.2018

Oluline on tagada parim praktika ning põhimõtted, millele tugineda maksejõuetusmenetluses. Võlausaldajate ja võlgnike õigused ning maksejõuetuse põhimõtted on finantssüsteemi stabiilsuse oluliseks elemendiks. Maailmapank on selles osas teinud koostööd erinevate organisatsioonidega, et töötada välja maksejõuetuse ja võlausaldajate ning võlgnike vahelised koostöö põhimõtted. Eriti oluline on tõhus, usaldusväärne ja läbipaistev võlausaldajate ja võlgniku vahelised režiimid maksejõuetussüsteemis. Seeläbi on võimalik ühtlustada ning parendada ka menetluste efektiivsust.

Autor asub seisukohale, et läbi antud põhimõtete on võimalik muuta saneerimismenetlust edukamaks. Menetluses võivad võlausaldajate ja ettevõtja huvid olla vastandlikud, kuid läbi tõhusalt toimiva süsteemi on võimalik saavutada saneerimismenetluses tulemusi, mis ei lõpe ettevõtte likvideerimisega. Vastavalt saneerimisseaduse eelnõu seletuskirjale peaksid osapoolte huvid ja õigused olema tasakaalus ja eesmärgipäraselt kaitstud.²⁷ Kuna ettevõtte ei pruugi alati ise ära tabada seda õiget hetke, millal esitada avaldus maksejõuetusmenetluse algatamiseks, on võlausaldajatel läbi omapoolsete huvide kaitse ka ettevõtte tervendamise osas suurem soov avalduse esitamiseks.

Maksejõuetusmenetlus mõjutab lisaks ettevõttele ka teisi osapooli, tulebki süsteemi hindamisel ja väljatöötamisel keskenduda antud põhimõtetele. Autor leiab, et läbi võlgniku ja võlausaldaja väärtuste ning nõuete kasvu, aitaks see kaasa nii saneerimismenetluse arengule kui ka osapoolte huvile menetluse osas. Magistritöö autori arvates läbi eduka menetluse läbiviimise võiks tulemusena olla menetluse osapoolte vahel lisandväärtuse võrdne jagunemine, mis annab edaspidi nii võlgnikule kui ka võlausaldajale huvi saneerimismenetluse algatamise ning läbiviimise osas.

Töö autor leiab, et üheks tähtsaks mõjuks võlausaldaja õiguste suurendamise osas on nende mõju majandusarengule, mis peaks omakorda vähendama ettevõtjate maksejõuetusse sattumist. Esiteks vastavad tõhusad süsteemid riiklikele vajadustele ja probleemidele. Teiseks on läbipaistvus, vastutus ja prognoositavus usaldusväärsete krediidisuhete alus. Kolmandaks

²⁷ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, lk 1. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/ee85892c-2f9d-6952-e2b0-9eea83feb6b3/>, (07.04.2018)

peavad õiguslikud ja institutsionaalsed mehhanismid sobitama stiimuleid ja takistusi laia spektri turupõhiste süsteemide - äri-, finants- ja sotsiaalvaldkonnas.²⁸

Kuna riik on üks saneerimismenetluse huvigruppe, tuleb siinjuures lähtuda põhimõtetest, mis on vajalikud, et oleks tagatud tugev ja tõhus maksejõuetussüsteem majandusarengu ja investeringute soodustamiseks. UNCITRALi seadusandlik juhend annab põhjalikku ülevaadet peamistest eesmärkidest ja põhimõtetest, mis peaksid kajastuma riigi maksejõuetusõiguses. Eesmärk on teavitada ja toetada maksejõuetuse seaduse reforme kogu maailmas, pakkudes riiklikele ametiasutustele ja seadusandjatele tugivahendeid uute seaduste ja määruste ettevalmistamisel või olemasolevate seaduste ja määruste piisavuse kontrollimiseks. Vastavalt eespool toodule on riik, kui üks menetluse subjektidest, oma nõuetega tagatud nii, et neid ei ole võimalik saneerimiskavas ümber kujundada.

Tagamaks menetluse osapooltele soovitud tulemus, tuleb järgida maksejõuetusmenetluse põhimõtteid. Saneerimismenetluse üldised ning ühtsed põhimõtted peaks edendama menetluse kiiret ja lihtsat läbiviimist; tagama õigeaegse ja tõhusa menetluse haldamise; tagama piisava kaitse kõikidele menetlusega seotud isikutele, et oleks loodud struktuur, mis julgustaks saneerimiskava õiglase läbirääkimise aluse ja esitama kava heakskiitmiseks võlausaldajatele. Moodsa saneerimisprotsessi põhijooned ja põhimõtted hõlmavad järgmist²⁹: kava koostamine ja arvestamine. Selleks tuleks välja töötada paindlik lähenemisviis, mis on kavandatud õigluse edendamiseks ja kaubanduse kuritarvitamise vältimiseks.

Teise tähtsa osana on kava hääletamine ja heakskiitmine. Hääletamise eesmärgil võib võlausaldajate kategooriatele anda võlausaldaja nõude summaga hääleõiguse. Ettevõtte siseste tehingutega seotud isikute nõuded ja hääleõigused peaksid olema erilise kontrolli all ja neid tuleb käsitleda õigeaegselt. Kava heakskiitmine peaks põhinema selgetel kriteeriumidel, mille eesmärk on saavutada õiglane olukord sarnaste nõuetega võlausaldajate seas, põhimõtetest kinnipidamine ja enamuse aktsepteerimine, pakkudes vastandatud võlausaldajatele või

²⁸ D. E. Abler, L. Massaro, K. L. Stewart Sarbanes-Oxley Act: Plannin & Compliance, Kirkpatrick & Lockhart Nicholson Graham LLP lk 6

²⁹ Collier Bankruptcy Practice Guide, Local Rules of the Bankruptcy Courts, COLO 291

klassidele dividende, mis oleksid võrdväärased või suuremad kui need, mis tõenäoliselt saadaks likvideerimismenetluses.

Kolmanda osana on kava rakendamine ja muutmine. Kava tõhus rakendamine peaks olema iseseisvalt kontrollitav. Kava peaks olema võimalik muuta (võlausaldajate hääletamise alusel), kui see on võlausaldajate huvides. Kui võlgniku saneerimismenetlus ebaõnnestub või ei suudeta kava ellu viia, siis see peaks olema plaani lõpetamise ja maksejõuetu pankroti likvideerimise aluseks.

Vastutusest vabastamine ja siduvad mõjud. Süsteem peaks ette nägema, et kava mõjud on siduvad võlgade andmise ja võlgade vabastamise või muutmise eest. Häälteenamusega kava heakskiitmise mõju peaks siduma kõiki võlausaldajaid, sealhulgas ka erinevaid vähemusenõuetega võlausaldajaid.

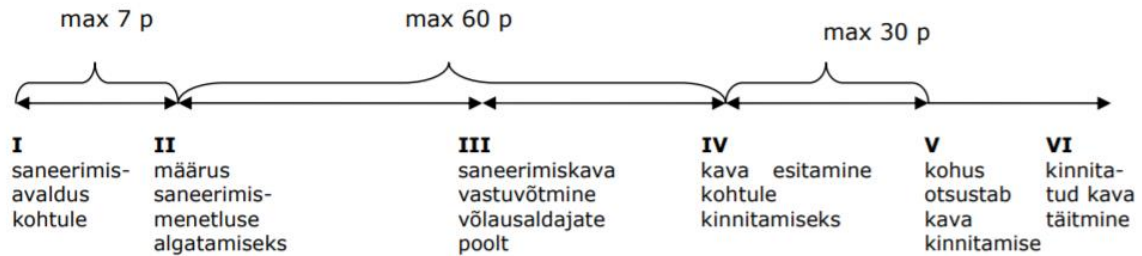
Plaani tühistamine ja lõpetamine. Kui plaani heakskiit on pettusega tehtud, siis plaan tuleks uuesti läbi vaadata või tühistada. Kava lõpuleviimise ja täitmise tagamiseks tuleks lõpetada menetlus kiiresti ja võimaldada ettevõttel oma tegevust jätkata ja juhtida tavalistes tingimustes.

Vastavalt eelnevatele nõuetele leiab töö autor, et antud põhimõtteid tuleks rakendada ka Eesti saneerimismenetluse täiendamisel, et tagada võlausaldajatele nende huvide ja õiguste laialdasem kaitse. Magistritöö autor leiab, et samuti peaks olema tagatud õigus võlausaldajatele saneerimiskava esitamiseks ja saneerimismenetluse alustamise õiguse andmine. Kindlasti aitab antud õiguste andmine läbirääkimiste pidamisele kaasa ning tagab ka laialdasema saneerimisabinõude kasutuselevõtu.

Tänases majandusolukorras on saneerimismenetlus kindlasti sobivaks ja ka vajalikuks meetmeks järgmistest asjaoludest tulenevate riskide maandamisel: vähenenud likviidsus ning raskused laenude teenindamisel; raskused lühiajaliste laenude finantseerimisel ning lepingupartnerite ning klientide maksejõuetus.

Vastavalt Eestis kehtivale saneerimismenetlusele on menetluses sätestatud tähtajad, mille abil on võimalik meie menetlust alljärgneva joonise abil kirjeldada:

Saneerimismenetlust on võimalik kirjeldada alljärgneva ajatelje abil:

Töö autor asub seisukohale, et võrreldes Ameerika Ühendriikide seadusandlusega on meie seaduses väga lühikesed tähtajad menetluse osas. Saneerimismenetluse eesmärgiks on ettevõtte tegevuse jätkamine, kuid menetluse lühikesed tähtajad võivad olla üheks aluseks, miks menetlus ei pruugi olla edukas. Saneerimise läbiviimisel tuleb arvestada osapoolte huve ning ettevõtte vajalikkust. Ettevõtte töötajad, kliendid, riik, võlausaldajad- kõigil on omad huvid saneerimismenetluse läbiviimisel ning kava koostamisel ning tagajärjed menetluse edukuse või mitte läbiviimise osas.

Vastavalt Eesti kohtupraktikale on näha, et seaduses etteantud tähtajad on liiga lühikesed ning ei suudeta tähtaegadest kinni pidada. Saneerimismenetluse abinõude kohaldamisel tuleb arvestada kõikide isikute huve, kes on seotud saneeritava ettevõttega ning selle tegevuse jätkumisest.

Magistritöö autor leiab, et vaatamata asjaolule, et saneerimiskava koostamisega ning läbirääkimiste pidamisega võib alustada ka enne avalduse esitamist, on 60 päeva saneerimiskava esitamiseks kohtule liialt lühike aeg. Ning arvestades seadusest tulenevat piirangut ning kohtupraktikat ei saa ka kohus antud tähtaega pikendada. Töö autor toob erisuse Ameerika Ühendriikide menetlusega, kus eristatakse väike- ning suurettevõtte saneerimismenetlust, kus on antud saneerimiskava esitamiseks erinevad tähtajad. Samuti on lubatud lisatähtaja andmine. Töö autor leiab, et kava esitamise osas tuleks lähtuda IMF soovituselt, kus algatamise tähtaeg

ei tohiks olla pikem kui 120 päeva.³⁰ Kuna praktika on näidanud, et võlgnikel esineb raskusi 60 päevasest tähtajast kinnipidamise osas, tuleks näha ette võimalus, et kohtutel on õigus pikendada saneerimiskava esitamise tähtaega vähemalt 30 päeva võrra, mida kehtiv seadus ette ei näe. Töö autor on hinnanud Eesti kohtupraktikat ning vastavalt otsustele on kohus seisukohal, *et kuna seadus ei võimalda kohtule esitatud saneerimiskava menetluse käigus muuta, ei saa kohus anda tähtaega kava muutmiseks või uue kava esitamiseks, sest tähtaeg kava kohtule esitamiseks saab olla maksimaalselt 60 päeva (SanS § 10 lg 2 p 3 ja lg 3) (vt Riigikohtu 9. mai 2011. a määrus tsiviilasjas nr [3-2-1-25-11](#), p 76).*³¹

Töö autor leiab, et seaduses tuleks muuta tähtaegasid käsitlevaid sätteid ning eelnevalt käsitletud asjaolusid tuleb arvestada maksejõuetusõiguses ning lähtuda menetluse edukuse tagamisel.

Võttes arvesse eeltoodut on töö autor seisukohal, et saneerimismenetluse roll maksejõuetusmenetluses on määrava tähtsusega ning tagamaks menetluste eduka läbiviimise ning ettevõtete seas suurema usalduse menetluse osas, tuleks viia läbi muudatused meie seadusandluses. Saneerimismenetlus on seotud mitmete osapooltega ning vastavalt saneerimismenetluse eesmärgile on vajalik, et kõikide osapoolte huvid ja kaitse oleks tagatud.

³⁰ Rahvusvahelise Valuutafondi (International Monetary Fund (IMF)) raport Orderly and Effective Insolvency Procedures, arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/orderly/>, 1999, (01.04.2018)

³¹ RKTKo nr 3-2-1-164-16 p 20

1.2. Võlausaldaja huvid ja roll saneerimismenetluses

Saneerimismenetlust on lubatud läbi viia nii kohtulikult kui ka kohtuväliselt. Mõlemal juhul kannavad võlausaldajad olulist rolli menetluse osas. Kohtuvälise kokkuleppe saavutamisel on võlausaldajate roll kindlasti suurem. Kuid Eesti seadusega on reguleeritud vaid kohtulikult käsitletavat saneerimismenetlust.

Tihti liigitatakse maksejõuetusmenetlust vaid võlgniku- ja võlausaldajakeskseks. Võlgnikukeskne süsteem on suunatud majanduskäibe kaitsmisele ja selle eesmärgiks on maksejõuetute ettevõtete negatiivse mõju vähendamine majandusele kui tervikule. Saneerimismenetlusega on seotud mitmed osapooled ja nende huvid ning sellest tulenevalt on menetlusega seotud ka riik ning kolmandad isikud ja töö auto rei liigitaks nii kitsendatult vaid maksejõuetusmenetlust. Võlausaldajakeskse süsteemi põhieesmärgiks on võlausaldajate õiguste kaitse ja õigluse tagamine nende nõuete rahuldamisel. Antud eesmärgist lähtuvalt analüüsib alapeatükis autor ka võlausaldaja rolli ja huvisid saneerimismenetluses ning õiguste laiendamise võimalust menetluses.

Maksejõuetusõigus kaasab mitmeid osapooli menetluses- võlgnikud, võlausaldajad, võlgniku ettevõtte töötajad ja ka palju kaudselt seotud isikuid,³² kes on mõjutatud kogu protsessist.

Arvestades maksejõuetusmenetluste eesmärki ning ettevõtlusega seotud osapooli, peaks olema kõikide eesmärk saada võimalikult vähe kahjustada.

Võlausaldaja jaoks algab saneerimismenetlus saneerimisnõustaja poolt saadetava saneerimisteatega. Saneerimise algatamise kohta ei avaldata teadet Ametlikes Teadaannetes, nagu seda tehakse pankrotimenetluse algatamisel või pankroti väljakuulutamisel. Vastavalt seadusele peab saneerimisnõustaja võlausaldajaid saneerimismenetluse algatamisest teavitama.

Teates peavad olema andmed võlausaldaja põhi- ja kõrvalnõude suuruse kohta välja toodud ning nõuete suuruse kohta andmed põhinõevad saneeritava ettevõtte raamatupidamisel. Vastavalt Eesti seadusele algab antud teate ning seal toodud tähtajast võlausaldaja roll saneerimismenetluses. Võlausaldaja peab saneerimisteatele vastama juhul, kui ta ei nõustu

³² R.M.Goode.Principles of Corporate Insolvency Law. London:Sweet&Maxwell 1990, lk 35

saneerimisteates välja toodud nõude suurusega. Kui võlausaldaja saneerimisteatele tähtaegselt ei vasta loetakse ta nõude suurusega nõustunuks. Kui võlausaldajale oleks antud saneerimismenetluse alustamise õigus, siis võlausaldaja saab avalduse esitamisel lähtuda oma nõudest ning talle teadaolevatest võlgniku majanduslikust seisust. Samuti on sealjuures vajalik koostöö võlgnikuga.

Suurimad võlausaldajad on otseselt mõjutatud ettevõtte saneerimisest ning peavad olema kaasatud menetlusse, kuna nende nõuded saavad ümberkorraldatud ning see toob kaasa nende õiguste rikkumise. Magistritöö autor toob välja olukorra, mis võib juhtuda, kui võlausaldajale ei saadeta saneerimisteadet. Sellisel juhul tekib olukord, kus võlausaldajat ei saa saneerimismenetlusse kaasata ning võlausaldaja nõuet ei saa ka vähendada või ajatada. Olenevalt võlausaldaja nõude suurusest ning eesmärkidest ei pruugi antud olukord olla halb võlausaldaja jaoks. Juhul kui võlausaldajat ei teavitata saneerimismenetluse algatamisest, talle ei saadeta saneerimisteadet või saneerimiskava, siis ei saa tema suhtes ka saneerimisabinõusid kohaldada. Võlausaldaja nõuet ei ole võimalik saneerimismenetluses vähendada ega ajatada ja selle nõude osas ei teki saneeritaval ettevõttel ka kohtulikku kaitset. Eelnevat arvesse võttes, saab võlausaldaja sellisel juhul nõuda oma nõude rahuldamist edasi, nii nagu saneerimist ei oleks üldse olemas.

Magistritöö autor on seisukohal, et võlausaldaja huvides on ettevõttega koostöö jätkamine ning seoses sellega ka oma nõuete suuremal määral rahuldamine. Võlausaldajad jagunevad saneerimismenetluses kaheks, on tagatud ja tagamata nõuetega võlausaldajad. Sellest tulenevalt võivad võlausaldajate huvid vaatamata võrdsuse printsiibile menetluses erineda ning võlausaldaja, kelle nõudeid asutakse suuremal määral ümber kujundama võib olla pigem huvitatud oma nõude rahuldamisest väljaspool menetlust. Nõuete rahuldamise osas peab võlausaldaja olema kindel ettevõtte finantsseisust ning ettevõtte majanduse jätkamise huvist.

Tegutseva või tegutsemisvõimelise ettevõtte puhul peaks enne likvideerimist proovima majandustegevust jätkata ning hoopis sellest saadud tulemi arvel võlausaldajate nõudeid rahuldama.³³ Nii on ka IMF põhimõte, mis on välja öeldud, et saneerimisprotsessi efektiivsuse

³³ P.J.Gross. Grundsatzfragen der Unternehmenssanierung-Deutsches Steuerrecht (DStR) 1991, No 47, lk 1572-1576

tõstmiseks tuleb kaaluda võimalust, et teatud toimingud tuleks enne kohtusse minekut juba ära teha nagu näiteks saneerimiskavast tulenevad läbirääkimised ja samuti ka kava üle hääletamine.³⁴ Antud tegevus tagab edukama saneerimiskava koostamise ning menetluse tulemused. Võlausaldaja huvides on nõuete ümberkujundamise läbi parimate tulemuste saavutamine.

Tihti ei mõtle võlausaldajad selle peale, et saneerimismenetluses on nende võimalused oma nõuete rahuldamise osas suuremad kui pankrotimenetluses. Juriidiliste isikute pankrotimenetluse tulemusel saavad võlausaldajad oma nõuded rahuldatud 5-10% ulatuses tunnustatud nõuetest. Vaid 9% juhtudest on rahuldatud üle 50% nõuetest.³⁵ Töö autor leiab, et antud tulemuse põhjal saab öelda, et üldjuhul jäävad pankrotimenetluses võlausaldajad oma nõuetest ilma ning enne pankrotiavalduse esitamist peaks kindlasti analüüsima erinevaid võimalusi ning kaaluma saneerimismenetluse võimalikkust. Kuna maksejõuetus ei ole vaid võlgniku või võlausaldaja keskne, ei saa unustada sealjuures ka kolmandaid osapooli, kelle huve kahjustatakse menetlustega, nagu näiteks töötajad, riik jne. Magistritöö autor leiab, et kui võlausaldajatele anda suurem roll saneerimismenetluses kaasa rääkida ning võimalus avalduse esitamiseks saneerimismenetluse alustamise osas, oleks neil ka enam huvi ning kindlust ettevõtte arengu osas, sealjuures oma nõuete rahuldamise läbi.

Maksejõuetusmenetluses mängivad olulist rolli tagatud nõuetega võlausaldajad. Tagatud võlausaldajate huvid ja võlgniku huvid menetluses on sageli erinevad, kuna tagatisega võlausaldajad taotlevad oma tagatise kaitset, kuid võlgnik soovib säilitada tagatise omamist, et tõhusamalt nõudeid ümberkujundada.³⁶ Võlausaldaja jaoks on tähtis, et ta saaks oma nõuded suuremal ning parimal moel tagatud ning oleks võrduse põhimõttest tulenevalt nõuded ümberkujundatud. Sealjuures omab tähtsust ka nõude täitmise tähtaeg.

³⁴ Orderly & Effective insolvency procedures (1999), kättesaadav: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/orderly/>

³⁵ Maksejõuetuse menetluse uuring, 2012, Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/maksejouetuse_menetlemise_tohususe_uuringu_kokkuvote_0.pdf

³⁶ R.D. Abergotti. Understanding Bankruptcy in the US, Lk 19

Ühe võlausaldaja nõude rahuldamine võib mõjutada võlgnike võimet tagasi maksta teistele võlausaldajatele ning vastavalt läbirääkimistele võlausaldaja ja võlgniku vahel võib kujuneda olukord, et võlausaldaja, kes ei osale läbirääkimistel, seatakse ohtu tema vara väärtus.³⁷

Vastavalt eeltoodule on töö autor arvamisel, et võlausaldajatel on täita suur roll saneerimismenetluse edukuse tagamisel. Läbi võlausaldajate nõusolekute nõuete ümberkujundamisel saab võlgnik saneerimiskava täitma asuda. Sellest tulenevalt saab öelda, et võlausaldajad dikteerivad saneerimisprotsessi dünaamikat.³⁸

Magistritöö autor toob eelneva informatsiooni näitena 2017. aasta suurima saneerimismenetluse, milleks oli TERE akstaselts, kus toodi välja asjaolu, et saneerimiskava kinnitamine on TERE tulevikule äärmiselt oluline. Kui kohus jätab saneerimiskava kinnitamata, järgneb suure tõenäosusega TERE pankrot, milles kaotab raha enamus võlausaldajaid ja põllumehi. Samas aga ettevõtte edukas jätkumine on nii piimatootjate kui ka tarbijate huvides ning saneerimine on TEREle parim võimalus, sest ettevõtte ja selle töötajad on väärtus, mis peab säilima. Ehk kokkuvõtvalt- pankroti korral saaksid kahjustada kõik osapooled.³⁹ Antud olukorras peaks võlgnikukeskne süsteem kaitsma majanduskäivet enam ja vähendama sealjuures maksejõuetute ettevõtjate negatiivset mõju majandusele tervikuna.⁴⁰

Eelnevat kokku võttes, maksejõuetus kui nähtus ja maksejõuetusmenetlus kui protsess, sellega toimetulemiseks ei ole ainult juristide töökohustus. Tegemist on avalikust huvist lähtuva menetlusega, milles ei osale üksnes võlgnik ja võlausaldaja, vaid maksejõuetus puudutab peaaegu igaüht meist (maksumaksjat, kohut, haldurit, ettevõtte omanike, töötajaid jne).

Majandusleksikonis on definitsioon, et saneerimiseks nimetatakse majandusüksuse majandusliku seisundi parandamist, meetmete rakendamist majandusüksuse pankrotistumise vältimiseks või makseraskustesse sattunud majandusettevõtte suhtes organisatsiooniliste ja rahanduslike meetmete rakendamist, mis taastaks tema maksevõime ja võimaldaks tööd

³⁷ J.S. Bhandari. Weiss, L.A. Corporate bankruptcy, lk 77

³⁸ K.M. Ayotte., E. R. Morrison, Creditor control and conflict in Chapter 11, Journal of Legal Analysis, Volume 1, Number 2, 2009, Lk 538

³⁹ RKTko 3-2-1-164-16 <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-2-1-164-16>

⁴⁰ P. Manavald. Likvideeriva pankrotimenetluse alternatiivid maksejõuetuse tingimustes.- Juridica 2005/II, lk 125

jätkata.⁴¹ Teisisõnu on saneerimine oma põhiolemuses teatud majandusüksuse baasil uue lahenduse leidmine kõigi sinna investeerinud isikute nõuete optimaalseks rahuldamiseks, olenemata kas investeeritud on omakapitali või võõrkapitali. Lähtudes eeltoodust on võlausaldajatel omad huvid seoses ettevõtte saneerimisega, läbi mille on neil võimalik muuta saneerimismenetluse efektiivsust ning aidata kaasa ettevõtte majandusliku olukorra paranemisele. Antud väite näitena toob autor USA saneerimismenetluse kaasuse Planet Hollywoodi osas.

USA kuulsad ettevõtjad-näitlejad asutasid Planet Hollywood International, Inc. restorani „Planet Hollywood“ Beverly Hillsis. Ettevõtte omas restorane nii USAs kui ka mujal maailmas ning 2016. aastal lasti äriühingu osakud turule. Kui analoogse äriplaaniga ettevõtted alustasid oma tegevust, langes restoranide käive ning osakute hind. Et päästa ettevõtte pankrotist, otsustasid ettevõtte omanikud alustada võlausaldajatega läbirääkimist, misjärel algatati saneerimismenetlus vastavalt Ameerika Ühendriikide pankotiseaduse 11. peatükile. Planet Hollywoodi saneerimismenetlus põhines järgnevatel sammudel: restoranide arvu vähendati 75% võrra ning ettevõtte kasutas pankrotiseaduses ettenähtud võimalust lõpetada rendilepingud ja muud rahalised väljaminekud. Samuti vähendati võlausaldajate nõudeid ning nõuete ümberkujundamise abinõuna kasutati nõuete vähendamist võlausaldajatele ettevõtte osakute üleandmisena. Väikeosanikele anti saneerimisjärgse ettevõtte osakutele eelisostuõigus kokkulepitud hinnaga.⁴²

Vastavalt kaasuses toodule on autor arvamisel, et alati enne otsust likvideerida ettevõtte tuleb vaadata alternatiivseid võimalusi ning tihti võivadki olla võlausaldajad need, kes on nõus oma investeeringutest tulenevalt läbirääkimisteks võlgnikuga ning alustada saneerimismenetlust likvideeriva menetluse asemel. Võttes arvesse majandusseisu, on lisaks võlausaldajate kaitsele vajalik silmas pidada ka üldisemat huvi säilitada raskustesse sattunud, kuid põhimõtteliselt elujõulised ettevõtted ja tagada sealjuures ettevõtte töökohad. Samuti on saneerimismenetlusest

⁴¹ U.Mereste, Majandusleksikon II Tallinn, 2003, lk 235

⁴² H.R. Cheeseman. Business Law. Fifth Edition. 2004 New Jersey, lk 558-559

tulenevate ümberkorralduste tulemusena olukord kasulik ka võlausaldajate jaoks, kes ei saa likvideerimisega lõppevas pankrotimenetluses tihti oma nõudeid rahuldatud.

Autor on seisukohal, et eelnevalt toodud Planet Hollywoodi kaasuse põhjal tuleb hästi välja võlausaldajate roll saneerimismenetluses ning on näha ettevõtte ümberkujundamise strateegia, kuidas läbirääkimistel võlausaldajatega leiti parimad lahendused, et jätkata äritegevust ning võlausaldajad said nõuete ümberkujundamise kaudu oma nõuded rahuldatud. Hinnati saneerimisabinõude eesmärgipärasust ning võlgnik jõudis võlausaldajatega saneerimiskava tingimustes kokkuleppele, mis läbi oli ettevõttel edukas saneerimismenetlus.

Tänapäeval kehtivate menetluste analoogia loodi 70ndate keskel Inglise Panga poolt majanduskriisi tulemusena mittesiduvad suunised, mida nimetatakse nn Londoni meetodiks (London Approach), mille kohaselt toimub tervendamine kohtuväliselt, võlausaldajate ja võlgnike vahelise kokkuleppe teel.⁴³ Võlausaldajaid julgustati võtma raskustesse sattunud võlgnike suhtes toetav hoiak ning et nad oleksid makseraskuste lahendamisel pigem orienteeritud positiivse kokkuleppe saavutamisele.⁴⁴ Antud meetod on kasutusel ka Eestis kohtuvälise menetlusena, kuid tihtilugu ei suuda osapooled siiski jääda ühisele kokkuleppele ning pöördutakse oma huvide kaitseks kohtusse.

Töö autor asub seisukohale, et üheks põhjuseks, miks Eestis ei jõuta tihtilugu või ei kasutata kohtuvälist praktikat, on selle vähene teadmatus. Võlgnikud või võlausaldajad ei asu läbirääkimistesse nõuete täitmise osas, vaid esitatakse dokumendid kohtusse, mis üldjuhul on pikem protsess ning ka kulukam osapooltele. Lihtsustatud menetlus aitaks vähendada menetlusele kuluvat ressursikulu ning suurendada menetluse efektiivsust ja samuti ka kiirust. Kompromiss peab mõlemale osapooltele olema kasulik ning tähtis on ettepaneku sisu, et see oleks täidetav. Võlausaldaja võimalus saada läbi kompromissi oma nõuded suuremal määral rahuldatud kui likvideerivas menetluses on kindlasti tagatud kui keskendutakse olulisele läbirääkimiste pidamisel. Töö autor leiab, et võlausaldajate roll suunata võlgnike kompromissi

⁴³ G.E.Meyerman. The London Approach and Corporate Restructuring. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/DL_2_3.pdf 21.03.2018

⁴⁴ E.C.Buljevich. Cross-Border Debt Restructurings: Innovative Approaches for Creditors, Corporates and Sovereigns, Euromoney 2005

läbirääkimistele või saneerimismenetluse algatamisele tagab majanduse parema toimimise ning aitab kaasa osapoolte majandustulemuste kasvule.

Eesti maksejõuetusmenetluses on saneerimine alternatiiv pankrotimenetlusele. Maksejõuetusmenetluse eesmärgid on võlgniku maksevõime taastamine, jagamisele kuuluva vara maksimaliseerimine, ausa ja õiglase jaotussüsteemi loomine ning maksejõuetuse põhjuste väljaselgitamine ja vajadusel vastutavate isikute suhtes sanktsioonide rakendamine.⁴⁵ Saneerimismenetlus võtab võlausaldajate huvide kõrval arvesse ka ettevõtja ja ühiskonna huve. Saneerimismenetlus peab tagama sellise menetluse, milles kõik osapooled- ettevõtja, võlausaldajate kui ka kolmandate isikute huvid ja õigused oleksid tasakaalus ning eesmärgipäraselt kaitstud.⁴⁶

Töö autor on seisukohal, et andes võlausaldajatele õiguse rääkida enam kaasa varases staadiumis ettevõtte majandusliku seisukorra parandamise osas, on suurem tõenäosus, et kriisis olevad ettevõtted võiksid seeläbi saneerimise kaudu omandada taas elujõulisuse enne, kui probleemid muutuvad nii teravaks, et pankrotimenetlus on vältimatu. Kuna saneerimine menetlusena avaldab mõju lisaks ettevõttele endale ka teistele huvigruppidele, sealjuures riigile, võlausaldajatele, klientidele, konkurentidele kui ka muudele osapooltele, siis on menetlus oma olemuselt väga suure kaaluga ning vajalik majanduskeskkonna jätkusuutlikuks toimimiseks. Ettevõtte võlausaldajad, kes on investeerinud äriühingusse või omavad osalust ettevõttes, on valmis võtma kasutusele abinõud äriühingu maksejõuetusest päästmiseks, saades oma investeeringud pikema aja jooksul tagasi, kui läbi pankrotimenetluse jäädes oma nõuetest ilma.

Läbi võlausaldaja rolli täitmise saneerimismenetluses, tagatakse saneerimismenetluse peamise eesmärgi täitmine, päästes ajutiselt raskustesse sattunud ettevõtteid, kes on tegelikult jätkusuutlikud ja konkurentsivõimelised. Sotsiaalses plaanis on saneerimisel positiivne efekt, läbi mille säilitatakse töökohad ja saneerimismenetluses kasvõi osaliselt maksukohustuste rahuldamine ning riik saab võimaluse hoida kokku oma rahalisi vahendeid.

⁴⁵ R.Goode.Principles of Corporate Insolvency Law.London:Sweer & Maxwell, 2011

⁴⁶ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, lk 2

Töö autori seisukohal ei pea olema saneeritava ettevõtte ja võlausaldaja huvid alati vastanduvad nagu traditsiooniliselt maksejõuetusmenetlusest arvatakse. Autor leiab, et võlausaldaja ja võlgniku huvid võivad olla ühildunud, misläbi saab menetlus olla edukas mõlemale osapoolle.

Nii pankroti kui ka saneerimismenetluse puhul on võimalik võlausaldajal saada oma nõuded rahuldatud. Arvestades ajalist faktorit, siis praktika on näidanud, et pankrotimenetlus on menetluslikult liiga pikk, mis toob endaga kaasa võlausaldajatepoolse huvide kaitsetuse. Samuti võlausaldajate nõuded rahuldatakse väheses ulatuses ning menetlus on kulukas. Justiitsministeeriumi poolt teostatud uuringu põhjal jõuti järeldusele, et enamus juhtudel pankrotiavalduste läbivaatamise menetlustest on lõppenud raugemisega pankrotti välja kuulutamata, mis võlausaldajate jaoks tähendab oma nõuete rahuldamata jätmist.⁴⁷ Kui samas läbi saneerimismenetluse võlausaldajate nõudeid võidakse vähendada, kuid läbi järeleandmiste on võimalik, et võlausaldaja pikemas perspektiivis saab oma investeeringud tagasi.

Magistritöö autor on nõus seisukohaga, et saneerimismenetlus viiakse läbi eelkõige saneeritava ettevõtja huvides. Seeläbi saab saneeritav ettevõtja võimaluse tegevuse jätkamiseks. Nii nagu töö autor tõi eespool Ameerika Ühendriikide kaasuse pinnalt näite, tuleneb vastuolu saneeritava ettevõtja võlausaldajate huvidega sellest, et saneerimismenetluses saab ettevõtja võimaluse oma võlausaldajate nõuded ümber kujundada. Nõuete ümberkujundamine tähendab eelkõige nõuete vähendamist ja ajatamist.

Võlausaldajal, kelle nõudeid soovitakse vähendada oleks esimene reaktsioon negatiivne. Kuid töö autor leiab, et arvestades saneerimismenetluse eesmärke, mis on alternatiiv pankrotimenetlusele, et vältida ettevõtja pankrotti, peab võlausaldaja esimesena kaaluma, mis saab tema nõudest siis, kui saneerimismenetluse asemel algataks kohus sama ettevõtja pankrotimenetluse ning sellest tulenevalt ongi oluline roll võlausaldajatel saneerimismenetluses ning millest tingituna võlausaldajatel on ka huvi saneerimismenetluse alustamise osas.

⁴⁷ Juriidilise isiku suhtes esitatud pankrotiavalduste läbivaatamise menetlustest on 58% lõppenud raugemisega pankrotti välja kuulutamata ning 35% juhtudel on jõutud jaotissetepanekuni ja 6% juhtudest on pankrot raugenud peale pankroti väljakuulutamist. Aktsiaseltside puhul lõpeb esmase raugemisega suhteliselt vähem pankrotijuhtumitest kui teiste juriidiliste isikute puhul. Seda asjaolu selgitab arvatavalt aktsiaseltside suurem nõutava aktsiakapitali ja kohustusliku reservkapitali tase. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/maksejouetuse_menetlemise_tohususe_uuringu_okkuvote_0.pdf, (31.03.2018)

Rahvusvaheline Valuutafond on nimetanud maksejõuetusmenetluse eesmärgina turumajanduses osalejate riski jaotamise ennustatavalt, õiglaselt ja läbipaistvalt.⁴⁸

Saneerimise kaudu on võimalik aidata majandusraskused ületada eelkõige ühiskonna jaoks olulistel ettevõtetel, mis on ka saneerimismenetluse eesmärgiks. Sellest tulenevalt võib öelda, et saneerimismenetlus on pigem suunatud võlgniku mitte võlausaldaja huvide kaitsele, mida on ka Riigikohus välja öelnud oma lahendis, et saneerimismenetluse regulatsiooniga võidakse võlausaldaja huve menetluses kahjustada ning ettevõtte huvid on olulisemad võlausaldaja huvidest.⁴⁹ Erinevad uuringud näitavad samas, et ühtses ning toimivas majanduskeskkonnas ei ole majandusnäitajate muutumisel olulist rolli, kas menetlus on võlgniku või võlausaldaja keskne.⁵⁰ Ausalt ja korrektselt läbi viidud saneerimismenetlus peab andma võimaluse oma ettevõtte säilitada ning kaitsta ka koostööpartnerite ehk võlausaldajate huve.

Kokkuvõtvalt asub autor seisukohale, et võlausaldajatel on oluline roll saneerimismenetluses ning võlausaldaja huvisid arvesse võttes läbi õiguste laienemise on võimalik muuta menetlused efektiivsemaks. Arvestades pankrotimenetluses võlausaldajate nõuete rahuldamise määra saneerimismenetlusega, on võlausaldajatel kindlasti kasumlikum saneerimismenetlus. Juhul kui võlausaldajale anda õigus kaasa rääkida saneerimismenetluse kava esitamisel või menetluse algatamise osas, oleks võlausaldajatel ka enam huvi menetluse läbiviimise osas.

Arvestades asjaolu, et pankrotimenetluses saab võlausaldaja harva oma nõuded täiel määral rahuldatud, kuna tihti ei jätku raha isegi pankrotimenetluse läbiviimiseks, suurendab võlausaldajate huvi saneerimismenetluse valiku osas. Maksejõuetusmenetlustes on enamiku võlausaldajate nõuded tekkinud tavapärase majandustegevuse käigus – võlausaldaja on müünud oma kaupu või teenuseid ettevõttele ehk võlausaldajate nõue on pandiga tagamata. See

⁴⁸ Orderly and Effective Insolvency Procedures: Key issues. Legal Department, International Monetary Fund, 1999, pp 5 - 6.

⁴⁹ RKTKo 3-2-1-122-09 p 19.

⁵⁰ O. Couwenberg, A. Jong (Note 15), p. 125; G. Recasens. Financial Reorganization under Pro-creditors Bankruptcy Laws. – Finance India 2004 (18) 1, p. 643; R. Blazy, B. Chopard, A. Fimayer. Bankruptcy law: a mechanism of governance for financially distressed firms. – European Journal of Law and Economics 2008/25, p. 255.

tähendab, et alternatiivses pankrotimenetluses oleks võlausaldajal võimalik oma rahast tagasi saada reaalselt 0%-40%.

Võlausaldaja huvi seisneb eelkõige saneerimismenetluses eelnevat arvesse võttes võimaluses saada oma nõuded suuremal määral rahuldatud ning kui nõuete ümberkujundamine seisneb nõuete ajatamises, on antud olukord võlausaldajale rahuldavam kui pankrotimenetlus. Autor asub seisukohale, et võlausaldajate huvi saneerimismenetluse vastu saab suurendada läbi õiguste laiendamise ning see aitab kaasa ka menetluse edukusele ning suurendab ettevõtete avalduste esitamise tagamist.

1.3. Saneerimismenetluse algatamise tähtsus võlausaldaja jaoks

Saneerimismenetlus ühe maksejõuetusmenetluse liigina on suunatud ettevõtte säilitamisele. Antud asjaolu on ilmne nii võlausaldajale, kellele ettevõtte jätab arved tasumata või teenuse osutamata ning samuti ka võlgnikule, kes ei ole suuteline oma kohustusi täitma. Olukorra hindamiseks ning lahenduse leidmiseks on ettevõtte kohustatud analüüsima oma majanduslikku seisut ja võtma vastu otsuse- kas likvideerida ettevõtte ning sealjuures jäävad suure tõenäosusega kõikidele võlausaldajatele nõuded täitmata või proovida alternatiivset menetlust- saneerimine.

Saneerimismenetlus keskendub ettevõtte kui terviku või olulise osa ettevõtte majandustegevusest jätkuvale säilitamisele.⁵¹ Saneerimismenetluse kasuks otsustamisel on oluline, et majanduslikud raskused oleksid juba tekkinud või kohe ja vältimatult tekivad, kuid ei oleks veel tagasipöördumatud ehk teisisõnu- ettevõtte peab olema veel päästetav.

Eestis kehtiva seaduse järgi on saneerimismenetluse algatamise õigus antud vaid ettevõttele, mida reguleerib SanS § 7 lg 1⁵². Menetluse algatamiseks tuleb ettevõttel esitada kohtule avaldus, milles on põhistatud saneerimismenetluse algatamise eelduste olemasolu ning selgitused majanduslike raskuste põhjuste kohta. Sealjuures on tähtsal kohal avalduse esitamise tähtaeg, et

⁵¹ C.D.Booth, C.G.Paulus, H.Rajak, J.L.Westbrook.A Global View of Business Insolvency Systems. Boston, Leiden:Martinus Nijhoff Publishers 2009, lk 184

⁵² Saneerimisseadus. 04.12.2008-RT I

ettevõtte esitaks saneerimisavalduse õigeaegselt, mitte liiga hilja. Ettevõtte peab suutma hinnata oma majanduslikku seisu ning näha ette võimalust, et läbi nõuete ümberkorraldamise on võimalik ettevõtte päästa ning majanduslik seis ei viita juba pankroti olukorrale.

Võlausaldaja jaoks on tähtis avalduse esitamise tähtaeg, kuna see tagab menetluse edukuse ning saneerimiskava täitmise võimalikkuse. Eesti seadus ei reguleeri tähtaega, millal oleks vajalik esitada avaldus kohtule. Asjaolu, et ettevõttel on tekkinud majanduslikud raskused ning ettevõtte ei ole olnud suuteline oma kehtivaid kohustusi täitma võlausaldajate ees, viitab makseraskustele. Rahaliste võlgnevustega viivituse osas on võlausaldajate jaoks esimene mark võlgniku majandusliku olukorra raskusest, kuid võlausaldajad ei ole siiski suutelised hindama otsest olukorda. Ettevõtte juhatus, kes on igapäevaselt seotud ettevõtte juhtimisega, on kohustatud hindama ettevõtte finantsseisu.

Võrdlusena saneerimisseadusele on pankrotiseaduses sätestatud tähtajad, mis alustel on võlausaldajal õigus esitada pankrotiavaldus võlgniku vastu ning samuti sätestatud võlgniku kohustus, et kui osaühing on maksejõuetu ning maksejõuetus ei ole tema majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine, peab juhatus viivitamata, kuid mitte hiljem kui 20 päeva möödumisel maksejõuetuse ilmnemisest esitama kohtule osaühingu pankrotiavalduse. Saneerimismenetluse puhul kehtib aga ettevõtte enese finantsseisu analüüs, et mis hetkel on vajalik asuda ettevõtet päästma ning läbirääkimistesse võlausaldajatega majandusliku seisu parandamiseks. Mida varem ettevõtte otsuse vastu võtab ning asub läbirääkimistesse võlausaldajatega, seda suurem on tõenäosus, et on võimalik ettevõtte päästa. Võib esineda ka olukord, kus ettevõtte võlausaldajad on valmis kompromissi koras kohtuväliselt nõuded ümber kujundama ning ajatama võlgnevused.

Kindlasti on sobiv ajastus saneerimisavalduse esitamiseks hetk, mil ettevõttel on piisavalt likviidseid vahendeid, et saneerimiskava vastu võtta. Kuid lomulikult võib olla ka idee edukast elujõulisest ärist ebatõenäoline ning kinnitatud kava ei pea tagama ettevõttele edukat tulevikku. Praktikast on tõusetunud küsimus, et kui kaua ettevõtte peale saneerimist peab tegutsema, et oleks tagatud edukas saneerimismenetlus.⁵³

⁵³ E. Warren, J. Lawrence Westbrook Law of Debtors and Creditors 6th Edition, lk 112

Töö autor on seisukohal, et võlausaldajatel võib olla varajasemas staadiumis võlgniku majandusliku olukorra osas hinnang ning näevad ette olukorra halvenemist, tulenevalt nõuete tasumata jätmise osas. Kui võlausaldajatele on antud õigus menetluse alustamiseks, saavad nad esitada kohtule avalduse ning päästa seeläbi ettevõtte likvideerimismenetlusest.

Võlausaldajatel võib olla ka võlgnike maksejõuetuse korral eeliseid, kui võlausaldaja leiab, et nad saavad sellise menetluse algatamisest kasu, kui maksejõuetusõigus võib neile pakkuda konkreetseid eeliseid, mida neil ei ole mitte-maksejõuetusõiguse alusel.⁵⁴ Sellega seoses võivad maksejõuetuse eeskirjad mõjutada võlausaldajate eelnevat käitumist, mis on seotud maksejõuetusmenetluse algatamisega.

Tulenevalt eeltoodust on Eesti kohtupraktika analüüsis toodud välja ühe asjaoluna, miks on Eesti praktikas nii vähe viidud läbi saneerimismenetlusi, avalduste liiga hiline esitamine. Võlgnikud esitavad saneerimisavalduse ajal, kui ettevõtte on pankroti olukorras ning ei ole võimalik enam tervendusprotsessi läbi viia. Ühe viitena võib see olla tingitud ettevõtja pahatahtlikust soovist kahjustada võlausaldajate huve või lootusest, et siiski on võimalik veel ettevõtet päästa.

Töö autor leiab, et võlausaldajatele tuleks anda õigus saneerimismenetluse alustamiseks, mis vähendaks hiliseid avalduste esitamisi ning tagaks edukama menetluse läbiviimise. Läbi võlausaldajate õiguste laiendamise, annab see võlausaldajatele suuremad huvid ning kindluse menetluses võrdsusepõhimõtte tagamisele.

Oma seisukohale võlausaldajate õiguste osas, tugineb töö autor Ameerika Ühendriikide seadusandlusele. Töö autor on valinud Ameerika Ühendriikide seadusandluse võrdlusriigiks, kus on antud võlausaldajatele õigus menetluse alustamiseks. Kui võlgnik on pikema aja jooksul jätnud võlausaldaja ees oma võlad tasumata, on võlausaldajal õigus esitada oma nõuete kaitseks kohtule avaldus. Võlausaldajal on kolm küsimust seotult võlgniku nõudega: kuidas ja millal on võlausaldajal omandiõigus võlgniku osas; kuidas kinnisvara tagatisega võlausaldaja saab kinnipidamiskohustust nõuda võlgade sissenõudmiseks ning millised on kinnipidamise

⁵⁴ Norton annual review of international insolvency, 2009, lk 111

prioriteedid seoses kolmandate isikute õigustega omandile, sealhulgas muude võlausaldajate kinnipidamisõigused ja ülevõtjate nõuded.⁵⁵

USA pankrotiseaduse 11. peatüki saneerimismenetluse juhtum algab avalduse esitamisega pankrotikohtusse, vastavalt võlgniku alalise asukoha järgi või asukoha järgsesse kohtusse. Menetluse algatamise taotlus võib olla võlgniku poolt esitatud vabatahtlik avaldus või see võib olla kindel avaldus, mille esitavad võlausaldajad, kes vastavad teatavatele nõuetele vastavalt pankrotiseaduse peatükile 11 ehk U.S.C. §-d 301, 303. Võlausaldaja avalduse esitamisel on mitmeid piiranguid, mida peab jälgima avalduse esitamisel kohtusse. Võlausaldajal on õigus esitada oma avaldus kohtusse vastavalt seaduse peatükile 7, mis on pankrotimenetlus ja 11. peatükile ehk saneerimismenetlus, kuid tal pole õigust algatada võlgniku suhtes menetlust peatükkide 9, 12 või 13 alusel. Osad võlgnikud on kaitstud ka võlausaldajapoolse menetluse algatamise eest, nagu näiteks kinnisvara firmad, pangad, põllumajandus ja heategevusasutused. Samuti on võlausaldaja avalduse esitamise osas piirangud vastavalt nõuete summadele, milleks on 12 300 dollarit ning võlausaldajate arvule.⁵⁶

Võlgnikupoolne vabatahtlik avaldus peab vastama Ameerika Ühendriikide kohtunõupidamises ettenähtud ametlikele vormidele ning juhul, kui kohus ei määra teisiti, peab võlgnik kohtusse esitama ka lisaks vormile: 1) varade ja kohustuste ajagraafikud; 2) jooksvate tulude ja kulude ajakava; 3) täitmislepingute ja kasutamata liisingute ajakava ja 4) finantsaruande.⁵⁷

Võlausaldajapoolse avalduse esitamise aluseks peavad olema võlgniku poolt tähtaegasid ületanud võlad, mida ta ei ole avalduse esitamise hetkeks tasunud ning on selge, et ei tasu ka tulevikus. Avalduse esitamisel kehtib reegel võlausaldajate kogumi osas. Võlausaldaja saneerimisavalduse esitamisel kehtib reegel - kui võlgnikul on enam kui 12 võlausaldajat, peab avaldus olema allkirjastatud vähemalt kolme võlausaldaja poolt. Kui võlausaldajaid on 12 ja vähem, saab iga võlausaldaja esitada ning allkirjastada avalduse kohtusse. Võlausaldaja või võlausaldajad, kes esitavad avalduse peab olema kehtivate tagatiseta nõudeid vähemalt 10 000

⁵⁵ D. G. Epstein. Bankruptcy and Related Law in a nutshell, lk 7

⁵⁶ A. V. Tenzer, L. C. Kelly, Bankruptcy Court Dismisses Involuntary Chapter 11 Case Brought by Holders of U.S. Bonds in Deference to Argentine Reorganization.

⁵⁷ Us Courts, kättesaadav arvutivõrgus <http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>

dollari eest (kogusummas).⁵⁸ Juhul kui üks võlausaldaja esitab kohtule avalduse ning tema võlasumma on nõuetest väiksem, on kohtul õigus jätta avaldus vastu võtmata, kui ei ole tagatud seadusest tulenevad nõuded avalduse esitamise osas.⁵⁹

Autor leiab, et antud analoogiat võiks kohaldada ka Eesti seadusandluses, andes võlausaldajatele õiguse menetluse alustamise osas. Vastavalt nõudesummale ning võlausaldajate arvule anda võlausaldajatele õigus esitada kohtule avaldus saneerimismenetluse algatamiseks. Samuti on autor seisukohal, et tuleks kohaldada vastavalt nõuete suurustele ka ettevõtte osas erisust, kas tegemist on väike- või suurettevõtte saneerimismenetlusega. Erisuse otstarbekust tuleb arvesse võtta saneerimiskava koostamisel ning tähtaegade kohaldamisel. Ettevõtte, kellel on vähem võlausaldajaid ning nõudesummad väiksemad, võib olla kokkulepete saavutamine kiirem ning lihtsam saavutada kui suurettevõtte puhul. Võlausaldajatele saneerimismenetluse algatamise õiguse andmine muudaks saneerimismenetluse edukust, aitaks paremini saneerimisabinõude kasutamist ning tagaks ettevõttele paremad nõuete ümberkujundamise tingimused. Töö autor usub, et õigus suurendaks ka saneerimismenetluste arvu kohtupraktikas.

Vaatamata saneerimismenetluse eesmärkidele peaks siiski enne saneerimisavalduse esitamist ettevõtte reeglina proovima saneerimismenetluse välist restruktureerimist, et ettevõtte majanduslikud raskused õnnestuks ületada ning kasumlikkus taastada.⁶⁰ Saneerimine mõjutab ettevõtte tegevusprotsessi, mille tulemusel ettevõtte võib hakata funktsioneerima kasumlikumalt või kahjumlikumalt, sellest tulenevalt ongi äärmiselt vajalik käsitleda saneerimise otstarbekust.

Eestis kehtiva seaduse järgi on lubatud menetluse alustamine vaid võlgnikule. Ettevõtte ei pruugi ise osata hinnata kas saneerimine on ettevõttele veel võimalik või on juba pankrott tabanud ettevõtet. Saneerimine peaks olema võimalik vaid sellistele ettevõtjatele, kelle jaoks saneerimine on veel reaalselt võimalik. Tihtipeale võibki selguda alles saneerimise käigus, kas ettevõtte on oma majanduslikust seisust tulenevalt saneerimiseks sobilik.⁶¹

⁵⁸ H. R. Cheeseman Business Law. Fifth Edition. 2004 New Jersey, lk 54

⁵⁹ B. Adler, D. Baird, Bankruptcy, Cases, Problems, and Materials: 2014 Supplement (University Casebook Series) lk 245

⁶⁰ V. Aruste. Ettevõtja piibel. Piiratud vastutusega äriühingud. Haabneeme: Hansa Äriteenuste OÜ, 2009, lk 139

⁶¹ R. Bork. Rescuing Companies in England and Germany. Translated from the German by Christopher Schuller. Oxford University Press 2012, lk 21

Vastavalt Ameerika Ühendriikide õigusele mõjutab võlausaldajapoolne avalduse esitamine kohtule kohtumenetluse alustamist, kuid antud avalduse esitamisega ei ole veel ettevõtet võlgadest vabastatud. Võlgnikul on omapoolne õigus esitada avaldusele vastulause. Kui ta aga tähaegselt ei vasta kohtu nõudele, siis on pankrotikohtul õigus algetada menetlus vastavalt paragrahvile 303(h).⁶²

Nii nagu ka eespool toodud, on Eestis kehtiva seaduse kohaselt antud vaid ettevõttele menetluse algetamise õigus, kuna saneerimismenetluse algetamise seisukohalt on tähtis ettevõtte tegevusprotsessianalüüs ning erinevate finantsnäitajate alusel välja selgitada, missugused on majanduslike probleemide tekkimise põhjused, seeläbi on võimalik anda hinnang, kas ja missuguste ümberkorralduste kaudu on need ületatavad. Saneerimismenetluse algetamiseks peavad puuduma saneerimismenetluse algetamist välistavad asjaolud ning menetlus peab olema edukas.

Küsimus on "edukuse" tähendus, mis sisaldub saneerimiskavas. Kavas toodud ettevõtte peaks pärast kava kinnitamist muutuma edukamaks ning olema jätkustuulik oma majandustegevuses, kuid see ei pruugi olla päästetud äri või käimasoleva väärtuse realiseerimine. Paljudel juhtudel tähendab plaan, et omakapital kaotab oma osaluse, kuid äri (ja selle töötajad) võivad jätkata uue omandiõigusega pärast jätkuvat müüki.⁶³ Ettevõtte jätkusuutlikus pärast menetluse läbiviimist on üheks kriteeriumiks, et võlausaldajad on nõus oma nõuete ümberkujundamisega ning ajatamisega, läbi mille on võimalik koostöö jätkumine.

Ameerika Ühendriikides on peale mitmeid arutelusid ning menetluspraktika uurimist jõutud järeldusele, et pankrotiseadus otsib võrdsust jagamise, finantsrehabilitatsiooni ja uue alguse vahel. Edukas saneerimisprotsess täidab pankroti ja maksude kogumise eesmärgi. Võlausaldajad on huvitatud saneerimismenetluse alustamisest kuna vastavalt menetlusstatistikale on jõutud tulemuseni, et saneerimismenetlus tagab enam rahalisi vahendeid

⁶² K. Lawrence P. Ceditor in chief, Collier on Bankruptcy 1^{5th} edition revised., 11 Forms Commercial bankruptcy parts 1-17. 2014, p 86

⁶³ T. A. Sullivan, J. Lawrence Westbrook, As We Forgive Our Debtors: Bankruptcy and Consumer Credit in America, 1999

võlausaldajatele kui likvideerimine ja elavdab majanduslikku elu. Samuti toob menetlus ka riigi vahenditesse raha sisse mitme aastase saneerimisplaani elluviimisel.⁶⁴

Eelnevale tuginedes, peaksid võlausaldajad olema enam huvitatud saneerimismenetlusest ning samuti ka võimalusest alustada iseseisvalt ettevõtte saneerimismenetlust. Autor peab vajalikuks tuua välja asjaolu, miks ei ole võlausaldajatele saneerimismenetluse alustamise õiguse andmine võlgniku kahjustav asjaolu, et saneerimismenetluse algatamisega ei kaota võlgnik oma vara ega ettevõtte juhtimise üle kontrolli⁶⁵. Saneerimise algatamisel jätkavad ettevõtte juhtimist isikud, kes tegid ka seda eelnevalt ning võlgnik säilitab ettevõtte omanduses oleva vara haldamise-, kasutamise- ja käsutamisõigused. Antud asjaolule tuginedes on autor seisukohal, et saneerimismenetluses võivad olla poolte huvid ka ühilduvad ning koostöö ja läbirääkimiste läbi on võimalik paremini tervendada ettevõtet.

Samuti puuduvad piirangud ettevõtte poolt tehtavatele tehingutele, erinevalt pankrotimenetluses toodule. Ainsaks järelevalve meetmeks on saneerimismenetluses ettevõtte juhtorganite tegevuse üle saneerimisnõustaja poolt teostatav järelevalve. Ettevõttel on kohustus anda oma tegevuste üle tagasisidet saneerimisnõustajale. Eestis kehtiva õiguse kohaselt on menetluses olevate isikute õiguste ja huvide kaitse tagamine suures osas kohtu kanda.⁶⁶

Saneerimisnõustajal on oluline kontrollifunktsioon võlausaldaja nõude õiguspärasuse esmases kontrollis ning ettevõtja tehingute otstarbekuse hindamisel.⁶⁷ Vastavalt UNCITRAL maksejõuetusalastele juhistele rõhutatakse kohtu järelevalve vajadust olukorras, kus võib tekkida probleeme täitmise või kohustuse tõlgendamisega.⁶⁸

Saneerimismenetluses on oluline tagada piisava kaitsemehhanismi olemasolu isikute õiguste ja huvide kaitsmise tagamiseks. Analüüsida tuleb, milline peaks olema järelevalvesüsteem, et tagada tõhus kontroll saneerimismenetluses, sh saneerimiskava täitmise üle. SanS § 8 lg 1 p 1 kohaselt algatab kohus saneerimismenetluse, kui saneerimisavaldus vastab

⁶⁴ M. Rothman, Responsible Persons and Irresponsible Doctrine: The Allocation of the Bankrupt's Postpetition Payments on Unpaid Prepetition Federal Taxes, 1990, 95 Comm. L.J.24,36

⁶⁵ Saneerimiseaduse eelnõu seletuskiri, lk 144

⁶⁶ Saneerimiseaduse eelnõu seletuskiri, § 1

⁶⁷ RKTKm 3-2-1-122-09, p 18

⁶⁸ UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law (2005), lk 231

tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja SanS-s esitatud nõuetele ning kui ettevõtja on põhistanud, et tema maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline. Ettevõtte saneerimise vajadus tähendab seda, et ettevõtjat ähvardab maksejõuetus on tingitud just ettevõtte majandustegevusest ning saneerimata ei ole võimalik majanduslikku olukorda paremuse poole pöörata. Samuti tähendab see seda, et ettevõtte ümberkujundamine on üldse võimalik.⁶⁹

Võrdlusriigi pankrotiseaduse 11. peatüki alusel jääb võlgnik samuti oma äritegevuse juurde, juhul seda alates kohtuasja alustamise kuupäevast ja seda võib ümber kujundada vaid usaldusisiku poolt esitatud avalduse alusel kohtuotsusega.⁷⁰

Vastavalt Ameerika Ühendriikide seadusandlusele kus võlausaldajatele on antud saneerimismenetluse algatamise õigus, toob autor näite, kus esitati puudustega avaldus ning kohus tegi otsuse. Võlausaldaja esitas läbi esindaja kohtusse avalduse Northwest Airlines Corporation'i⁷¹ vastu pankrotiseaduse peatükk 11 alusel. Võlgnik väitis kohtule, et kohustuste avaldus oli esitatud puudustega, kuna ei avalikustanud "komisjoni liikmetele kuuluvate nõuete või osakute summasid, omandamise aegu, nende eest makstud summasid ja müüki või teisi võõrandamisi", vastavalt nõudele 2019. Komitee leidis avalduse osas, et see on kohaldatav, kuna ükski komitee liige ei esindanud ühtegi muud isikut kui vaid iseennast. Kohtu seisukoht vastuväite osas oli, et komisjon oli toimunud kui "komisjon" - seoses kohtu teadaande esitamisega, ametliku aktsionäride komisjoni ametisse nimetamise ettepanekuga ja probleemide lahendamise mitmetel kohtuistungitel ja kohtus ning advokaadibüroo ei soovinud esindada komisjoni liikmete erihuvisid, vaid võttis pigem juhiseid kogu komisjoni osas. Kohus leidis ka, et advokaadibürool võib esineda juhtumeid, kus advokaadibüroo esindab mitut klienti ja esitatakse nende osas üks avaldus 2019 seaduse mõistes. Ning antud asjaga seotult jõudis kohus siiski järeldusele, advokaadibüroo pidi oma klientide nimel esitatud avaldust täiendama ning pidi oma liikmete nimel esitama eeskirja 2019 alusel "selgelt nõutud" teabe.⁷²

Töö autor asub eelneva näite pinnalt arvamusele, et eduka saneerimismenetluse aluseks on ka ettevõtte omapoolne huvi, et menetluse läbiviimine oleks edukas ning tulemuslik. Samuti ei

⁶⁹ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri

⁷⁰ I. F. Fletche Law insolvency 2009, lk 276

⁷¹ Northwest Airlines Corp, Bankr S.D.N.Y.2007

⁷² S. A.Meyerowitx Bankruptcy Law Digest, third edition 2014, lk 926

tohiks esineda olukorda, kus ettevõtte teeb tehinguid, mis kahjustaksid võlausaldajate huve. Vastavalt väljatoodule, et võlgnikul säilivad kõik õigused saneerimismenetluses ettevõtet edasi juhtida tingib olukorra, kus säilib ka võimalus menetluse kestel ettevõtte varasid müüa, mis aga kahjustaks võlausaldajate huve. Seaduse kohaselt, kui menetluse kestel võlgnik kahjustab võlausaldajate huve, tehes ettevõtet kahjustava tehingu, ei ole nähtud selleks ette mingeid sanktsioone. Tagajärjeks võib olla vaid ebaedukas saneerimismenetlus, mis lõpetatakse kohtu poolt vastavalt SanS § 41 alustele. Üheks võlausaldajate huvide kahjustamise osaks on ka piiriülese saneerimismenetluse läbiviimine, kus võlausaldajatena on osapooli nii palju ning riigiti erinevates piirkondades, et Ameerika Ühendriikides tegi kohus otsuse, et mitte kahjustada menetluse osapooli, oli õigus esitada saneerimismenetluse avaldus mitte asukohajärgsesse kohtusse, aga vastavalt kohtusse, kus on peamine ettevõtte tegevuspiirkond.⁷³

Magistritöö autor leiab, et võlausaldajate õiguste laiendamine saneerimismenetluse alustamise osas aitab kaasa varajasemas staadiumis avalduste esitamisele kohtule ning väldib võlgniku likvideerimist. Samuti muudab menetlused efektiivsemaks ning töö autor usub, et õiguste laiendamisega tekib ka võlausaldajatel enam usku saneerimisse. Autor usub, et olenevalt äriühingu suuruselt ning struktuurist, ei pruugi ettevõtte juhtkond seda õiget hetke tabada, mil tuleb võtta vastu otsus ettevõtte tervendamise osas ning tuleks esitada saneerimisavaldus kohtule. Tihti ei pruugi ettevõtte ise seda olukorda ette näha ning olla suuteline päästma ning otsus, et ettevõtte on maksejõuetu tuleb liiga hilja. Võlausaldajad, kes on igapäevaselt läbi majandustegevuse ettevõttega seotud, võivad jõuda varem otsuseni, et läbi saneerimismenetluse oleks võimalik ettevõtte majandustegevus päästa.

Üheks tähtsaks asjaoluks võlausaldajate jaoks, mis tekitab neis suurema huvi menetluse edukuse osas ning üheks määravaks kriteeriumiks menetluse läbiviimisel on võlausaldajate nõuete rahuldamine. Saneerimine saab toimuda vaid juhul, kui võlausaldajate nõuded saavad saneerimise kaudu paremini rahuldatud, kui likvideeriva pankrotimenetluse käigus.⁷⁴ Avalduse esitamise hetkel esinevad ettevõtjal reeglina majanduslikud raskused. SanS § 7 lg 2 preambula sõnastus toetab põhimõtet, et saneerimismenetluse algatamine on võimalik olukorras, kus

⁷³ Aerovias Nacionales de Colombia S.A., Bankrt S.D.N.Y. 2003

⁷⁴ I. Niklus, saneerimiseseaduse eelnõust- Juridca 2008/6 lk 371

ettevõtja ei ole püsivalt maksejõuetu ning mille kohaselt peab ettevõtja saneerimisavalduse esitamisel selgitama just majanduslike raskuste põhjusti. Saneerimise tulemusena peab olema ettevõttel võimalik jätkata tulevikus ettevõtte majandamist, mis negatiivselt väljendades tähendab, et majandusliku olukorra paranemine ei tohi olla ettenähtavalt ajutine ega rajatud ainult krediidile.⁷⁵ Kui saneerimismenetluse kohaldamine võrdluses pankrotimenetlusega on mõttekas, peab tegema kindlaks, kas saneerimismenetluse eesmärkide saavutamine on ka reaalne. Ähvardav maksejõuetus on ainus vabatahtlik pankrotimenetluse alustamise eeldus. Saneerimismenetluse algfaasis tuleb välja selgitada, kui suureks kujuneb nõude rahuldamismäär pankrotimenetluses. Kui nõude rahuldamismäär saneerimismenetluses on suurem kui pankrotimenetluses, siis on võlausaldajal ratsionaalne hääletada saneerimiskava vastuvõtmise poolt.

Töö autor usub, et kui võlausaldajad saavad oma nõuded paremini rahuldatud saneerimismenetluses ning neile on antud võimalused menetlust mõjutada, et saneerimine algaks õigeaegselt ettevõtte osas, algatatakse saneerimismenetlusi enam. Kui nõuete ümberkujundamine seisneb võlausaldaja jaoks vaid nõuete ajatamises ning võlausaldajatele tasutakse kogunõude summast 50-100%, siis on võlausaldaja tulemus rahuldavam kui pankrotimenetluses oleks see võimalikult saadava 0-40%. Sellest tulenevalt leiab autor, et saneerimine on võlausaldaja ja ka võlgniku jaoks kasulik.

Menetluse osas on võlausaldajate jaoks tähtis teada, milline on võlgniku majanduslik seis ning palju on võlgniku varadel koormatise ning pandiga tagatud nõudeid. Kohtuotsuse alusel, kui on selgitatud välja võlgniku varaline olukord, on õigus võlgniku vara koormata teistele võlausaldajatele, kellel on eelisõigus. Omandi kinnipidamisõigused on paljudel juhtudel tulenenud kohtu ettevalmistava tegevusena või lepingust. Seadusjärgseteks kinnipidamisõigusteks on: maksud ja üürnikega seotud lepingud, mille põhjal on seaduse alusel tekkivad kinnipidamisõigused, kui võlgnik ei maksa võlausaldajale oma võlga.⁷⁶

Ameerika Ühendriikide kohtuotsuse alusel, andis kohus võlausaldajate avalduse alusel õiguse algatada pankrotimenetlus võlausaldajate nõuete täitmiseks. Otsuse peale esitas võlgnik kaebuse

⁷⁵ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri

⁷⁶ D. G. Epstein. Bankruptcy and Related Law in a nutshell, lk 10

ning võlakirjad kohtule. Antud võlgniku tegevuse alusel peatas kohus kohtuliku nõude ning kõik nõuded võlgniku osas nõuete külmutamisega ehk Ameerika Ühendriikide seaduse järgi „*automatic stay*“. Antud kohtuliku tegevuse vastu, esitasid võlausaldajad omakorda ettepaneku võlakirjade osas nõuete mitte külmutamiseks. Võlgniku võlgnevuse küsimus võlakohustuse täitmisega oli otseselt seotud võlgniku maksejõuetuse juhtumiga. Võlausaldajad soovisid oma tegevusega panna võlgniku kohustusi täitma, kuid kohus jäi kindlaks nõuete külmutamise osas ning keelas võlausaldajatel võlakirjade täitmise nõude, et oleks tagatud siiski saneerimismenetlus, mitte ei läheks likvideerimismenetluseks juhtum üle.⁷⁷

Eelnevat arvesse võttes asub töö autor seisukohale, et saneerimismenetluse eesmärkide vale püstitamine või ebareaalse tulemuse saavutamisel võib tekkida olukord, kus ohtu satuvad nii saneeritav ettevõtte kui ka võlausaldajad, kuna antud olukorras on nii ettevõtja kui ka tema võlausaldajad olukorras, kus ähvardab oht jääda ilma oma varast ning rahast. Saneerimise alustamine eeldab korralikku kodutööd ning ettevõtjal peab olema selge ettekujutus hetke majandusseisust, tulevikus tekkivatest majandusraskustest ja eelkõige nende põhjustest ning väljavaadetest. Oluline roll menetluse algatamise osas on adekvaatse informatsiooni saamine raamatupidajalt, audiitoritelt, finantsnõustajalt. Ning nagu eelnevast kaasusest nähtud, ka kohtu hinnangu andmine on tähtis, et mõlemad osapooled oleksid kaitstud, et tagatud oleks saneerimismenetluse eesmärgi täitmine.

Töö autor on ka eelnevalt välja toonud, et tähtsat rolli mängib saneeritava ettevõtte vajalikkus ühiskonna jaoks, mida tuleb reaalselt hinnata. Kui läbi saneerimismenetluse võidavad lisaks ettevõttele võlausaldajad ning ka ühiskond, on määravaks teguriks kaaluda saneerimise läbiviimist.

Arvestades Eesti ühiskonnas pankrotimenetluste arvu ning kui palju menetlusi lõppevad likvideerimisega, kuna ettevõtte on varatu ning võlausaldajad jäävad kogu oma nõuetest ilma, tuleb leida lahendus antud maksejõuetusõiguse kitsaskohale ning töö autor asub seisukohale, et kui võlausaldajatele anda rohkem õigusi ning neil tekib reaalne usk, et läbi nende tegevuse on

⁷⁷ Celotex Copr v. Edwards, 54 U.S. 300, 1995

võimalus päästa ettevõtte, millest võidab nii ettevõtte kui ka võlausaldajad, väheneks pankrottide arv ning oleks enam saneerimismenetlusi.

Läbi ettevõtte reorganiseerimise oleks võlausaldajatel võimalik tõsta oma nõuete väärtust. Ettevõtte peab pärast saneerimisabinõude rakendamist olema võimeline taas iseseisvalt efektiivselt tegevusprotsessi planeerima, viima ellu ja kontrollima, oma võetud kohustusi täitma ning ettevõtjal ei tohi tekkida saneerimismenetluse järgselt taas makseraskusi.

Kui võlausaldajad tunnevad, et nii võlgnik kui ka kohus arvestavad võlausaldajate nõuete ning õigustega, annab see neile kindlust enam oma õigusi maksma panna. Kuid eksisteerivad ka juhtumid, kus võlausaldaja soovib oma otsuseid tagasi võtta ning esitab sealjuures kohtule pretensioone.

Kohtuotsuses, kus osariigi keskkonnakaitse ja energeetika osakond oli võlausaldajaks ja võlgnikuks Heldro Industries, puudus pankrotikohtul pädevus arutada võlausaldajate vastuväidet kokkuleppele, kui selline vastuväide oli tagasi võetud. Võlgniku suhtes oli algatatud saneerimismenetlus USA peatükk 11 alusel ning võlgnik sai menetluse ajal kokkuleppe müüa oma vara, eeldusel, et tagatiseta võlausaldajad võtavad oma vastuväited tagasi. Kohus kiitis vara müügi heaks ning seejärel esitas võlausaldaja vastuväite, et antud tehing on osariigi seadusega vastuolus. Enne kohtuotsuse kinnitamist võttis aga võlausaldaja oma vastuväite tagasi. Antud situatsioonis, ei saanud kohus algatada arutelu vastuväite lahendamise osas, kuna kohtul puudus vastuoluline juhtum, siis ei olnud nende pädevuses ka asuda probleemi lahendama ega erandjuhtumi alla seada.⁷⁸

Vastavalt töö esimesele peatükile asub autor seisukohale, et Eestis kehtivat maksejõuetusõigust tuleks muuta efektiivsemaks ning menetlust kiiremaks ning sealjuures laiendada võlausaldajate õigusi menetluse osas, mis hoiaks ära olukordi, kus võlgniku varast ei jätku enam isegi pankrotimenetluse kulude katteks ning võlausaldajad pigem loobuvad võlgade sissenõudmisest juba etteaimatavast lootusest tulenevalt.

⁷⁸ State of N.J., Dep of Environmental Protection and Energy v, Heldor Industries, 1993

Võttes aluseks töös toodud võrdlusriigi Ameerika Ühendriikide praktika, kus on lubatud võlausaldajatele menetluse alustamine, on statistika alusel kindlaks tehtud, et võlausaldajate laialdasem õigus menetluses on toonud kaasa olukorra, kus saneerimismenetlused on muutunud kiiremaks ning edukamaks.

Vastavalt võlgade tekkimisele, võivad võlausaldajad märgata varasemalt ettevõtte ohumärke, mis võivad viidata ettevõtte makseraskustele, milleks on suurenev võimetus täita oma igakuiseid kohustusi ning vältida suuremaid võlasummasid ja maksejõuetust, tuleks põhjalikult analüüsida ettevõtte finantsolukorda. Kui võlausaldajatel oleks enam usku saneerimismenetlusse, selle eesmärgi täitmisesse ning oleks õigus enam olla kaasatud protsessi, saaks läbi ettevõtte rahavoogude ülevaatamist hinnata, kas näiteks järgmise poole aasta jooksul tekkivate tulude arvelt oleks võimalik täita juba varem tekkinud kohustused ning ühtlasi jätkata igakuiste tegevuskulude kandmist. Juhul, kui ettevõtte ei ole ise selliste märkide ilmnemisel võlausaldajatega ühendust võtnud, on võimalus läbirääkimisteks kohtuväliselt, et leida kompromiss või anda ka võlausaldajale õigus esitada saneerimisavaldus kohtule, mis võiks olla päästeallikaks ettevõtte pankrotile. Kui selgub, et olukorda ei ole võimalik ilma ettevõtet abistavaid meetmeid kaasamata paremaks muuta, siis tuleks kaaluda ettevõtte saneerimist ja pidada nõu saneerimisõiguse spetsialistidega.

Võlausaldajatele õiguste juurde andmine ning sealjuures õigus saneerimismenetluse alustamise osas aitaks muuta saneerimismenetlust efektiivsemaks ning vähendaks pankrotimenetluste arvu. Sellest tulenevalt asub töö autor seisukohale, et tagada saneerimismenetluse edukam läbiviimine, tuleks saneerimisseaduses antud õigused sätestada. Saneerimismenetluses on nii võlgnik kui võlausaldaja huvitaud võlgniku eduka majandustegevuse taastamisest, mistõttu on ka võlausaldaja huvid kaitstud kui tal on õigus menetlust alata.

2. VÕLAUSALDAJA ÕIGUSED SANEERIMISMENETLUSES

2.1. Saneerimisabinõude kasutamine

Eestis on kehtinud saneerimismenetlus kümme aastat ning praktika on selle ajaga näidanud, et tihti samastatakse saneerimismenetlust pankrotimenetlusega. Antud väär arusaam võib olla ka üheks põhjuseks, miks esitatakse saneerimismenetluse alustamiseks avaldused liialt hilja ning on takistatud seeläbi edukas menetluse läbiviimine.⁷⁹

Vastavalt Riigikantselei poolt tellitud uuringule „Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuring“⁸⁰ on toodud välja, et kuni 2011. a lõpuni toimus Eestis 153 saneerimisjuhtumit, millest vaid 20 jõudis saneerimiskava kinnitamiseni võlausaldajate poolt. Tegemist on küll seitsme aasta taguse statistikaga, kuid võttes arvesse, et võrreldes 2011. aastaga ei ole saneerimismenetluste regulatsioonis suuri muudatusi toimunud, võib eeldada, et saneerimiste edukuse tase on jäänud üldjoontes samaks.

Saneerimise käigus parandatakse ettevõtte majanduslikku olukorda läbi erinevate saneerimisabinõude rakendamise, mis on toodud SanS § 22 lõikes 1. Üldiselt peaksid olema läbi saneerimismenetluse nii võlausaldaja kui ka võlgniku huvid kaitstud ning esindatud, kuna menetluses on mõlemad pooled huvitatud võlgniku eduka majandustegevuse taastamisest, ning antud eesmärk on üldises plaanis kasulik ka hästitoimiva ettevõtluskeskkonna jaoks. Praktika on näidanud, et abinõudena on enam levinud võlausaldajate nõuete ümberkujundamine. Nõuete ümberkujundamise käigus kasutatakse peamiselt võimalust ajatada võlausaldaja nõude tasumise tähtaeg või vähendada võlausaldaja nõuet. Ajatamine tähendab sisuliselt seda, et võlausaldaja nõuet hakatakse täitma alles siis, kui ettevõtte on suutnud taastada oma likviidsuse ning teenib oma tegevuselt tulu. Sellisel juhul hakatakse positiivsete rahavoogude saavutamisel tegema võlausaldajatele järjest väljamakseid saneerimiskavas ettenähtud graafiku alusel. Tähtis on seejuures asjaolu, et võlausaldajate õigusi ebaproportsionaalselt ei kahjustata.

⁷⁹https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/maksejouetusoiguse_revisjoni_lahteulesande_projekt_16.02.2016.pdf, (16.04.2018)

⁸⁰Kättesaadav

http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/maksejouetuse_menetlemise_tohususe_uuring_0.pdf, (10.03.2018)

aadressil:

Nõuete ümberkujundamine aitab makseraskustesse sattunud ettevõtetel vabaneda ajutiselt oma kohustuste täitmisest. See omakorda peaks tekitama ettevõttele piisavalt vabu vahendeid, mida oma igapäevasesse majandustegevusse suunata, et ületada sammhaaval tekkinud raskused ja taastada positiivsed rahavood. Sellist võlausaldajate huvide kahjustamise riski aitab maandada kohtu- ja saneerimisnõustajapoolne järelevalve ning võlausaldaja õigus esitada kohtule põhjendatud avaldus saneerimiskava kinnitamata jätmiseks ja menetluse lõpetamiseks.⁸¹

Autor toob ühe saneerimismenetluse abinõuna välja lisaks eespool toodud ümberkujundamise abinõule ettevõtete koondumise. Antud abinõu kasutamisest praktikas on heaks näiteks aktsiaselts TERE saneerimismenetlus. TERE ja Maag Gruppi kuuluv Farmi Piimatööstus said Konkurentsiametilt koondumisloa, mille tulemusena sai Farmi Piimatööstus omandada aktsiaseltsi TERE aktsiad. Loa tulemusena sai TEREst Farmi Piimatööstuse tütarühing. TERE juhtide eesmärk oli TERE saneerimiskava elluviimine ning saneerimiskava elluviimise ajal välja töötada ettevõtte pikaajaline strateegia. Koondumine andis TEREle võimaluse tootmist jätkata ning kasvatada oma tulemusi ning areneda edasi, et oleks võimalik saneerimiskava ellu viia.

Tulenevalt asjaolust, et seaduses ei ole ammendavalt sätestatud võimalike rakendatavate saneerimisabinõude loetelu, ei ole selge, kui kaugele võib saneerimisabinõude rakendamisega minna ja kuidas on saneerimiseseadusega tagatud kõikide võlausaldajate võrdne kohtlemine. SanS § 21 lg 1 sätestab vaid, et saneerimiskava peab sisaldama saneerimisabinõusid ning nõuete ümberkujundamise kirjeldust. Seaduse loetelu annab ühest küljest ettevõttele vabad käed valimaks, kuidas kõige paremal viisil oma ettevõtte raskustest välja tuua. Teisest küljest võib see aga tekitada võlausaldajate jaoks saneerimiskava kinnitamisel ebavõrdse olukorra. Autor on seisukohal, et siinjuures tulebki vaadata kohtupraktikat ning leida võlausaldajate võrdse kohtlemise alused sealt või vaadata võrdlusena teiste riikide praktikat võlausaldajate õiguste ning kaitse osas nõuete ümberkujundamise juures.

⁸¹ K. Madisson, R. Agur. Saneerimismenetluse ohud võlausaldajate jaoks, Saldo nr 4 (79), mai 2009 lk 34

Võrdlusena Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatükk § 1123 (a)(5) on sätestatud saneerimisabinõude mitteammendav loetelu abinõudest, mida saneerimiskava peaks kajastama juhul, kui abinõusid asutakse rakendada. Enamlevinud saneerimisabinõud on võlgniku kohustuste vähendamine ning kohustuste tasumise tähtaja pikendamine.

Saneerimiskava keskendub üksnes või peamiselt nõuete ümberkujundamisele ja kapitali struktuuri muutmisele, ning jätab tahaplaanile organisatsioonisisese saneerimisabinõud ning jätkuva tuleviku äritegevuse võimalikkuse.

Töö autor asub seisukohale, et ettevõtteid, keda asutakse saneerima vajavad just organisatsioonisiseste abinõude rakendamist, mis vähendavad või likvideerivad saneeritava ettevõtja ähvardavat maksejõuetust. Ei ole võimalik viia läbi edukat saneerimist kui ei likvideerita makseraskuste tegelikke põhjuseid, mis peituvad ettevõtte vales strateegias, kommunikatsioonis, müügiplaanides, ettevõtte profiilis jne. Samuti ei saa viia läbi edukat saneerimismenetlust kui ettevõttel puudub äritegevus või plaan ning majanduslikest raskustest soovitakse välja tulla vaid läbi turuolukorra paranemise ootamise.

Eesti kohtupraktikas ei ole võlausaldajate kaitseks kehtestatud saneerimispõhimõtteid.

Vastavalt magistritöö võrdlusriigile, kehtib Ameerika Ühendriikides põhimõtete "*the Best Interests Test*", mille kohaselt iga kavaga mittenõustuv võlausaldaja peab saneerimismenetluse käigus saama oma nõude rahuldatud vähemalt oma nõude likvideerimisväärtuses. Samuti oluline põhimõte on "*the Feasibility Test*", mille kohaselt saneerimiskava edukus ei pea olema garanteeritud, kuid peab olema reaalne, mitte põhinema soovunelmatel ning peab olema mõistlik väljavaade selle täitmiseks. Selle hindamisel tuleb eelkõige arvestada võlgniku tootlust minevikus.⁸²

Lisaks abinõudele on vajalik ka saneerimiskavas tuua välja saneerimisabinõude eesmärgipärasus, mille kaudu saab hinnata abinõude mõju saneerimismenetluse eesmärgi saavutamisel. Vastavalt Euroopa Komisjoni soovitudele näitab saneerimisabinõude

⁸² T. Chang, A. Schoar. The Effect of Judicial Bias in Chapter 11 Reorganization. August 1 2006, p 78

eesmärgipärasus, kas abinõud on majandusraskuste ületamiseks vajalikud ning proportsionaalsed ja kas on arvestatud ka võlausaldajate õigustatud huvidega.⁸³

Töö autor asub seisukohale, et prognoosid on vajalikud, et hinnata menetluse eesmärgipärasust ning vajalikud ka kava kinnitamiseks, et hinnata selle võimalikkust. Samuti aitavad prognoosid ka võlausaldajatel hinnata paremini saneerimiskava võimalikku täitmist ning hinnata riske. Küll aga ei Eesti ega Ameerika Ühendriikide saneerimisseadus ei nõua finantsprognooside esitamist kavas.

Ühe abinõuna on kasutusel ka osade müük või anda võlgnikule õigus oma varade müügiks. Kohus võib anda oma korraldusega võlgnikule õiguse müüa oma varad, kui see vabastab võlanõuetest ning ei tekita omakorda pingeid võlausaldajate vahel. Varade müük ei tohi vaid kahjustada saneerimismenetlust ning võlausaldajaid.⁸⁴

Nii nagu ka eespool toonitatud, on Eestis kõige suuremateks võlausaldajateks finantsasutused. Vastavalt Riigikohtu praktikale võib pank olla saneerimiskava vastu hääletajaks kui ka võlausaldajana menetluse läbiviimise initsiaator ning valmis tegema koostööd saneerimisnõustaja ning ettevõttega nõuete ümberkujundamise osas. Praktika on näidanud, mida läbipaistvam ning selgem on menetlus, seda suurem on tõenäosus, et menetlust on võimalik edukalt lõpuni viia. Samuti peab võlausaldaja nägema ettevõttes potentsiaali ning uskuma ettevõtte tervendavasse protsessi. Kui võlausaldajal on olemas usk ning koostöö jätkumise huvi ka tulevikus annab see suurema huvi nõuete ümberkujundamiseks ning võlausaldaja on enam valmis koostööd tegema. Samuti peaks võlausaldajal olema huvi ettevõtte osas, millel on majanduslikult kaalukas roll kanda ning antud keskkonnas kus ettevõtte asub, on tema jätkumine märkimisväärse tähtsusega. Kui ettevõtte on suurimaks tööandjaks piirkonnas, on kindlasti vajalikum tema jätkusuutlikus kui pankrot.⁸⁵

⁸³ European Commission. Commission Recommendations of 12.3.2014 on a new approach to business failure and insolvency, p7.

⁸⁴ T.Chang, A.Schoar. The Effect of Judicial Bias in Chapter 11 Reorganization. August 1 2006, lk 412

⁸⁵ E.C.Buljevich.Cross-Border Debt Restructurings:Innovative Approaches for Creditors, Corporates and Sovereigns,Euromoney 2005, lk 123

Saneerimismenetluses tuleb näilikult jagada võlausaldajad kaheks- pandiga tagatud võlausaldajad, kelleks on enamjaolt finantsasutused ja pandiga tagamata võlausaldajad ehk äripartnerid ja muud ettevõtted. Võlausaldajad, kelle nõuded ei ole tagatud, on üldjuhul otseselt huvitatud ettevõtja tervendamisest ning nende huvid ja õigused on seotud ettevõtjaga. Üldjuhul on selliseid võlausaldajaid menetluses ka enam.

Kuid vastavalt Eesti kohtupraktikale on üldjuhul ka üheks võlausaldajaks pank, kelle nõue on pandiga tagatud ning nende nõuded moodustavad enamiku nõuete kogumahust. Pank tihtipeale ei ole huvitatud saneerimismenetluse läbiviimisest, isegi juhul, kui on olemas reaalne võimalus ettevõtja edukaks saneerimiseks. Panga nõuded on tagatud ning hääletades saneerimiskava vastu, võib panga tõttu jääda menetlus läbi viimata või venida ebamõistlikult pikaks.

Magistritöö autor toob siinkohal näite vastavalt Riigikohtu lahendile 3-2-1-30-17, kus kohus on teinud otsuse, kui võlgnik on teinud tehingu, mis kahjustab võlausaldajate tegelikke varalisi huve, peab tehingu saama tunnistada kehtetuks. Võlausaldajate huvide kahjustamise tuvastamiseks tuleb võlgnikul tõendada, et tehingu tegemata jätmisel oleksid võlausaldajate nõuded tõenäoliselt rahuldatud suuremas ulatuses. Võlausaldajate abstraktne otsustusõigus ei pruugi võlausaldajate tegelikke varalisi huve mingil moel mõjutada.⁸⁶

Võlgniku tegevus ei tohi kahjustada võlausaldajate huve ning vara müügi tulu vähendada. Samuti tuleb hinnata võlgniku tegevust vara müügi osas, et kuidas on see seotud nõuete rahuldamisega. Kui võlgnik müüb oma vara tasaarvestusega, kas antud tegevus tekitab kahju võlausaldajate kogumile ning kas ühe võlusaldaja nõude tasaarvestusega lõppemise tõttu oli nõuete rahuldamisel eelistatud üks võlausaldaja teiste võlausaldajate ees.

Töö autor asub seisukohale, et antud situatsioone tuleks hinnata kogumis ning vaadata, kuidas võlgniku tegevus on mõjutanud ettevõtte majanduslikku seisu ning hinnata kui nõuet ei tasaarveldataks, kuidas oleksid võlausaldajad saanud oma nõuded rahuldatud.

Praegu kehtiva seaduse järgi on võlausaldajatel antud õigus esitada omapoolsed ettepanekud saneerimiskava kinnitamisel, mis ei oma aga õiguslikku tagajärge kava kinnitamise osas. Juhul

⁸⁶ RKL 3-2-1-30-17, arvutirvõrgus kättesaadav: <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-2-1-30-17>

kui kohus soovib, võib ta kava kinnitada ka ilma võlausaldajate arvamusi arvesse võtmata, mis võib suuremal määral tuua kaasa võlausaldajate õiguste kuritarvitamise. Et menetlus annaks eesmärgi täitva tulemuse, peab arvesse võtma kõiki võlausaldajaid nende nõuete järgi. Kohtupraktika on näidanud, et võlausaldaja, kellel on märkimisväärne vara ettevõtte osas, ei ole huvitatud kava kinnitamisest, millega on kahjustatud ning ümber jaotatud tema nõue, millega ta kannab suuri kahjumeid. Küll aga on ettevõtte see, kelle jaoks antud nõude ümberkujundamine toob kaasa võlgade vähenemise. Võlausaldajad, kellel on suurem huvi oma nõuete ning vara osas, võivad esitada ka enne menetluse alustamist kohtusse hagi, mis võib omakorda kahjustada ettevõtte majanduslikku seisut. Kui hagi on esitatud ettevõtte omandi ehk vara osas, siis vastavalt seadusele laieneb menetlus vaid pankrotivarale.⁸⁷

Arvestades erinevaid menetluse abinõusid, on võimalus leida parim viis ettevõtte päästmiseks, et võlausaldajate nõuded peaksid saama võrreldes pankrotimenetlusega suuremas ulatuses rahuldatud ning ettevõtte majandustegevuse jätkamine võimaldama koostöö jätkamist ka tulevikus. Mõningatel juhtudel võib ettevõtte, mis käesoleval hetkel ei ole võimeline oma rahalisi kohustusi täitma, olla mõne aja pärast tegutseva majandusüksusena väärtuslik ning tagasi majanduskeskkonnas.⁸⁸

Professor Paul Varul on asunud seisukohale, et võlausaldajad peaksid saama selgemaks saneerimisest tulenevad paremad võimalused, et oma nõuded rahuldada saneerimismenetluses võrreldes likvideeriva pankrotimenetlusega ning et enam survestada võlgnikku saneerimistaotluse ja -kavaga välja tulema. See eeldab paremat ja ausamat ärikultuuri: raskustes äriühingu osanikud ja aktsionärid ning juhatuse liikmed peaksid eelkõige püüdma päästa makseraskustes võlgnikku, taotlede õigel ajal saneerimist, selle asemel et lasta ühingul muutuda püsivalt maksejõuetuks, venitades pankrotiavalduse esitamisega võimalikult kaua, et siis loota raugemisele ning ühtlasi sellele, et keegi raugemise puhul ei tegele juhatuse liikme vastutuse küsimusega.⁸⁹

⁸⁷ V. Finch, Corporate Insolvency Law. Perspective and Principles. Cambridge University, 2002, lk 62

⁸⁸ M. J. Roe: Bankruptcy and Corporate reorganization: Legal and Financial Materials. 2nd ed. New York: Foundation Press 2007 lk 18

⁸⁹ P. Varul. Maksejõuetusõiguse areng Eestis, Juridica 2013 nr 4 lk 234-241

Kindlasti on menetluse edukuse määramisel olulisel kohal ka võlausaldajate seisukohad menetluse läbiviimisel edasise koostöö osas. Tulenevalt asjaolust, et majanduskeskkonnas on kõik omavahel seotud, on ka võlausaldajate efektiivseks funktsioneerimiseks vajalik saneeritava ettevõtte majandustegevuse jätkumine. Võlausaldajate tulevikku suunatud koostöö osas saneeritava ettevõttega ei pruugi saneerimine alati olla võlausaldajate huvides, sest neil ei ole oma ettevõtlusprotsessist või muust spetsiifikast tulenevalt aega oodata võlgade nii öelda järelmaksuga tasumist.⁹⁰ Samuti toimub võlausaldajate nõuete ümberjagamine, mis võib kahjustada ka nende oma ettevõtlust.

Võlausaldajad, kelle nõuded on tagatud, jälgivad tagatiseks oleva vara väärtust ning on mures, et ettevõtte tegevuse jätkudes võib tagatise väärtus väheneda. Seega muutuvad võlausaldajad ettevõtjaga tehinguid tehes ettevaatlikumaks ning võivad seeläbi takistada ettevõtja tavapärasest majandustegevust ja võivad muuta selle veelgi ebastabiilsemaks. Kui võlausaldaja ei näe ettevõtjapoolset initsiatiivikut koostöö jätkamise osas, võib see tuua endaga kaasa ka võlausaldaja õiguskaitsevahendite tarvitusele võtu. Võrdlusena- pankrotimenetluses on ettevõtjal võimalus alustada nõ „puhtalt lehelt“ ning uus algus võib parandada ettevõtte mainet ning tekitada seeläbi ka suuremat usaldust.

Magistritöö autor leiab, et on ka menetlusi, kus just võlausaldajad on need, kes on huvitatud ettevõtte päästmisest ning saneerimisabinõude kasutamisest, kuna nemad saavad ka seeläbi kasumit. Ettevõtjatel, kes on olulised majanduskeskkonnale ning on olulised tööandjad, on lisandväärtus suurem ning nende tervendamine on kõigile osapooltele kasumlikum. Näitena võib tuua AS Kodu Grupp saneerimismenetluse 2010. aastal.⁹¹ Ettevõtte saneerimine oli vajalik, kuna tegemist oli kinnisvara arendusettevõttega, kes oli oma tegevust juhtinud ebaprofessionaalselt, kuid kelle üks arendusprojekt oli Jüri Tehnopark, mis oli üks parima asukohaga arendusprojekte Eestis. Saneerimisnõustaja tõi kavas välja ettevõtte osatähtsuse majanduskeskkonna osas ning selle tähtsuse ettevõtete seas, kelle töökohad pidi saama arendusprojekti järgselt sinna asuma. Ettevõtte jätkamise osas oleks neid osapooli, kes võidavad enam kui lasta ettevõttel pankrotistuda.

⁹⁰ O. Lukason. Saneerimismenetluse majanduslikud mõjud ja nende hindamine Eestis. Tartu: 2008, lk 14-15

⁹¹ <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=2-17-4041/64>

Siinkohal leiab töö autor, et alati tuleb hinnata menetluse läbiviimisel saneerimisabinõusid ning kohaldada vastavalt ettevõtte perspektiividele ning võlausaldajate nõuete paremat rahuldamist arvesse võttes. Abinõu ei saa olla vaid tulevikku suunatud kinnisvara hindade muutus, lootuses, et tulevikus ühe projekti osas on võimalik rahuldada nõuded paremini, vaid tuleb vaadata kogumis, kuidas ettevõtte saab oma majandustegevust jätkata ning rahuldada võlausaldajate nõuded. Võttes arvesse, et ettevõtte saneerimise käigus parandatakse ettevõtte majanduslikku olukorda läbi erinevate saneerimisabinõude rakendamise ning praktikas on abinõuna enam levinud võlausaldajate nõuete ümberkujundamine, kasutatakse peamiselt võimalust ajatada võlausaldaja nõude tasumise tähtaeg või vähendada võlausaldaja nõuet. Ajatamine tähendab sisuliselt seda, et võlausaldaja nõuet hakatakse täitma alles siis, kui ettevõtte on suutnud taastada oma likviidsuse ning teenib oma tegevuselt tulu. Arvestades eeltoodut, peab hindama realselt aega ning plaani, mis hetkest ettevõtte saaks hakata oma tegevuselt tulu teenima.

Vastavalt saneerimiskavas toodule, hakatakse positiivsete rahavoogude saavutamisel tegema võlausaldajatele järjest väljamakseid saneerimiskavas ettenähtud graafiku alusel. Töö autor on seisukohal, et saneeritav ettevõtte, kelle enamus võlausaldajatel on pandita tagatud nõuded, on kõige efektiivsem saneerimisabinõu nõuete ümberkujundamine, mis aitab makseraskustesse sattunud ettevõtetel vabaneda ajutiselt oma kohustuste täitmisest. Antud lahendus annab võimaluse ettevõttele piisavalt vabu vahendeid tekitada, mida oma igapäevasesse majandustegevusse suunata, et ületada sammhaaval tekkinud raskused ja taastada positiivsed rahavood.

Magistritöö autor toob eelneva kaasuse juurde näitena ebaeduka saneerimismenetluse, mis lõppes ettevõtte likvideerimisega. Kinnisvara arendusfirmale OÜ Lõuna Park kuulus 37 kinnistut Tallinna kesklinnas. Kinnistud asusid Veerenni, Tehnika ja Vana-Lõuna tänava vahelisel maa-alal. Ettevõtte tellimusel valmisid kinnistute hoonestamiseks detailplaneering, mille kohaselt oli planeeritud ehitada 12,87 ha suurusele maa-alale kompleksne elu- ja ärikvartal lasteaia, haljasalade ja uue teedevõrgustikuga. Detailplaneering nägi ette 1621 uue korteriomandi rajamise. Projekti realiseerudes pidi tekkima Tallinna südalinna uus ning kvaliteetne elu- ja ärikvartal. Projekti oli valmis rahaliselt toetama avaldaja ainuosanik Satnam Europe OÜ. Menetluse üks suurimaid võlausaldajaid oli pank, kes leidis, et võlausaldajaid oli

koheldud ebavõrdselt, sest ühesuguse (proportsionaalse) lisatagasimakse said ka teised kaks võlausaldajat. Lisaks on osa võlausaldajaid saneerimiskavast üldse välja jäetud. Võlausaldajad oleks tulnud jaotada rühmadesse ning pank kui pandipidaja oleks pidanud olema määratud eraldi rühma. Samuti leiti, et saneerimiskavale lisatud pankrotihinnang ei ole objektiivne, sest seda ei koostanud sõltumatu ekspert, vaid saneerimisnõustaja.

Töö autor on analüüsinud rühmadesse jaotamist ka eraldi magistritöö teises peatükis, kuid vastavalt eeltoodule on autor seisukohal, et panga seisukoht ei olnud põhjendatud ning menetluses tuleks kohelda võlausaldajaid võrdselt. Kuna kohus leidis, et tegemist ei ole olulise ettevõttega, ei tule saneerimismenetlust läbi viia. Töö autor asub aga vastupidisele seisukohale ning leiab, et kui vastavalt saneerimisabinõudele oleks olnud võimalik ettevõtte majanduslik seis päästa ning võlausaldajad oleksid saanud läbi menetluse oma nõuded paremini rahuldatud, ei saa hinnata ettevõtte vajalikkust vaid läbi võlgniku majandustegevuse. Alati on vajalik eduka menetluse läbiviimiseks nii ettevõtte kui ka võlausaldajate huvi. Juhul kui võlausaldaja ei näe võimalust ettevõtte tervendamise osas ning puuduvad huvid nõuete ümberkujundamiseks, võib menetluse ebaedukus seisneda just selles. Vaadates meie praktikat on mitmete menetluste osas just suurim võlausaldaja ehk pank takistajaks menetluse läbiviimisel.

Et ettevõtte suudaks tõestada ka võlausaldajatele oma vajalikkust ning jätkusuutlikust, on vajalik majandusraskuste põhjuste väljaselgitamisel uurida, miks nõudlus ettevõtte poolt pakutavate teenuste osas on langenud või on tegemist juhtimisvigadega ning kas probleemid on püsivad ning kuidas on üldine turuolukord.⁹² Ühises majandustsükliks on kõik omavahel seotud ning nii võlausaldajad kui ka sealhulgas saneeritava ettevõtte töötajad, koostööpartnerid on oma panuse andnud, ning rahaliselt või varaliselt seotud.

Saneerimisabinõude rakendamisel on saneerimismenetluse algatamise juures juriidiliste ning majanduslike eelduste hindamine märkimisväärse tähtsusega ning on oluline, et kohus neid põhjalikult analüüsiks. SanS §-s 8 sätestatud kohtu poolt enne saneerimismenetlust kontrollitavateks ning SanS § 7 lg 2 kohaselt ettevõtja poolt saneerimisavalduses põhistatud saneerimismenetluse algatamise juriidilisteks eeldusteks on ettevõtja tulevikus tekkiva

⁹² C. Zilka. Business Restructuring. An Action Template for Reducing Cost and Growing Profit. USA: John Wiley & Sons, 2010 lk 6-7

maksejõuetuse tõenäolisus, ettevõtte saneerimisvajadus ning ettevõtte jätkusuutliku majandamise saneerimismenetluse järgne võimalikkus. Saneerimismenetluse majanduslike eeldustena tuleb kontrollida saneerimismenetluse tasuvust ning rahastatavust ja ettevõtte tegevjuhtkond peab olema motiveeritud ning saavutama võlausaldajatele saneerimisperioodi vältel maksimaalse tulemuse.

Kokkuvõtvalt asub töö autor seisukohale, et kuna saneerimisabinõude puhul on tegemist menetluse osas ühe tähtsaima küsimusega, peaks olema abinõud saneerimiskavas võimalikult täpselt ning eesmärgipäraselt välja toodud.

Saneerimisabinõude täpsem kirjeldus annab võlausaldajatele parema ülevaate menetluse tulemuslikkuse võimalikkusest ning võimaldab paremal viisil ka saneerimiskava täitmist kontrollida. Võttes arvesse eeltoodut on autor arvamisel, et kui võlausaldajatele anda õigus saneerimisavalduse esitamiseks, on nad ka pädevad saneerimiskava koostamisel ning hindama saneerimisabinõude kasutamist. Kuna saneerimisabinõude kasutamine on otseselt seotud võlausaldajate nõuete ümberkujundamisega ning nende kohtlemisega menetluses, on võlausaldaja parim hindaja, kuidas läbi nõuete ümberkujundamise päästa ettevõtte majandusraskustest.

Töö autor usub, et läbi seaduse muudatuse saneerimisabinõude eesmärgipärasuse ja täpsema kirjelduse osas, saab saneerimiskava täpsema ning detailsema kuju ning autor leiab, et tuleks lisada juurde ka saneerimisabinõude rakendamise ajakava ning eelduste kirjeldus.

2.2. Saneerimismenetluses nõuete rahuldamine

Võlausaldajate seisukohalt on oluline, et ähvardavat maksejõuetust eristataks adekvaatsete kriteeriumide alusel püsiva iseloomuga maksejõuetusest. Raskustesse sattunud ettevõtja ehk võlgniku finantsolukorra analüüsi tuleks alustada sellest, et tuvastada, kas on tegemist maksejõuetuse või maksevõime ajutise vähenemisega.

Kohtule avalduse esitamisel on seaduse järgi õigus kohtunikul menetluse alustamiseks esitatud eesmärkide tutvumiseks kümme päeva ning pelgalt saneerimisavalduse pinnalt võib olla keeruline tuvastada, kas ettevõttel on üldse saneerimine reaalselt võimalik. Et vältida asjaolu, mil saneerimisavalduse esitamisest kuni kava kinnitamiseni võib kuluda umbes kolm kuud, ei kasutaks ettevõtte ära võimalust, et pikendada pankrotimenetluse alustamist ning üritada end püsivalt maksejõuetuks muuta ning võlausaldajate huve ning vara ettevõttest välja viia, peaks andma kohus koos määrusega võlausaldajatele ning saneerimisnõustajale õiguse kontrollida ettevõtte tegevust ning tehinguid menetluse ajal. Analoogne õigus on toodud pankrotimenetluses, kus läheb pankrotihaldurile üle ettevõtte kontroll.

Tulenevalt ka *London Approachi* eesmärgist, tuleb vaadata makseraskustes ettevõtet pikas perspektiivis- tegevused makseraskuse algusmomendist kuni ümberkorralduste võimalusteni. Maksejõuetusel on kaks liiki või avaldusmisvormi- rahavooline maksejõuetus, mis tähendab olukorda, kus võlgnik ei ole võimeline täitma tähtaegselt võlausaldajate nõudeid ja bilansiline maksejõuetus, mis tähistab olukorda, kus võlgniku kohustuste maht ületab tema vara.⁹³

Vastavalt Riigikohtu seisukohale on oluline eristada püsivat maksejõuetust ja ettevõtja ajutist maksejõuetust, mis on saneerimismenetlusega ületatav.⁹⁴ Saneerimismenetluse lõpuks ning eduka menetluse läbiviimiseks tuleks kindlasti luua ning välja tuua konkreetsed näitajad, mis peaksid olema saavutatud saneerimiskava täitmise tähtaja lõpuks.⁹⁵

⁹³ P. Manavald, Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine. Doktoriväitekiri. Tartu Ülikooli Kirjastus. Tartu 2011, lk 94

⁹⁴ RKTKm 3-2-1-122-09

⁹⁵ M. Piiraja. Pankrot. Tallinn: OÜ Agitaator, 2009, lk 156

Autor nõusub saneerimisseaduse eelnõus toodud väitega, et oluline on tagada eduka menetluse läbiviimiseks võlgniku ja võlausaldaja õiguste tasakaal.⁹⁶

Maksejõuetusmenetluse eesmärgiks on võlausaldajate võrdne kohtlemine tingimuses, kus kõikide võlausaldajate nõudeid võrdselt rahuldada ei saa. Võlausaldajad jaotatakse rühmadesse ning vastavalt jaotisele on nõuete ümberkujundamine ning rahuldamine erinev.

Saneerimismenetluses on võlgnikule antud õigus nõuete ümberkujundamiseks. Saneerimiskava järgi saab võlgnik ise määratleda millised nõuded ning kuidas ümber kujundatakse ning rahuldatakse. Antud eesmärk peaks tagama maksejõuetuse ületamise ning ettevõtte saab jätkata oma tegutsemist.

Ettevõtte saneerimist on peetud sotsiaalmajanduslikust vaatenurgast oluliseks, et kriisis olevad ettevõtted võiksid varajases staadiumis saneerimise kaudu omandada taas elujõulisuse enne, kui probleemid muutuvad nii teravaks, et pankrotimenetlus on vältimatu.⁹⁷ Ettevõtte jaoks on kindlasti otstarbekam saneerimise võimaluse kasutamine kui pankrotimenetluse põhjaliku ja detailse reguleerimise tulemusena kujuneb menetlus ettevõttele pikaajaliseks ning kulukaks. Saneerimismenetlus kui alternatiiv pankrotimenetlusele on oma olemuselt kiirem ning paindlikum menetlus. Saneerimise kui eraldiseisva regulatsiooni eesmärgina on välja toodud võlgnikust ettevõtjale hingamisruumi andmist, rakendamist tegevustulemuste parandamiseks vajalikke meetmeid ning pidamiseks võlausaldajatega läbirääkimisi.⁹⁸

Magistritöö autor leiab, et võlausaldajatele saneerimiskava koostamise õiguse andmisel on samad põhimõtted nõuete ümberkujundamisel ning reguleerides kava esitamise õigust ei saaks võlausaldajate huvid kahjustatud. Võlausaldajad peavad arvestama rühmade moodustamise ning võrdsetel alustel nõuete rahuldamise ilma et ühegi nõude ümberkujundamine kahjustaks teiste huve.

⁹⁶ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri

⁹⁷ D. G. Baird. The Uneasy Case for Corporate Reorganizations- The Journal of legal Studies 1986/15/1, lk 89

⁹⁸ E. Hellström. Nordic/Baltic company reorganisatsioon law-a comparative report. Stockholm:2011, lk 15

Nii nagu ka eelnevalt öeldud on saneerimismenetluse puhul ajastus väga oluline.⁹⁹

Nõuete ümberkujundamise ühe takistusena näeb töö autor olukorda, et saneerimismenetluse taotlejate hulgas on palju lootusetus seisus äriühinguid ning saneerimise võimalust üritatakse kuritarvitada, et pankrotti edasi lükata ja võita aega näiteks jälgede peitmiseks või vara ettevõttest välja viimiseks.¹⁰⁰ Töö autor on seisukohal, et võlausaldajatele saneerimismenetluse algatamise õiguse andmine võimaldaks algatada saneerimismenetluse varajasemas staadiumis, siis kui ettevõtte saneerimine veel reaalselt võimalik on. Kui ettevõttel puuduvad likviidsed varad ning soovitakse panna võlausaldajaid halvemasse olukorda, ei ole võimalik menetlust läbi viia ning nõuete ümberkujundamine ei päästaks olukorda.

Sellest tulenevalt tuleks eesmärkide saavutamise võimalikkust analüüsida ja küsida asjatundjatelt, võlausaldajatelt nõu ning reaalse olukorra kriteeriume. Antud asjaolu omab tähtsust ka nõuete ümberkujundamise osas. Saneerimismenetluses jagunevad nõuded kaheks, on nõuded mida saab ümber kujundada ja nõuded mida ei saa ümber kujundada ega vähendada. Vastavalt SanS § 22 lg 2 on välistatud töölepingust tulenevate nõuete ümberkujundamine. Küll on seadusest tulenevalt nõutud võrdse kohtlemise põhimõtte nõuete ümberkujundamise osas, mille rikkumisel on kohtul õigus jätta saneerimiskava kinnitamata. Nii nagu ka Eesti seadusandluses on ka Ameerika Ühendriikide seaduses reguleeritud nõuded, mida ei saa aga ümber kujundada ning võlausaldaja on kaitstud selle eest.

Saneerimismenetluses tuleb nõuete ümberkujundamisel juhinduda võlausaldajate õigustest ja kaitsest ning poolte vahelistest kokkulepetest. Erinevalt pankrotimenetlusest ei ole saneerimismenetluses eelisõigusi ning nõuete ümberkujundamisel on erisused vaid nõuetel, mida ei saa ümber kujundada ning pandiga tagatud nõuded. Võlgnik teeb saneerimiskavas vastavalt oma äranägemisele nõuete rahuldamise, mitte ei toimu see vastavalt seaduses sätestatud põhimõtetele. Samuti ei toimu saneerimismenetluses menetlusega seotud

⁹⁹ S. I. Fox. "How" is Key to „How Much“ in Liquidation.Choosing Appropriate Method Maximizes Value.-The Journal of Corporate Renewal 2003/Mar.- arvutivõrgus <http://www.turnaround.org/Publications/Articles.aspx?objectID=1834> (9.05.2014)

¹⁰⁰ P. Manavald. Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine, Tartu Ülikooli Kirjastus 2011, lk 115.

väljamakseid nagu on reguleeritud pankrotimenetluses. Antud asjaolusi arvesse võttes on saneerimismenetluses võlausaldajate võrdsus tagatud enam kui pankrotimenetluses.

Magistritöö autor leiab, et antud asjaolud tagavad võrdsemad võimalused võlausaldajatele ning nende huvid nõuete rahuldamise osas on suuremal määral tagatud. Võlgniku võimalus planeerida nõuete ümberkujundamine ning rahuldamine omal äranägemisel annab võimaluse väiksemad nõuded rahuldada enne suuremaid, et leevendada majanduslikku olukorda ning tagada läbirääkimiste käigus võlgade ajatamine.

Võlausaldajatele menetluses laialdasemate õiguste andmine aitaks kaasa nõuete ümberkujundamisel ning leida võlausaldajatel vahelistes läbirääkimistel paremaid lahendusi. Töö autor asub seisukohale, et võlausaldajate omavaheliste läbirääkimiste pidamine ning võlausaldaja õigus menetluse algatamise osas võib muuta ka situatsiooni pandiga tagatud võlausaldajate huvide osas menetluses.

Võttes arvesse asjaolu, et pandiga tagatud võlausaldajad hääletavad saneerimiskava vastu ning ei ole nõus oma nõuete ümberkujundamisega, oleks nende nõuete eelistamine sarnaselt pankrotimenetlusega menetlust ning pandi eesmärki arvestades kasutu. Kui võlausaldaja saaks ise algatada menetlust oleks tal enam võimalusi läbirääkimisteks ning oma huvide kaitseks ning menetluse kulgu kontrollida. Seega pandiõiguse eelistamine seab võlausaldajad ebavõrdsesse olukorda ning pandiga tagatud nõuded on eelistatud teiste nõuete osas. Mis tähendab, et pandiga tagatud nõuete rühm on eelisolukorras teiste rühmade ees, mis tekitab olukorra kus pandiga tagatud ja pandita rühma nõudeid omavahel võrrelda ei saa.

Võttes võrdse kohtlemise põhimõtet arvesse, ei tohiks saneerimismenetluses olla võlausaldaja õiguslik positsioon halvem kui pankrotimenetluses. Vastavalt UNCITRAL-I maksejõuetusõiguse alasele juhendile tuginedes on toodud välja, et nõuete ümberkujundamise aluspõhimõtteks on keeld kohelda saneerimismenetluses nõudeid pankrotimenetlusest halvemini.¹⁰¹

¹⁰¹ UNCITRAL, Legislative Guide on Insolvency Law, p 210

Võttes eelnevat arvesse toob magistritöö autor kaasuse põhjal näite võlgniku käitumisest saneerimismenetluses, kus võlausaldajatel jäid oma nõuded saamata vastavalt OÜ Dirolex saneerimisprotsessile aastast 2009. a. Protsess lõpetati saneerimisnõustaja ettepanekul ja Tartu Maakohus algatas võlgniku avalduse alusel pankrotimenetluse. Antud protsessis võttis ettevõtte vahetult enne saneerimisavalduse esitamist tarnijatelt topeltkoguse kaupa. Ettevõtte müüs saneerimismenetluse käigus lao tühjaks ning kustutas 4 miljonilise krooni suuruse nõude Dirolexi osaniku vastu. Samas ettevõtte kassa on tühi. Võlausaldajatel oli ettevõttes saamata miljonid kroonid ning ettevõtte omanikud süüdistasid vaid ettevõtte raskustes osanikke ja tegevjuhte.

Käesoleval hetkel on suurimaks mureks see, et pankrotimenetluse ning saneerimismenetluse vahel puudub kooskõlastamine- põhjendamatud erinevused olulistes reeglites on kaasa toonud selle, et erihuvid määravad olulisel määral menetluse valiku, tehes seda ühiskonna ning võlausaldajate huvide arvelt.¹⁰²

Ettevõtja ning selle võlausaldajate vaheline positiivne ja läbipaistev infovahetus on oluline nii edukalt toimivate kui ka probleemsete ettevõtjate puhul. Nõuete ümberkujundamisel on just vajalik läbipaistev suhtlus ning tihe koostöö, et jõuda adekvaatse tulemuseni. Nõuete ümberkujundamisel soovivad võlausaldajad saada informatsiooni detailsemalt ning sagedamini. Täpsete ning tegelikust kajastavate aruannete esitamine on sageli ainus viis, kuidas säilitada võlausaldajate usaldus ning veenda neid ettevõtte jätkuvas elujõulisuses.¹⁰³

Nõuete ümberkujundamise osas on tähtis nõuete õiglasel kohtlemise põhimõte, mis on vastavalt Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11.peatüki § 1129 (b) (1) sätestatud, mille kohaselt nõudeid tuleb ümber kujundada õiglaselt ja võrdselt. Võlausaldajad soovivad, et võlad saaksid tasutud võimalikult kiiresti ja võimalikult suures mahus. Sealjuures aga ettevõtte huvideks on ettevõtlusesse investeeritud rahalt dividendide teenimise võimalus ning aktsia väärtuse kasv. Ettevõtte töötajad ja juhtkond on huvitatud töökohtade säilitamisest ning samas ka tehtud tööst tasu saamisest.¹⁰⁴ Seega saab öelda, et ettevõtte on vaadeldav ettevõtte omanike ning

¹⁰² J.E.J.D Maess, Norton annual review of International insolvency, 2009 edition, lk 16

¹⁰³ Aaron, R. I., Bankruptcy Law Fundamentals. 2017 Edition, lk 145

¹⁰⁴ O. Lukason. Saneerimismenetluse majanduslikud mõjud ja nende hinadamine Eestis. Tartu: 2008, lk 14-15

võlausaldajate vara kogumina.¹⁰⁵ Kuid saneerimismenetlus peab olema kõigi nende osapoolte jaoks õiglane. Seadusest ei tulene õiglase ja võrdse kohtlemise põhimõtet, kuid vastavalt kohtupraktikale on see kõõskõlastatav *absolute priority* põhimõttega.¹⁰⁶ Antud põhimõtte kohaselt peavad olema kõigile võlusaldajatele tagatud pankrotimenetlusega sarnased eesõigused, mis praktikas siiski saneerimismenetluses tagatud ei ole. Eesti kohtupraktikas antud nõuet ei ole sätestatud ning kohtul ei ole kohustust kontrollida saneerimiskava kinnitamisel võlausaldajate kaitseks pankrotimenetlusega sarnaste eesõiguste põhimõtete järgimist, mis on Ameerika Ühendriikide menetluses.

Töö autor asub seisukohale, et vähendades maksejõuetusmenetluses eesõigusnõudeid tähendab see võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist ning annab pandiga tagamata võlausaldajatele suurema usu menetluse õiguspärasusele ning võrdsele kohtlemisene nõuete rahuldamisel.

Töö autor usub, et saneerimismenetluses on võimalik enam rahuldada võlausaldajate nõuded kui pankrotimenetluses ning menetlusele aitab kaasa ka võlausaldajate õiguste suurendamine.

Magistritöö autori arvates on vajalik kohelda võlausaldajaid võrdselt ning enam pöörata tähelepanu suurte nõuetega võlausaldajatele. Kuna võlgnikul on õigus ise määratleda nõuete rahuldamise järjekord, siis otstarbekas oleks esimesena rahuldada väiksemate nõuetega võlausaldajate nõuded ning seejärel kooskõlastada nõuete ümberkujundamine suuremate nõuetega võlausaldajate osas. Sealjuures on tähtis, et võlausaldajad oleksid võrdselt koheldud.

Milliseid viise nõuete ümberkujundamisel rakendada, tuleks töö autori hinnangul juhinduda ettevõtja ja võlausaldaja huvide kaitsest. Arvestades võlausaldajate huvi, et tema nõue jääks võimalikult suureks ja ei piiraks õigust sissenõude osas ning võlgniku huvi, et nõude ümberkujundamine aitaks maksimaalselt kaasa saneerimise õnnestumisele on vajalik saavutada tasakaal. Töö autor leiab, et nõuded tuleb ümber kujundada sellisel viisil ja määral, et tagatud

¹⁰⁵ D. G. Baird. The Uneasy Case for Corporate Reorganizations.-The Journal of legal Studies 1986/15/1, lk 131

¹⁰⁶ G. Moss, I. Fletcher, S. Issacs. The EC Regulation on Insolvency Proceedings: A Commentary and Annotated Guide 3rd p 48

oleksid mõlema osapoole huvid sealjuures vajalikul ja proportsionaalsel viisil ümberkujundatuna.

Nõuete ümberkujundamist hindab kohus ning võlausaldajad peavad hääletamise teel kava heaks kiitma.

3. VÕLAUSALDAJATE ÕIGUSED JA NENDE HUVID SANEERIMISKAVA KOOSTAMISEL JA KINNITAMISEL

3.1. Saneerimiskava koostamise ja esitamise õigus

Täna Eestis kehtiva seaduse järgi on antud vaid ettevõttele saneerimiskava esitamise õigus. Töö autor asub seisukohale, et saneerimiskava esitamise õiguse peaks andma ka võlausaldajatele. Võlausaldajad tajuvad ettevõtte majanduslikke raskusi neile arvete mittetasumise tõttu ning seepärast on võlausaldajatel võimalus esimesena asuda tegutsema läbi läbirääkimiste või avalduse esitamise kohtule, et vältida ettevõtte pankrotti.

Eelnevat arvesse võttes saabki öelda, et saneerimismenetlus teenib kahte eesmärki - see aitab muuta võlgniku majanduslikku seisu ja see hoiab võlausaldajad nõuetega eemal ajal, kui võlgniku suhtes on menetlus käimas.¹⁰⁷

Saneerimiskava koostamisega nähakse ette abinõud, mis võetakse kasutusele, et ettevõtja makseraskused saaksid ületatud ning mis aja jooksul võlgnik asub võlausaldajate nõudeid rahuldama.

Eestis alates 26.12.2008 kehtima hakanud saneerimisseadus annab menetluse osapooltele alternatiivina pankrotimenetlusele lahenduse makseraskustes oleva ettevõtja probleemidele. Nii nagu eespool toodud, algab menetlus Eestis võlgniku avalduse esitamisega kohtule. Pärast nõuete kindlakstegemist saneerimismenetluses koostatakse saneerimiskava. Kava on üheks tähtsamaks dokumendiks saneerimismenetluses ehk ettevõtja tegevusplaan saneerimismenetluse toimumise ajaks. Abinõude kehtestamise vahendiks on saneerimismenetluses saneerimiskava, millega kujundatakse ümber võlausaldajate nõuded ja ettevõtte tegevus. Saneerimiskava on kogum majanduslikest, õiguslikest ja organisatsioonilistest meetmetest, mille eesmärgiks on ettevõtja päästmine.¹⁰⁸

¹⁰⁷ E. A. Haman. How to File your own Bankruptcy, 2005, lk 2

¹⁰⁸ W. W. McBryde, A. Flessner, S. C. J. J. Kortmann (edited). Principles of European Insolvency Law. Law of Business and Finance. Kluwer Legal Publishers 2003, lk 66.

Töö autor on seisukohal, et saneerimiskava koostamisel tuleks kasutada enam avatumalt abinõusid ettevõtte majandusliku seisu parendamiseks ning kaasata kava koostamisse ka võlausaldajad, et nende õigusi ei piirataks, vaid leitaks läbi koostöö parim lahendus. Momendil kehtiva seaduse kohaselt ei ole pakutud võimalusi maksusoodustuse rakendamiseks võlausaldajatele, mis on kasutusel Ameerika Ühendriikide seadusandluses ning rakendatakse ühe abinõuna. Kuna seadus ei anna kindlat suunist, kuidas ja milliseid abinõusid ettevõtte peab kasutama makseraskuste ületamiseks, on antud kohustus saneerimisnõustajal, kes peaks suutma leida parima lahenduse võlgnikule.

Magistritöös keskendub autor võlausaldajate õigustele saneerimismenetluses ning sellest tulenevalt saneerimiskava koostamisel on vaatluse all võlausaldaja õigused kava koostamise osas ning kuidas on võlausaldajate õigused kaitstud. Töö autor uurib saneerimismenetluses võlausaldaja õiguste laiendamist ning kuidas see mõjutab saneerimiskava koostamist.

Kahe võrdlusriigi seadusandluses on saneerimiskava koostamise osas erinevused. Erinevused tulenevad nii kava tähtaegade kui ka õiguste osas saneerimiskava koostamisel. Nii Eesti kui ka Ameerika Ühendriikide seadusandluses on sätestatud tähtajad, mille jooksul on õigus esitada saneerimiskava kohtule ning alused, kellel on õigus antud kava koostada.

Vastavalt menetluse eesmärgi täitmisele on Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatüki saneerimisseaduse eesmärk teha ettepanek saneerimiskava kohta, mille võlausaldajad aktsepteerivad ja kohtu poolt kinnitatakse.

Saneerimiskava koostatakse vastavalt ettevõtte majanduslikule olukorrale ning plaanile, kuidas hakatakse nõudeid tagasi maksma ja kannab eesmärki, et vastavalt kavale võlgniku majanduslik olukord paraneks. Nii nagu ka eespool välja toodud saneerimisabinõude osas, on kava koostamiseks alati hea kaasata eksperdid, kes oskavad hinnata ning anda finantsalast nõu, kuidas võlgniku majanduslikult päästa. Töö autor leiab, et samuti tuleb saneerimiskava koostamise juurde kaasata ka võlausaldajad, kelle tegevusena on võimalus ümber kujundada võlgniku osas nõuded. Vajalik on pidada võlausaldajatega läbirääkimisi nõuete ümberkujundamise osas, ning on kasulik võlausaldajatega koostöö ka saneerimiskava koostamise osas, mis tagab parema, edukama tulemuse ning kiirema menetluse.

Tähtsat rolli saneerimismenetluse edukuse tagamisel on saneerimiskava esitamise tähtaegadel. Ameerika Ühendriikide ja Eesti seaduses on suured erinevused menetluse tähtaegade osas. Vastavalt Eesti kohtupraktika analüüsile tuginedes on autor kindlal veendumusel, et Eesti seaduses on liialt lühikesed tähtajad saneerimiskava esitamise osas. Kohtu poolt tähtaegade andmise osas tuleks seadust ümber kujundada ning võtta eeskuju Ameerika Ühendriikide seadusandlusest. Autor leiab, et nii saneerimiskava koostamise tähtaja osas kui ka kohtu õiguses anda täiendav tähtaeg kava esitamiseks tuleks Eesti saneerimisseaduses teha muudatused.

Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatükis on toodud tähtaegade osas välja, et võlgnikul, välja arvatud väikeettevõtte võlgnikul on ainuõigus 120 päeva pärast 11. peatüki kohtuasja algatamist saneerimiskava esitamiseks. Seda aega nimetatakse ainuõiguse perioodiks (*exclusivity period*). Väikeettevõtete puhul on seda aega lühendatud 100 päevani. 120 päevast tähtaega on kohtul õigus kas pikendada või lühendada vastavalt olukorrale. Kuid kindlasti ei tohi ainuõigusperiood olla pikem kui 18 kuud. Peale seda, kui võlgniku ainuõigusperiood on läbi, on võlausaldajal õigus esitada konkureeriv plaan või halduril. Võlgnikupoolse vabatahtliku avalduse esitamisel kohtule on 180 päeva jooksul võlgnikul õigus saada saneerimiskava kohta kinnitus võlausaldajatelt. Võlausaldajal on õigus esitada omaltpoolt kas vastuväited kava kohta või omapoolne ettepanek kavana. Ühendriikide seadusandluses on antud võlausaldajale õigus esitada kohtule konkureeriv saneerimiskava. Pärast antud kahe kuupäeva möödumist on kõikidel osapooltel õigus esitada omapoolseid ettepanekuid saneerimiskava osas.¹⁰⁹

Töö autor asub seisukohale, et tulenevalt Eesti seaduses lühikesele tähtajale saneerimiskava esitamisel, on suurem tõenäosus, et kava saab esitatud vigadeta, kui kaasatud on asjatundjad. Vastavalt Eesti seadusele on saneerimiskava koostamiseks aega kuuskümmend päeva ehk poole vähem aega kui on antud Ameerika Ühendriikides. Antud kuuekümne päeva jooksul tuleb ettevõttel paika panna, kuidas ja milliste vahendite abil kavatakse võlgnik makseraskustest päästa ja millisel viisil võlausaldajate nõuded ümber kujundatakse. Samuti nähakse

¹⁰⁹ H. R. Cheeseman., Business Law. Fifth Edition. 2004 New Jersey; lk 57

saneerimiskavas ette, millised abinõud tuleb tarvitusele võtta makseraskuste ületamiseks ja kui pika tähtaja jooksul rahuldatakse võlausaldajate nõuded.¹¹⁰

Kui ettevõtte on otsustanud saneerimismenetluse kasuks, on praktikas öeldud, et kava koostamisega tuleks alustada juba enne kohtusse avalduse esitamist. Et koostada edukas plaan ning ümberkujundused oleksid reaalsed ning kaasatud ka kõik osapooled, et kava saaks kinnitatud, oleks hea alustada võlausaldajate läbirääkimistega enne kava koostamist. Koostöö osapoolte vahel tagab parema ning edukama menetluse. Eestis kehtiva seaduse kohaselt ei ole ka kohtul õigust saneerimiskavale esitatavat tähtaega pikendada, mis seab omakorda piirangud ettevõttele. Vastavalt kohtupraktikale on etteantud tähtaeg ilmselgelt liiga lühike, kuna võlgnikud ei jõua oma saneerimiskavasid ettenähtud tähtaja jooksul esitada.

Kuuskümmend päeva, et seada paika ettevõtte mitme aasta majandusplaanid ning finantsprognoosid ja eesmärgid, on liialt lühike aeg ning see ohustab ka menetluse kasutatavust. Samuti on antud tähtaeg probleemiks kui ettevõttel on välismaised võlausaldajad. Kokkuleppe saavutamine ning läbirääkimised võivad kujuneda eeldatust keerulisemaks ning aeganõudvamaks, mis ei pruugi mahtuda 60 päeva sisse. Vastavalt Riigikohtu lahendile 3-2-1-28-10 on kohus varasemalt leidnud, et SanS § 10 lg-s 3 sätestatud tähtaja piires saab kohus saneerimiskava esitamise tähtaega pikendada, kuid antud lahendis jõuti järelduse, kui seaduses on ettenähtud tähtaja piirid, on kohus nendega seotud ega või määrata menetlustähtaega, mis ületab sätestatud piire.¹¹¹

Siinjuures teeb töö autor ettepaneku, et seaduses peaks olema alternatiiv saneerimiskava tähtaja pikendamise osas ning õigus kohtul, et ettevõtte avalduse alusel anda lisatähtaeg kava esitamiseks. Antud võimalus on ette nähtud Ameerika Ühendriikide pankrotimenetluses, mida ka ettevõtted ning kohtud kasutavad ning antud võimalus tagab parema ning täpsema saneerimiskava, mida asuda täitma. Töö autor leiab, et lisatähtaja andmine ei kahjusta menetlust ega osapooli, vaid annab võimaluse täpsema ning läbimõelduma kava koostamiseks ning võimaluse saneerimismenetlus läbi viia ettevõtte osas.

¹¹⁰ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, lk 1.

¹¹¹ RKTKm 3-2-1-28-10 p 14

Samuti juhul kui saneerimiskava esitamise õigus antakse võlausaldajatele, on vaja aega, et kava saaks koostatud vastavalt nõuetele. Menetluse kulg ei oleks sealjuures erinev võlgniku kava esitamisest.

11. peatüki alusel tehtud saneerimiskavas tuleb selgitada, kuidas käsitletakse nõudeid iga võlausaldajate liigi kohta. Nõuded liigitatakse tavaliselt järgmiselt: pandiga tagatud võlausaldajad; prioriteetsed tagatiseta võlausaldajad (nende võlga ei taga tagatis ja makstakse välja enne võlakirja omanike võlga); üldised tagatiseta võlausaldajad (nende võlga ei taga tagatis ja see makstakse välja pärast prioriteetsete tagatiseta võlausaldajaid) ja väärtpaberiomaniikud (neil on võlgniku omakapitali tagatis, näiteks aktsionäride osalus).¹¹²

Üldjuhul võlausaldajad kasutavad oma õigusi saneerimiskavas kaasa rääkida, kui nad näevad, et on võimalik kas paremini võlgasid ümber kujundada, et aidata ettevõtte majanduslikule olukorrale kaasa või nende oma nõuded saavad liialt kahjustada. Märkimisväärse kohtuotsuse võlgnike ja võlausaldajate tasakaalu vahel tegi Ameerika Ühendriikide kohus RadLAX Gateway Hotel saneerimismenetluses.¹¹³ RadLAX Gateway Hotel, LLC ja nendega seotud ettevõtetele anti 2007. aastal 142 miljoni dollari suurune laen Radisson Hotel Los Angelesi ehitamiseks. Laenu tagamiseks määrati peaaegu kõik RadLAXi varad. 2009. aastaks oli laenu tagasimakse võlgnevuseks 120 miljonit dollarit ning RadLAX esitas saneerimisavalduse ning tegi ettepaneku pankrotiseaduse 11. peatüki alusel ümberkorralduskava koostamiseks, milles palus kõigi oma varade enampakkumist, mis olid tasuta ja kinni peetud. Kava keelas tagatud laenuandjad krediitipakkumistest, st kasutades nende laenusummasid enampakkumisel varahindade tasakaalustamiseks. Laenuandja esindaja vaidles vastu plaanile, väites, et kava rikkus pankrotiseaduse artikli 1129 punkti b alapunkti 2 alapunkti A alapunkti ii¹¹⁴. Antud kohtulahendis tõusetus küsimus, et kas on võimalik müüa vastavalt 11. peatüki kavale tagatisvarasid, mis on tasuta ja kinni peetud kinnipidamisõigusega ja samal ajal keelata kindlustatud võlausaldajal kasutada oma krediiti varade pakkumiseks.

¹¹² <https://www.thebankruptcysite.org/resources/what-is-a-plan-reorganization-chapter-11-bankruptcy.htm>

¹¹³ Kättesaadav: <https://www.law.cornell.edu/supct/cert/11-166>. See juhtum hõlmab pankrotiseaduse paragrahvi 1129 (b) (2) (A) tõlgendamist.

¹¹⁴ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/1129>

Saneerimismenetlus ei tohi kahjustada võlausaldajate huve. Kui varade müük menetluse ajal aitab kaasa nõuete rahuldamisele ning ei kahjustada menetluse edukust, on võlgnikule lubatud varade vaba käsitlemine. Erinevalt pankrotimenetlusest on võlgnikule lubatud oma ettevõtte juhtimine ning ettevõtte varade müük.

Saneerimismenetluse efektiivsuse tagamiseks saab "tõhusat" maksejõuetuse korda vaadelda sellisena, mis maksimeerib läbi saneerimiskavas toodud abinõude kasutamise kogu maksejõuetusega seotud osapoolte tulemusi. *Pari passu* efektiivsuse kasutegur on see, et see tagab korrapäraselt ja kollektiivselt tagatiseta võlausaldajate nõuete käsitlemise. Töö autor leiab, et saneerimiskavas *Pari passu* reegli järgimine tagab võrdväärsema nõuete ümberkujundamise metoodika ning välistab võlausaldajate individuaalsed stiimulid, et oma õigusi kaitsta, mis vähendaks menetluses oleva vara väärtust tervikuna. *Pari passu* põhimõttele tuginedes lepivad võlausaldajad kokku kollektiivselt võlausaldajate tagasimaksete maksimeerimise, suurendades seeläbi varade koondarvestust ja pakkudes tõhusaid haldamisvahendeid.¹¹⁵

Vastavalt seadusele on pankrotijuhil õigus kiita heaks ka saneerimiskava kui laenuandjatepoolne heakskiit puudub, kuid seda juhul, kui plaan on "rahuldav ja õiglane", nagu on määratletud punktis 1129 (b) (2) (A). Sellist saneerimiskava kinnitamise menetlust nimetatakse "lõpetamiseks" ehk „*cramdown*“.

Saneerimiskava koostamisel võivad minna võlgniku ja võlausaldaja huvid lahku. Nii tegi ka kohus otsuse RadLAXI menetlus, kus võlgniku ja võlausaldaja arusaamad artikli 1129 tõlgendamisel lahkesid. Kohus tegi otsuse, et RadLAXi plaani toetades tooks see kaasa ebamugava tulemuse: kui kaitstud võlausaldaja võidab pakkumise, peab ta maksma võlgnikule, kes peab võlgade tasumiseks lõpuks võlausaldajale tagasi maksma. Erinevad krediidiasutused leiavad, et see sularaha vahetamine toob kaasa liigseid tehingukululusid, mis ei anna ühelegi tehingu osapoolele kasu.

Nii nagu on ka paljude Eesti saneerimismenetluste üheks osapooleks pank, kes saab mõjutada menetluse kulgemist, hääletades saneerimiskavale vastu, oli ka see antud menetluses probleemiks. Kui võlausaldajad ei nõustu saneerimiskavas väljatoodud nõuete

¹¹⁵ F. Rose. Restitution and Insolvency edited, 2000, lk 3-7

ümberkujundamise viisidega, on neil õigus hääletada saneerimiskavale vastu. Töö autor leiab, et kui saneerimiskava koostamise juurde kaasata võlausaldajad on võimalik vältida olukordi, kus võlausaldajad ei nõustu kavas toodud meetmetega. Või alternatiivselt anda võlausaldajatele saneerimiskava koostamise õigus, mis on Ameerika Ühendriikide õiguses võlausaldajatele antud.

Kohtu otsus selles kohtuasjas määrab kindlaks, kas jaotise 1129 punkti b alapunkt 2 (A) lubab krediitpakkumismenetlust, kui võlgnikud soovivad müüa võlausaldajate võlgnetavaid summasid. RadLAX väidab, et jaotise 1129 punkti b alapunkti 2 alapunktiga iii ei nõuta krediitpakkumismenetlust, kui võlgnikud saavad müügist piisavalt raha tagatud võlausaldajatele tagasimaksmiseks. Seevastu Amalgamate Bank rõhutab krediitpakkumistega seotud poliitikat ja väidab, et punktis (iii) tõlgendamine võimaldaks võlgnikel minna alapunktis ii sätestatud menetlustoimingutega kongressist kõrvale. Amalgamate väidab, et RadLAXi kohtuotsus võidab pankrotiseaduse rehabiliteeriva eesmärgi. Teisest küljest väidab RadLAX, et võlausaldaja otsus kahjustab võlgnike põhjendamatut ümberkorraldamist.

Eelnevat arvesse võttes ongi advokaatide peamine küsimus seoses menetluse ning saneerimiskavaga: mida saab/võidab minu klient vastavalt saneerimiskavale ning mida teised saavad/võidavad vastavalt kavale.¹¹⁶

Töö autor leiab, et saneerimismenetluse osas on nii võlgnik kui ka võlausaldaja need, kellel on huvid menetluse edukuse osas. Läbi menetluse on ettevõttel võimalik oma tegevust jätkata ning võlausaldajad saavad oma nõuded suuremal määral rahuldatud kui pankrotimenetluses. Eduka läbirääkimise järgselt võivad kõik osapooled saada paremaid tulemusi kui likvideerivas menetluses.

Saneerimismenetlus võib kesta aastaid, olenevalt sellest, mis hetkel ning kelle poolt algatatakse menetlus ning kuidas suudetakse jõuda saneerimiskava osas kokkuleppele ning mis hetkel alustatakse saneerimiskava koostamisega. Erinevates riikides on selleks eri alus. Riigikohtu tsiviilkolleegium on leidnud, et ettevõtjal on võimalik tagada kiire ja efektiivne

¹¹⁶ B.Eisenbach, Forced Into Bankruptcy: The Involuntary Bankruptcy Process, 2012, lk 12

saneerimismenetlus, alustades saneerimiskava koostamisega juba enne kohtule saneerimisavalduse esitamist¹¹⁷.

Saneerimiskava elluviimisel ning täitmise osas on küsimus, kuidas võlgnikud hakkavad plaani täitma ning kust leitakse rahastus võlgade tasumiseks. Võimalikud variandid sealjuures on: võlausaldajatelt lisarahastuse küsimine, investorite kaasamine või vara müük. Et võlausaldajad oleksid huvitatud lisa investeeringute tegemisest või nõuete ajatamisest, peab saneerimiskava olema reaalselt täidetav. Võlausaldajad peavad saama läbi saneerimiskava oma nõuded suuremal määral tagatud kui seda oleks likvideerivas menetluses. Kui võlausaldajas on kaasatud saneerimiskava koostamisse, on neil seeläbi ka enam usku kava täitmisesse ning ettevõtte jätkusuutlikusse.

USAs on 11. peatükk oma eesmärgi täitnud ning üheks selle põhjuseks on asjaolu, et võlgnik saab jätkata oma ettevõtte juures tegutsemist ning seeläbi parendada majanduslikku seisut, et jätkata tegevust. Samuti ka võlausaldajate õigus esitada konkureeriv plaan pakub võlgnikule stiimulit plaani esitamiseks ainuõigusliku perioodi jooksul ja see on juhtumi ülemäärase viivituse kontrolli allikaks.¹¹⁸

Töö autor leiab, et võlausaldaja õigus saneerimiskava esitada võib aidata kaasa ka Eestis saneerimismenetluste läbiviimisele ning ettevõtted hakkavad enam mõtlema saneerimisele kui likvideerivale menetlusele. Kui võlgnik saab oma võlad ajatatud läbi koostöö võlausaldajatega, siis on see kasulik nii menetluse osapooltele kui ka kolmandatele osapooltele nagu näiteks riik.

Saneerimiskava koostamise õigused on erinevate riikide seadusandlust arvesse võttes antud mitmetele eri subjektidele- õigus on ettevõtjal, saneerimisnõustajal (administraator, haldur), kolmandatel isikutel, aktsionäridel, võlausaldajatel või võlausaldajate üldkoosolekul. Ning vastavalt Eesti saneerimisseadusele on meil antud õigus vaid ettevõttele, vaatamata isegi seaduse sättele, et kava koostab saneerimisnõustaja.¹¹⁹

¹¹⁷ RKTkm 3-2-1-28-10, p 14.

¹¹⁸ G. McCormac. Secured Credit under English and American Law. United Kingdom, 2004 lk 45

¹¹⁹ SanS § 16. Saneerimisnõustajale on antud õigus kirjutada kokku saneerimiskava, kuid tema roll võib piirduda ka ainult ettevõtja nõustamise ja abistamisega funktsiooniga. Juhul kui ettevõtja koostab saneerimiskava, piirdub saneerimisnõustaja ainult ettevõtjale nõu andmisega. Juhul kui saneerimiskava koostab ja kirjutab kokku ainult

Töö autor asub seisukohale, et saneerimiskava koostamise võimaluse andmine vaid ettevõttele ei kanna saneerimismenetluse prima tulemuse eesmärki ning piirab teiste osapoolte, sealhulgas võlausaldajate õigusi. Andes võlausaldajatele, kes on otseses majanduslikus seoses ettevõttega õiguse saneerimiskava koostamiseks, aitaks kaasa ettevõtte suutlikusele tulla lühema ajaga ning edukamalt majandusraskustest välja. Autor leiab, et kui anda võlausaldajatele õigus saneerimiskava esitamiseks, ei pikenda see otseselt ega raskenda menetluse täitmist, vaid on suurem tõenäosus, et menetlus oleks edukam, mis on ka Ameerika Ühendriikide menetluse põhjal tõendatud. Samuti oleks võlausaldajatele kava koostamise õiguse andmisel võimalused paremateks läbirääkimisteks nõuete ümberkujundamise osas ning saneerimisabinõude mitmekülgsemaks kasutamiseks, mis võib tuua paremaid lahendusi ettevõtte tervendamise osas.

Võlausaldajatele suuremate õiguste andmine tagab neile ka enama usu, et nende huvid on menetluses kaitstud. Töö autor nõustub Rahvusvahelise Valuutafondi maksejõuetusõiguse alastes soovitusetes toodule seisukohaga, et saneerimiskava esitamise õiguse andmine peaks olema kitsendavalt toodud, kuid võlausaldajatele õiguste andmine on kindlasti põhjendatud.¹²⁰

3.1.1. Võlausaldajate rühmadesse jaotamine

Kava üheks tähtsaks osaks on võlausaldajate liigitamine rühmadesse vastavalt nõuetele. Rühmad ei tähenda vaid fakti, et kes mida saab, vaid kas seal on üldse plaan, mida hakata täitma.

Kava kohaselt jaotatakse nõuete järgi võlausaldajad rühmadesse. Seaduse kohaselt vastavalt § 1122(b) jaotatakse Ameerika Ühendriikides väikesed nõuded eraldi rühmadesse, kui see on mõistlik ja vajalik ning on võimalik tasuda väiksemad summad rahas võlausaldajatele ära, et mitte tekitada suuremaid võlgnevusi.

saneerimisnõustaja (ilma ettevõtja osaluseta), jääb nõustaja poolt kirjutatud kava siiski ettevõtja koostatud kavaks ning kavas esinevate puuduste eest vastutab üksnes ettevõtja ise. Kui saneerimisnõustaja koostab saneerimiskava, täidab ta lihtsalt ettevõtja kohustust. Seega on saneerimiskava koostamise kohustus ja õigus üksnes saneeritavalt ettevõtjal.

¹²⁰ Orderly & Effective Insolvency Procedures. Key Issues. Legal Department, International Monetary Fund, 1999, lk 52

Samuti on jaotamise aluseks samaväärsed nõuded, kuid seaduses ei ole defineeritud, mis on samaväärne, millest tingituna antud rühma jaotamised on tekitanud praktikas ebakõlasid.

Võlausaldajate rühmitamise idee on Euroopasse tulnud USA Bankruptcy Code Chapter 11 eeskujul.¹²¹ Vastavalt pankrotiseaduse 11. peatüki § 1122 on võlausaldajate rühmade moodustamine kohustuslik ning rühma tohivad kuuluda ühesuguste õigustega võlausaldajad. Rühma kuuluvaid võlausaldajaid tuleb kohelda sarnaselt nagu kõiki teisi selle rühma liikmeid.¹²²

Samuti tuleneb Eesti saneerimisseadusest, et võlausaldajad jaotatakse nõuete järgi ühte rühma ning ühe rühma moodustavad ühesuguste õigustega võlausaldajad. Rühmade moodustamise alused ja põhjendus esitatakse saneerimiskavas. Samuti on saneerimiskava koostamisel kriitilise küsimusena üleval võlausaldajate rühmadesse paigutamine. Erinevalt näiteks USA-st, ei ole Eestis reguleeritud rühmade moodustamise kohustuslikkus.

Üheks hääletamisel saneerimiskava kinnitamise võimaluseks on kasutatud võlausaldajate rühmadesse jaotamise põhimõtet, mis tuleb kava koostamisel määratlada. Rühmade jaotamise põhimõte näeb ette, et menetlusosalistele tagatakse seeläbi nende õigused ja huvid, kui ühte rühma kuuluvad ühesuguste õigustega võlausaldajad. Erinevalt Eesti seadusest on USA regulatsioonides võlausaldajate rühmade moodustamine kohustuslik.

Rühmade jaotamise üheks põhiküsimuseks on, et kas võlausaldajaid tuleb kohelda võrdselt või erinevate nõuetega võlausaldajaid, tohib kohelda erinevalt. Millised võlausaldajad seeläbi kannavad kahju ja millised kasu.

Ameerika Ühendriikide seadused annavad kostjalt õiguse vastastikuste nõuete korral esitada nõue kaaskostjate vastu ühiselt. Õigus tekib juhul kui esineb ühised tekke põhjustajad, kus üks kostja soovib end vabastada ja kõrvaldada teiste vastutavate isikute sissemaksete või hüvitiste

¹²¹ Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, lk 28

¹²² R.D.Albergotti, Understanding Bankruptcy in The US.A handbook of Law and Practice. Oxford, 1992, lk 180-

osas tekkida võivate vastuväidete riski. Maksejõuetusmenetluse juhtumite korral saab mitut süüdistatavat sageli ühiselt kaevata.

Vastastikused nõuded on sellised, kus üks hageja esitab tsiviilasjas teise hageja vastu teise tsiviilasja või ühe kostja teise kostja vastu. Neid juhtumeid ei tohiks segamini ajada esialgse kaebusega, milles hageja esitab kostja vastu õigusnõude või vastuväiteid, milles kostja nõuab hageja nõusolekut. Vastastikuste nõuete eesmärk on vähendada menetlustele kuluvat aega ja raha ja ressursi, mida osapooled kulutavad kahjujuhtumile tingimusel, et kõik need probleemid põhinevad seotud faktidel.¹²³

Antud võimalus kiirendab ka saneerimismenetluses nõuete hüvitamist, kus ühte rühma kuuluvate võlausaldajate nõudeid saab vastastiku rahuldada. Töö autor leiab, et antud võimalust tuleks kasutada, kui ühte rühma kuuluvad võrdsete alustega võlausaldajad, kelle nõudeid saab tasaarveldada ilma et võlausaldaja saaks seeläbi kahjustada.

USA Riikliku Pankrotikomisjoni (*The National Bankruptcy Review Commission*)¹²⁴ koostatud raportis leidis komisjon kokkuvõtvalt, et sarnaste nõuetega võlausaldajate paigutamine erinevatesse rühmadesse või nende erinev kohtlemine saneerimiskavas peaks olema lubatud üksnes juhul, kui see on majanduslikult ja õiguslikult põhjendatud.

Riigikohus on oma lahendis nr 3-2-1-122-09 toonud välja, et kuigi võlausaldajate rühmade moodustamine saneerimiskavas ei ole kohustuslik, siis juhul, kui rühmad siiski moodustatakse, peab saneerimiskava sisaldama põhjendusi rühmade moodustamise aluste kohta.

Autor asub seisukohale, et saneerimisseadus vajaks täpsustamist rühmade moodustamise osas. Rühmade moodustamine vastavalt võlausaldajate nõuetele on põhjendatud ning samuti ka kava koostamist silmas pidades ning nõuete ümberkujundamisel võlausaldajate õigusel osaleda kava koostamisel, tagaks õiglasema nõuete ümberkujundamise. Kuid kehtiva regulatsiooni kohaselt on ebaselge, millistel alustel on rühmade moodustamine seaduses lubatud ning millistel mitte. Töö autor on seisukohal, et kuna rühmade moodustamine mõjutab häälte jaotust võlausaldajate

¹²³ M. G. Douglas New Rules for Cross-Bordered Bankruptcy Cases Enacted as Part of New U.S. Bankruptcy Legislation, 2005

¹²⁴ The National Bankruptcy Review Commission. Bankruptcy: The Next Twenty Year, p 581

vahel, siis tuleks kindlasti täpsustada rühmadesse jaotust, et võlausaldajate õigused ja huvid ei saaks seeläbi kahjustada.

SanS § 26 p 3 kohaselt ei tohi võlausaldajat kohelda oluliselt halvemini võrreldes teiste võlausaldajatega või samasse rühma kuuluvate võlausaldajatega. Lähtudes USA pankrotiseaduse põhimõttest on maksejõuetusmenetluses reeglina kolm peamist võlausaldajate gruppi: tagatud nõuetega võlausaldajad, tagamata nõuetega võlausaldajad ning eesõigusnõuetega võlausaldajad.¹²⁵ Üldiselt on eesõigusnõuded pandiga tagamata nõuded, mille rahuldamiseks on seadusandja näinud ette eelisjärjekorra tagamata nõuetega võlausaldajate ees.¹²⁶ Võrrelda saab vaid võrreldavaid ehk sarnases olukorras olevaid võlausaldajaid. Saneerimismenetlus peaks lisaks võlausaldajate nõuete võrdsele või suuremale rahuldamise võimalusele tagama ka võlausaldajate samalaadsed menetlusõigused nagu on pankrotimenetluses. Võrdsuspõhimõtet arvesse võttes, tuleb samas positsioonis olevaid võlausaldajaid kohelda võrdsel moel.¹²⁷

Ameerika Ühendriikide seaduse järgi ei saa liigitada ühte rühma tagatud ja tagamata nõudeid, kuna nõuetel on erinevad seadusest tulenevad õigused ning samuti eelisõigusega nõudeid ei saa liigitada samasse rühma tagamata nõuetega või mitteeelisõigusega nõuetega. Samuti on tegemist võlausaldajate nõuetega, mis tuleb liigitada eraldi.

Rühmade liigitamise osas saab tuua näite, et X, Y ja Z on tagamata nõuetega võlausaldajad pankrotiseaduse 11. peatüki alusel. Võlgnik liigitas saneerimiskavas kõik kolm võlausaldajat ühte rühma. Vastavalt § 1122(a) saab võlgnik panna kõik võlausaldajad ühte rühma kui nad on sarnased. Kuid seadus ei ütle, et kas võlgnik saaks liigitada neid ka eraldi klassidesse, kuigi nõuded on sarnased ehk tagamata.

Antud asjaolu osas on nii õiguslik kui ka majanduslik põhimõte, miks võlgnik peaks soovima nõudeid eri rühmadesse liigitada. Majanduslikust aspektist tingituna on põhjuseks see, et osad

¹²⁵ M. Brouwer. Reorganization in US and European Bankruptcy law. – European Journal of Law and Economics 2006/1, lk 186

¹²⁶ V.Finch, Corporate Insolvency Law.Perspective and Principles. Cambridge University,2002, p 425

¹²⁷ T. Saarmaa. Pankrotimenetluse põhimõtted, lk 354.

võlausaldajad, kes on pikaajalised laenuandjad või suuremad müüjad, kes müüvad võlgnikule endiselt edasi, võivad olla valmis võtma pikaajalisi võlakirju või isegi aktsiaid, samal ajal kui teised võlausaldajad, näiteks lühiajalised laenuandjad või koostöö lõpetanud müüjad, võivad nõuda lühiajalisi võlakirju või isegi sularahas tagasimakseid.

Õiguslikust vaatenurgast on tegemist vastuväidetega, et kui jaotada need eraldi rühma, siis üks rühm võib võtta plaani vastu, kui teised hääletavad sellele vastu. Saneerimiskava võib toetada võlausaldajate ja aktsionäride õiguste muutmist. Näiteks võib see nõuda nõuete ja intresside vähendamist, tagamata osade omanikele konverteerimist, varade müüki jms.

Magistritöö autor asub seisukohale, et võlausaldajate jaotamine hääletusrühmade kaupa rühmadesse kaitseb nende erinevaid õigusi ning tagab nõuete võrdväärsema rahuldamise. Samuti vastavalt rühmade moodustamise põhimõttele tuleks jaotada ka õigused saneerimismenetluse alustamise osas ning saneerimiskava esitamise või kaasarääkimise osas, et igale rühmale oleks antud võimalus oma arvamuse esitamiseks. Kindlasti tuleks vältida ülerühmitamist ning võimalust, et läbi selle hakatakse hääletamisega manipuleerima, mistõttu jääb saneerimiskava vastu võtmata.

Nii Eesti kui ka Ameerika Ühendriikide seadusandluses on võlgnikul kohustus koos saneerimiskava esitamisega esitada võlausaldajatele ja aktsionäridele avalikustamisavalduse, mis sisaldab korrektsete ümberkorralduste kohta piisavat teavet pakutud kava kohta. Kohus peab avaldamise avalduse enne võlausaldajatele edastamist heaks kiitma.¹²⁸ Avalikustamise plaan peab olema kinnitatud ja vastu võetud pankrotikohtu poolt peale avalduse tegemist ning ärakuulamist; see peab sisaldama piisavat teavet ümberkorraldamiskava kohta ja olema piisavalt üksikasjalikult kõik informatsioon välja toonud, et võlausaldajad saaksid teha ümberkorraldamiskava kohta teadliku hinnangu.

Töö autor asub kokkuvõtvalt seisukohale, et saneerimiskavas võlausaldajate klassifitseerimine vastavalt nõuetele aitab vähendada võlausaldajate ebavõrdsesse olukorda seadmist.

¹²⁸ U.S.C § 1125.

3.1.2. Pandiga tagatud nõuded saneerimiskavas

Üldiselt on saneerimiskavad loominguliselt kirjutatud ja sisaldavad kõiki nõudeid ja huve käsitlevaid erinevusi. Vastavalt Eesti seadusandlusele aitab ettevõttel saneerimiskava koostada saneerimisnõustaja, kelleks võib olla audiitor, advokaat, pankrotihaldur. Kuna kava koostamisel on vaja võtta arvesse kõiki ettevõtte saneerimisavalduse esitamise hetkeseisuga majanduslikku olukorda ning leida lahendus, kuidas päästa ettevõtte, on kasulik kaasata kava koostamisse asjatundjad.

Saneerimismenetluse eesmärgi täitmiseks ning poolte kokkuleppe aluseks menetluses on saneerimiskava, milles rakendatakse organisatsioonilisi, majanduslikke ja õiguslikke saneerimismeeid ettevõtja majanduslike raskuste ületamiseks, likviidsuse taastamiseks ja jätkusuutliku majandustegevuse tagamiseks.¹²⁹ Praegu kehtiv saneerimisseadus ei kehtesta piiranguid saneerimiskavas kohaldatavate saneerimisabinõude kasutamisele. Küll aga seab seadus kindla piirangu saneerimiskava koostamise, vastuvõtmise ja kinnitamise menetluse läbiviimisele, kus on kohustuslik pooltel jälgida menetlusnõudeid. Kindlasti tuleks analüüsida aga kavas ettevõtte finantsseisu, milline oleks tuleviku prognoos, et tulla välja makseraskustest ning planeeritud saneerimismeeid kasutamise otstarbekus. Saneeritav ettevõtte koostöös saneerimisnõustajaga on õigustatud otsustama saneerimiskava struktuuri ja saneerimismeeid valiku üle.

Töö autor leiab, et õigustatud oleks kaasata saneerimiskava koostamisse ka võlausaldajad, et kasutada efektiivsemalt saneerimismeeid ning oleks saneerimiskavas toodud abinõude ja ümberkujunduste osa kooskõlastatud juba enne kava esitamist. Tulenevalt erinevate võlausaldajate nõuetest on ka saneerimiskava koostamisel vajalik neid võrdsuse põhimõtet arvesse võttes arvestada.

¹²⁹ A.V. Temzer. L.C. Kelly. Bankruptcy Court Dismisses Involuntary Chapter 11 Case Brought by Holders of U.S. Bonds in Deference to Argentine Reorganization, lk 45

Riigikohus on märkinud, et kavas tuleks analüüsida ka olukorda, kui kava jäetakse kinnitamata ning millised oleksid tulevikus tekkivas pankrotimenetluses nõuete rahuldamine.¹³⁰

Samuti on töö autor seisukohal, et arvesse tuleb võtta Ameerika Ühendriikide seadusandluses toodud võlausaldajate õigusi, et eduka menetluse läbiviimiseks peaksid ka võlausaldajad, kelle nõudeid hakatakse ümber kujundama, esitama omapoolsed ettepanekud kava osas.

Tagada eesmärgi täitev tulemus, ei saa olla koostöö vaid ettevõtte sisene. Sellest tulenevalt ongi vajalik võlausaldajatele kindlustada suurem roll menetluses. Üheltpoolt on võlausaldajal kindel ülevaade nõuetest ning nägemus efektiivselt nõude ümberkujundamiseks. Ettevõtte päästmiseks on võlausaldajad nõus tegema mööndusi ning ümber kujundama nõudeid ka oma huvidest lähtuvalt.

Riigikohtu otsuses nr 3-2-1-122-09 on kohus leidnud, et saneerimiskavas peaks välja tooma ka võimalused, mis oleksid pankrotimenetluse nõuete rahuldamise osas.¹³¹ Läbi nende saavad võlausaldajad paremini arvestada saneerimiskava vastuvõtmisel saneerimise kasulikkuse ja põhjendatuse üle. Antud põhimõtte tuleneb ka USAs kehtivast *best interest of creditor's test*¹³², vastavalt pankrotiseaduse § 1129(a) (7), mille kohaselt, kui ettevõtte ei suuda põhjendada, et saneerimine on võlausaldajate jaoks kõige otstarbekam viis võlgniku maksejõuetusprobleemi lahendamiseks, siis üldjuhul puudub võlausaldajatel ka huvi kava poolt hääletamiseks. Võlausaldajad teevad vastavalt antud testile oma otsused, kas hääletada saneerimiskava poolt või vastu. Antud põhimõtet kohaldatakse küll vaid nende võlausaldajate osas, kelle nõudeid vähendatakse või soovitakse ümber kujundada. Vastav 11. peatüki punkt on Kongressi poolt loodud tööriist, mis lubab ettevõtetel jätkata tegevust, kui tema võlausaldajad usuvad, et ta võiks

¹³⁰ RKTkm 3-2-1-25-11, p 49: Saneerimismenetluse eesmärgiks ei ole võlgniku vabastamine võlgadest võlausaldajate huvid kahjustamise teel. Sellise eesmärgiga saneerimismenetlust võib pidada võlausaldajate õigusi rikkuvaks ja hea usu põhimõtte vastaselt ettevõtja õigusi kuritarvitavaks. Saneerimisel tuleb arvestada ettevõtja, võlausaldaja ja kolmanda isiku huvidega ja kaitsta nende õigusi, kelle huvid on vastandlikud

¹³¹ RKTkm 3-2-1-122-09. P.19.

¹³² Vastavalt 11. peatükile on "võlausaldajate parimate huvid" testi eesmärk, et võlausaldajad saavad vähemalt sama palju kavandatava saneerimiskavast tulenevalt nõuded rahuldatud nagu oleks võlgniku juhtum 7. peatüki likvideerimisel. Mõnel juhul nõuab "parim huvi" test, et võlgnik maksaks oma võlausaldajatele kogu nõuded täiel määral.

toimiva ettevõttena olla kasumlikum ühiskonnale, vastupidiselt likvideerimisele. Teisisõnu, ettevõtte oli "väärt rohkem elusana kui surnuna."¹³³

Riigikohtu lahendites on just suurema nõudega võlausaldajad need, kes hääletavad saneerimiskava kinnitamise vastu, kuna nende nõuded kujundatakse liiga suurel määral ümber ja nad leiavad, et nad ei saa piisavalt oma nõuded rahuldatud. Siinkohal tuleb vaadata pandiga tagatud ja tagamata nõuetega võlausaldajate erinevust menetluses. Asjaolu, et pandipidajate eelisseisund seisneb menetluses eelkõige selles, et pandieseme müügist saadud raha arvelt rahuldatakse kõigepealt nende nõuded ja seejärel teiste võlausaldajate omad. Pandiga tagatud võlausaldajateks on eelkõige hüpoteegipidaja või kinnipidamisõigusi omav võlausaldaja, kellele on antud võlgniku võlgade puhuks tagatis.¹³⁴

Vastavalt meie kohtupraktikale on üldjuhul igas saneerimismenetluses üheks osapooleks finantsasutus, kes on menetluses ka pandipidajaks. Pandiga võib üldjuhul tagada igat rahaliselt hinnatavat nõuet. Pandipidaja nõue on eesõigusnõudeks üksnes pandieseme müügist saadud raha ulatuses ning võlausaldajate eesmärgiks on saneerimismenetluses samuti eelisõiguse saamine ning kogu ulatuses oma nõude rahuldamine. Arvestades saneerimismenetluse praktikat, saab tuua varjatud seosed menetlustest, kus pank kui suurema nõudega võlausaldaja määrab pankrotimenetluses menetluse toimimise vastavalt oma eelisõigusele ning kui pank ei ole nõus oma nõuete ümberkujundamisega ega nõuete vähendamise või lisafinantseeringuga, kuid kui võlgnikust ettevõtte on elujõuline, võiks see olla atraktiivne samas valdkonnas tegutsevale ülevõtjale.

Praktikas hääletavad pangad saneerimiskava kinnitamisele vastu, tuues põhjendusena välja, et nende huve on oluliselt saneerimiskavaga rikutud. Võlgnike poolt koostatud saneerimiskavas on pandiga tagatud võlausaldajate nõuete ümberkujundamine probleeme tekitav. Pangad leiavad, et kavades ei arvestata pandipidajate eristaatusega.

¹³³ L. Sinanyan; L. Bennett. Spiegel Does "Best Interest" Test protect the Tardy?, lk 34

¹³⁴ T.H. Jackson., The Logic and Limits of Bankruptcy Law, BeardBooks, 2001, lk 91

Töö autor asub seisukohale, et antud olukorra välistamiseks võiks olla võimalus esitada mitu saneerimiskava, millede osas oleks võimalus valida see, mis rahuldaks kõiki osapooli, et oleks tagatud saneerimismenetluse läbiviimine. Ning samuti mitmete saneerimisabinõude kooskasutamine. Samuti aitaks võlausaldajate õiguste suurendamine kaasa vältimaks olukordi, kus võlausaldajad hääletavad saneerimiskavade vastu. Pandipidajate õiguste tagamisel asutakse teiste võlausaldajate nõudeid tagama pärast pandipidajast võlausaldajate nõude ümberkujundamist.

Autor toob näitena pankrotimenetluse, kus saab pank suunata ettevõtte tervikvarana ülevõtjale ja nii, et pank ei kaota ise menetlusest midagi. Antud situatsiooni näitena saab tuua kinnisvarafirma, millel müüakse kogu vara teisele ettevõttele ja müüakse nii, et see võtab üle panga võla. Ehk pank annab uue võla, millega ostetakse vara pankrotipesast välja.

Näitena saneerimiskava hääletamise osas ning pandiga tagatud võlausaldajate mõjust saab tuua TERE Aktsiaseltsi saneerimismenetluse, kus kava vastuvõtmise hääletamiseks kohus koosolekut ei korraldanud, vaid hääletusprotokolli järgi hinnati hääletustulemusi kahes rühmas: pandiga tagatud nõuetega võlausaldajate (7) ja pandiga tagamata nõuetega võlausaldajate (96) rühmas. Pandiga tagatud võlausaldajate rühmas hääletas kava poolt neli võlausaldajat (57,14% võlausaldajatest), kellel oli kokku 4,05% rühma häälest, kolm võlausaldajat hääletas kava vastu. Pandiga tagamata võlausaldajate rühmas hääletas kava poolt 79 võlausaldajat (82,29% võlausaldajatest), kellel oli 57,47% rühma häälest, kuus võlausaldajat ei hääletanud ning kava vastu hääletas 11 võlausaldajat. Kuigi kokku hääletas saneerimiskava poolt 81% võlausaldajatest ja mõlemas rühmas hääletasid enam kui pooled võlausaldajatest kava poolt, ei saa saneerimiskava lugeda saneerimisseaduse (SanS) § 24 lg 3 mõttes vastu võetuks, sest poolthääletanud võlausaldajate hääled kokku ei moodustunud. Kohus määras eksperdid kava hindamiseks. Kohtu seisukohalt on TERE oluline ettevõtja ja tööandja, ostes keskmiselt aastas kokku 100 000 tonni toorpiima, varustades jaekaubanduskette 30-35% ulatuses piimatoodetega ja pakkudes tööd 429 töötajale. Kavast jäeti välja alla 10 000 eurosed nõuded, kuna võlausaldajate hulk oli suur ja selliste nõuete mitme aasta peale laialivenitamine oleks pannud võlgnikule asjatu koormuse. Võlausaldajate erinevatesse rühmadesse jagamine ja saneeritavate nõuete valimine on ettevõtjate ja saneerimisnõustajate õigus, millesse kohus ei saa sekkuda,

samuti ei reguleeri seadus saneerimismenetluse pikkust ning kohus leidis, et kuna võlad makstakse kavakohaselt tagasi täies ulatuses ja nõuete maht on üle 47 000 000 euro, ei ole kümneaastane tähtaeg ülemäära pikk.¹³⁵ Määruse peale esitasid aga Nordea Bank AB Eesti filiaal, Aktsiaselts DNB Pank, Nordea Bank Finland Plc Eesti filiaal ja AS Nordea Finance Estonia ühiselt määruskaebuse maakohtu määruse tühistamiseks ning jätta avaldus vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamiseks menetlusse võtmata ja kava hindamiseks eksperdid määramata.

Töö autor asub seisukohale, et saneerimismenetluses oleks võimalik tekitada situatsioon, kus saneerimiskava täitmise ajal rahuldatakse nõuded nii pangale kui pandiga tagatud võlausaldajale ja ka teistele võlausaldajatele võrdeliselt. Pank kui suurim võlausaldaja saab oma nõude rahuldatud, kuna panga nõue on tagatud. Kuid saneerimiskavale vastu hääletamisega raskendab pank ka teistele võlausaldajatele nõuete rahuldamist ning menetluse kulgu. Kui pank ei ole nõus hüpoteegist loobuma võib ta piirata kogu saneerimismenetluse kulgu.

Töö autor leiab, et siinkohal võiks eristada rühmade moodustamist ning vastavalt rühmadele ning nõuetele eristada nõuete ümberkujundamist ning saneerimiskava hääletamist. Eri kriteeriumid annavad ka eri võimalused ning alused koostöö jätkumiseks ning nõuete rahuldamiseks ilma, et oleks kahjustatud ettevõtte ning võlausaldajate huve.

Saneerimiskava koostamisel tuleb arvesse võtta, et võlausaldajate ja ettevõtte huvid saneerimiskava esitamisel võivad olla vastandlikud. Ettevõtja eesmärgiks on reeglina saavutada saneerimiskava kinnitamine ja kehtestamine kõikide saneerimiskavas sisalduvate võlausaldajate suhtes. Võlausaldajad omakorda eeldavad, et saneerimiskavas ei kujundata olulisel määral ümber nende nõudeid ettevõtja vastu. Tulenevalt ettevõtte suunitlusest võivad olla nõude ümberkujundamised ning eesmärgid erinevad.

Riigikohus on öelnud, et saneerimismenetluses ei ole pandiga tagatud nõue iseenesest keelatud, vaid see jääb tagama ümberkujundatud nõuet kõrvuti “külmutatud” nõuetega.¹³⁶ Kuid menetluses ei või pandipidajast võlausaldajaid kohelda halvemini kui neid koheldakse pankrotimenetluses.

¹³⁵ RKTkm 3-2-1-164-16

¹³⁶ RKTkm 3-2-1-25-11

Eesti saneerimisseaduse rakendamisel on praktikas keskendatud liigselt võlausaldajate nõuete ümberkujundamisele ning muud saneerimisabinõud on jäänud tagaplaanile. On jäetud rakendamata ettevõtja tegevuse restruktureerimine ning ka finantseerimise lisaallikate leidmine, mis võib samas ohustada saneerimismenetluse eesmärkide saavutamist. Antud asjaolusid tuleks võtta arvesse saneerimiskava koostamisel ning sealjuures kaasata ka võlausaldajad koostamise juurde, et suurendada abinõude rakendamist.

Autor leiab, et kui võlausaldajal on kindel huvi ettevõtte majandusliku olukorra taastamise osas, on kindlasti ka suuremad huvid nõuete ümberkujundamise või ettevõtte tervendamise osas. Võib asuda seisukohale, et pandiga tagatud nõuet saab menetluses saneerimisabinõuna ümber kujundada ning samtu anda ka pandipidajale hääletamise õigus. Seejuures on vajalik eristada vaid pandiga tagatud ja pandiga tagamata võlausaldajate huve. Eelnevalt toodud panga näite puhul on üldjuhul pandiga tagatud võlausaldaja enamus võlgniku nõuetest ning see mõjutab saneerimiskava poolt hääletamist otseselt.

Saneerimismenetluse edukuse tagamiseks on võlausaldajate kooskõlastus saneerimiskava koostamise ning vastuvõtmise osas. Kui pandiga tagatud ja pandiga tagamata võlausaldajate huvid ei ole ühised, võib see tuua kaasa saneerimiskava mitte vastuvõtmise. Pandiga tagatud võlausaldaja eesmärgiks on pandiga tagatud vara müük, kui pandiga tagamata võlausaldaja eeslistuseks on kõrge müügihind.¹³⁷ Vara müük kõrgeima hinnaga tagab ka kõigile teistele võlausaldajatele suuremal määral nõuete rahuldamise.

Kokkuvõtvalt magistritöö autor leiab, et saneerimiskava koostamise ning esitamise õiguse peaks andma lisaks ettevõttele ka võlausaldajatele, et tagada võlausaldajate huvi menetluse eduka läbiviimise osas. Võlausaldaja poolt saneerimiskava koostamise osas võib menetluse aeg ehk pikeneda, kuna informatsioonile ligipääs ning kogu ettevõtte finantsseisuga tutvumine võib võtta enam aega, kuid arvestades võimalikku tulemust, ei ole ajaline määratus piiranguks mitte õigusi võlausaldajatele anda. Juhul, kui võlausaldajad ei nõustu kavas ettenähtud nõuete

¹³⁷ The World Bank. Effective Insolvency Systems: Principles and Guidelines, October 2000, lk 22. Arvutivõrgus: http://www1.worldbank.org/finance/assets/images/DL_2_2_consultation.pdf, (20.04.2018)

ümberkujundamisega, tuleks anda võlausaldajale õiguse alternatiivse saneerimiskava esitamiseks. Saneerimiskava esitamine tagab võlausaldajate huvide kaitse.

3.2. Võlausaldajate poolt konkureeriva saneerimiskava esitamise õigus

Milliseid tagajärgi loob alternatiivse võimaluse andmine kolmandatele isikutele või võlausaldajatele, saneerimiskava esitamise õigus on palju arutatud teema ning riikides, kus on see võimalus antud, on siiski jõutud seisukohale, et selline võimalus peab olema maksejõuetusmenetluses võlausaldajatele antud.

Eesti saneerimisseadus ei *defineeri expressis verbis* saneerimiskava mõistet, kuid see on tuletatav läbi saneerimiskava sisule sätestatud kohustuslike nõuete. SanS § 21 lg 1 kohaselt peab saneerimiskavas muu hulgas sisalduma:

- 1) ettevõtte majandusliku seisundi kirjeldus saneerimismenetluse algatamise seisuga ja nende põhjuste analüüs, mis on kaasa toonud ettevõtte saneerimise vajaduse;
- 2) ettevõtte prognoositav majanduslik seisund pärast saneerimist;
- 3) saneerimiskava täitmise tähtaeg;
- 4) rakendatava saneerimisabinõu kirjeldus ja eesmärgipärasuse analüüs, sealhulgas võlausaldaja nõude ümberkujundamise kirjeldus ja põhjendus;
- 5) saneerimiskava mõju ettevõtte töötajale.

Küsimus tekib, kas võlausaldajatel on ettevõtte osas piisavalt informatsiooni, et koostada antud nõuetele vastav saneerimiskava, kuna juhul, kui üks viiest punktist saneerimiskavas ei ole lahti kirjutatud, on kohtul õigus jätta saneerimiskava kinnitamata.

Kuna võlausaldaja poolt esitatav saneerimiskava on alternatiivne, siis töö autor asub seisukohale, et koostöös saneerimisnõustajaga oleks võlausaldajale informatsiooni avalikustamine kava koostamiseks mitte ettevõtte õigusi rikkuv ning ärisaladust ohtu seadev.

Mida on erialakirjanduses leitud, kui antakse võlausaldajale õigus saneerimiskava koostamiseks.¹³⁸

Erialakirjanduses on toodud välja, et kui saneerimiskava esitamise õigus on ettevõttel, siis tagab see õigeaegse ning eduka menetluse läbiviimise. Kohtupraktika on näidanud, et võlgnik ei pruugi alati ära tajuda või olla huvitatud saneerimismenetlusest ning suurem osa Eesti kohtupraktikast on siiski pankrotimenetlused, mis tähendab, et ettevõtted ei ole saneerimismenetlusest huvitatud. Menetluse vähest kasutamist võib mõjutada selle keerukus ning menetluse ajaline ressurss ja selle kallidus.

Kui saneerimiskava esitamise õigus anda võlausaldajatele, on kindlasti nad enam huvitatud, et menetlus algaks õigeaegselt, et oleks tagatud kõikide osapoolte huvides nõuete maksimaalne hüvitis ning sealjuures ka ettevõtte jätkuv äritegevus.

Töö autor asub seisukohale, et kui seadusandja laiendaks võlausaldajale alternatiivse saneerimiskava esitamise õiguse, tagaks see efektiivsema menetluse. Siinjuures ei näe autor ohtu ettevõttele ning ettevõtte kõrvalejätmist. Kava koostamise eesmärk on tagada väljapääs majanduslikust seisust ning vältida menetluse hilinemisega algamist.

Üheks eelduseks, millest tingituna võlausaldajad saavad õiguse esitada saneerimiskava kohtule, on nende nõuete rikkumine ning nad tajuvad paremini reaalselt ohtu, et ettevõtte ei suuda majanduslikult toime tulla, kuna rahaliselt on hilinevad oma maksetega. Ettevõtte ise ei pruugi selleks ajaks oma tõsidust veel tunnistada. Analoogiat võib siin kohaldada pankrotiseadusest, kus on loodud alused, mis juhul on õigus võlausaldajal esitada pankrotiavaldus. Samuti võiks luua võlausaldajale õiguse saneerimismenetluse algamiseks kui võlausaldaja tajub ohtu, et võlgnikul puuduvad võimalused pikema aja jooksul nõuete tasumiseks.

Võlausaldaja menetluse algamise ohuks on see, et ettevõttel endal ei pruugi olla tahet menetluse läbiviimiseks, mis pärsib omakorda eduka menetluse läbiviimist. Kuid viivitus on

¹³⁸ J. R. Franks, K. G. Nyborg, W. N. Torou, Comparison of US, UK and German Insolvency Codes. Financial Management, 1996 Vol 25, No3 p 96

kõige suurem vaenlane maksejõuetusmenetlustes, misjuhu on kohtuvaidlused kõige tõenäolisemad.¹³⁹

Juhul kui võlausaldajatel oleks õigus esitada saneerimiskava kohtule või alternatiivselt koostöös saneerimisnõustajaga, täidaks see menetluse eesmärgi ning tagaks, et oleksid täidetud osapoolte huvid ja õigused ning nõuded eesmärgipäraselt kaitstud.

Saneerimiskava koostamise osas tuleks võtta arvesse ka saneeritava ettevõtte eesmärgi ning olukorda ning mitte jätta kõrvale ettevõtja vabatahtlikkuse printsiip ja eeldada nende nõusolekut saneerimiseks. Kuna kava koostamisel on võlausaldajatel endil kindlamalt eesmärgid teada, kuidas on nad valmis nõuete ümberkujundamisega, siis on ka abinõudena välja pakkuda kavas laialdasemad võimalused.

Magistritöö autor leiab, et saneerimiskava koostamisel tuleb saavutada kokkulepe ning koostöö ettevõtte ning võlausaldajate vahel. Võlausaldajatepoolne kava koostamine ei tohiks aga ettevõtte huvi menetluse läbiviimiseks vähendada või üldse kustutada. Kava eesmärk peaks olema siiski taastada võimalik olukord, et ettevõtte suudaks edasi toimida ning töökohad oleksid säilitatud.

Töö autor toob välja, et saneerimisseadus vajaks regulatsiooni täiendamist, et oleks tagatud ka võlausaldajatele laialdasemate õiguste andmine saneerimiskava koostamisel. Kas siis alternatiivse saneerimiskava koostamise osas või õiguse näol algatada saneerimismenetlus ettevõtte osas.

Vastavalt UNCITRAL-i koostatud maksejõuetusõiguse alasele juhendile (*Draft Legislative Guide on Insolvency Law*) on leitud, et üldjuhul konkureeriva saneerimiskava esitamise õigus aitaks osapoolte vahel kaasa sobivaima lahenduse jõudmiseni.¹⁴⁰

Juhul kui ettevõtte on koostanud saneerimiskava, mis ei ole võlausaldajate huve arvestatav, võiks olla võlausaldajatel teatud perioodi jooksul õigus esitada omapoolne ettepanek alternatiivse saneerimiskava osas. Antud kava osas oleks ka ettevõttel endal kinnitamise õigus ning

¹³⁹ W. H. Brown, *The Law of Debtors and Creditors, Bankruptcy; Security Interests; Collection*, Volume 1, § 11:2,

¹⁴⁰ UNCITRAL. *Legislative Guide on Insolvency Law*, p 213.

arvestamise õigus läbi omapoolse ettepanekute tegemise. Sellisel juhul, oleksid kõikide osapoolte õigused arvestatud ning väheneb tõenäosus, et saneerimismenetluse eesmärk ei saaks täidetud. Samuti on Rahvusvahelise Valuutafondi maksejõuetusõiguse alastes soovitudes asutud seisukohale, et konkureeriva saneerimiskava esitamise võimalus võimaldaks vältida elujõulise ettevõtja maksejõuetust, kui esialgne saneerimiskava jäi vastu võtmata.¹⁴¹ Vastavalt eeltoodud seisukohtadele leiab autor, et ettepanek laiendada seaduses võlausaldajate huve, on pigem menetluse eesmärgi täitmist ning Eesti saneerimisseaduse laialdasemat kasutamist tingiv kui menetluse muutumist keerukamaks.

Vastavalt Eesti kohtupraktikale ning saneeritava ettevõtte suurusele võib saneerimismenetlus venida väga pikaks ning olla seetõttu ka ettevõttele kulukas. Kui tegemist on väikeettevõtte saneerimisega, siis juhul kui saneerimiskava mitteaktsepteerimise tõttu veniks menetlus väga pikaks, muutuks see ka koormavaks rahalises mõttes ettevõttele, millest võlgnik ei oleks kindlasti huvitatud. Sellest tulenevalt tuleks kindlasti ka määratleda ära saneerimiskava vastuvõtmise tähtajad ning vastuväidete esitamise konkreetne tähtaeg, et mitte venitada pahatahtlikult menetluse kulgu. Nii on ka õiguskirjanduses ning uurimustes toodud välja, et mida pikem on läbirääkimiste protsess osapoolte vahel, seda väiksem on jaotatav väärtus nii otseste kulude kui ka makseraskustega seotud kaudsete kulude osas.¹⁴²

Ameerika Ühendriikide pankrotimenetluse 11. peatükis on konkreetselt toodud välja, et § 1121 (c) (2) ja (3) annab saneerimiskava esitamise õiguse laiale isikute ringile, kui ettevõtja ei ole esitanud saneerimiskava kohtule 120 päeva jooksul või ei ole suutnud tagada saneerimiskava vastuvõtmist 180 päeva jooksul.

Saneerimiskava on käsitletav kui kogum organisatsioonilistest, majanduslikest ja õiguslikest meetmetest, mille eesmärgiks on päästa ettevõtja.¹⁴³

¹⁴¹ Orderly & Effective Insolvency Procedures: Key Issues. Legal Department, International Monetary Fund, 1999, pp 61-63

¹⁴² M. Carapeto, Is Bargaining in Chapter 11 costly? October 2003, p 2.

¹⁴³ W.W. McBryde, A. Flessner, S.C.J.J. Kormann. Principles of European Insolvency Law. Law of Business and Finance. Volume 4, Kluwer Legal Publishers, June 2003, p 66.

Ameerika Ühendriikide kohus kinnitab saneerimiskava, kui keegi ei esita saneerimiskava osas vastuväidet. Kuid selleks, et kohus saaks kinnitada kava, peab see vastama teatud nõuetele: saneerimiskava peab olema teostatav (suutlikkus olla edukas) ning see peab olema heauskselt kavandanud, samuti peab plaan olema koostatud võlausaldajate parimates huvides (võlausaldajad peavad saama saneerimiskava täitmisega oma nõuded tagatud samaväärselt kui 7. peatüki pankrotti korral), plaan peab olema õiglane (võlgnik peab maksma tagatud võlausaldajatele vähemalt tagatise väärtuse ja võib maksta võlausaldajatele rohkem kui lubatud nõuete summa). Juhul kui kohus leiab, et kava vastab kõigile neile nõuetele, kinnitab ta vastava kava ning võlgnik saab asuda seda täitma.

Eesti kohtupraktikas on kohus hinnanud piisavaks selgituseks, kui ettevõtte on toonud kavas välja asjaolu, et nad on suutnud sõlmida viiekümne miljoni krooni ulatuses lepinguid, mis tagavad piisava tõestuse, et klientidel on usku ettevõttesse ning nende kvaliteetsesse teenuse osutamisesse ning samuti näitab juhtkonna suutlikust teha konkurentsivõimelisi pakkumisi.¹⁴⁴ Kui samas on antud meetod mõne teise ettevõtte saneerimiskava täitmise osas võlausaldaja jaoks piisavaks aluseks, et öelda, et saneerimiskavas toodud väljundid ei ole tõenäolised kava täitmiseks.

Ühe ettepanekuna toob töö autor välja eksperdi nõusoleku küsimise võlausaldaja saneerimiskava juurde. Juhul, kui võlausaldaja esitab omapoolsete ettepanekutega saneerimiskava, oleks sinna juurde lisatud ka eksperdi ettepanek, mis annaks ülevaate eduka saneerimiskava täitmise väljavaadete kohta, võttes arvesse eelpool toodud nõudeid kohtu poolt saneerimiskava kinnitamiseks.

Vältimaks olukorda, kus ettevõtte tunneb end nurka surutuna võlausaldajapoolse saneerimiskava esitamise osas, on ühe variandina võimalik kasutada saneerimisnõustaja poolt koostatud saneerimiskava või eksperte, keda kaasatakse menetlusse kava osas seisukoha andmiseks. Samuti võiks olla ka kasutusel ekspertide seisukoht võlausaldaja saneerimiskava koostamisel, et oleks tagatud ettevõtte huvide arvestamine. Antud olukorda tagaks objektiivsuse juhuks, kui

¹⁴⁴ Harju Maakohtu kohtuotsus tsiviilasi nr 2-08-86210

leitakse, et saneerimiskava koostamise õiguse andmine võlausaldajatele võiks olla ettevõtte huve kahjustav.

Töö autor leiab, et eksperdi võiks kaasata ka saneerimiskava koostamise protsessi, et menetlus ei veniks pikemaks, kuna on leitud, et saneerimismenetlused võivad niigi olla pikad ning kulukad.

Elizabeth Warren on oma artiklis toonud välja ühe saneerimismenetluse edukuse tagamise alusena, et selle asemel, et keskenduda võlgniku tegevusele, kes esitab saneerimiskava kinnitamiseks, on võimalik keskenduda võlausaldajate ja kohtutäiturite ning ettevõtte ümberkorralduste sujuvale mõjule. Teisisõnu, kui võlausaldajad ja kohtud vabanevad halvimatest juhtumitest kiiresti, võib 11. peatükk olla signaal, et keegi muu kui võlgnik leiab, et juhtumil on mõni usutav võimalus ümberkorraldamiseks. Samavõrra oluline on kiiremini tegutseda juhtumite puhul, mis ebaõnnestuvad, et sellistel juhtudel kulutati tõenäoliselt vähem ressursse ja võlausaldajad saavad oma lepingulised tagatised kiiremini hüvitatud.¹⁴⁵

Ameerika Ühendriikide saneerimismenetluse praktika on näidanud, et saneerimiskava koostamisele antud aeg on olnud piisav, et luua kava, mida oleks võimalik ka edukalt täita. Väikeettevõtete puhul oli edukate kavade täitmise protsendiks 82. Kuid samas ei taga kinnitatud plaan ettevõttele edukat tulevikku. Tõendid selle kohta, et pärast saneerimisplaani kinnitamist mitmed ettevõtted naasevad 11. peatüki menetluse juurde, viitab sellele, et mitte kõik ettevõtted ei suuda pankrotti tõrjuda saneerimismenetlusega.

Seadus lubab ettevõtte saneerimist, kuid menetluse läbiviimine ei pruugi tagada veel edukat äritegevuse jätkamist või olemasoleva väärtuse realiseerimist. Olenevalt saneerimiskavast võib ettevõtte kaotada omakapitali, kuid äri (ja selle töötajad) võivad jätkata uue omandiõigusega pärast jätkuvat müüki. USAs läbiviidud uurimise alusel oli 21% juhtumitest saneerimismenetlused, kuid sealjuures ei ole veel neid menetlusi, mis on enne lahendatud ka kokkuleppeliselt, kus võlgnik ning võlausaldaja on saavutanud kokkulepe ning ettevõtte pääses saneerimisest. Samamoodi aitab menetluse edukusele kaasa kava koostamisel usutava

¹⁴⁵https://www.researchgate.net/publication/228232563_The_Success_of_Chapter_11_A_Challenge_to_the_Critics

finantsperspektiivi loomine. Kui võlausaldajad on andnud omapoolse hinnangu ning heakskiidu saneerimiskavale, annab see võimaluse edukaks menetluseks ning veenab ka kohut saneerimiskava tesotatavuses.

Erialakirjanduses on toodud välja, et saneerimismenetlusega on võlausaldajatel võimalus saavutada enam oma nõuete tagasimaksmiseks, säästa rohkem töökohti ja säilitada kohalikud maksubaasid. Vastavalt statistikale on Ameerika Ühendriikides jõutud järeldusele, et Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11 peatüki juhtum on 78% edukam kui keskmine 7. peatüki juhtum.

Magistritöö autor nõustub eeltoodud näitega, et saneerimismenetlusega on võimalik võlausaldajate nõuded suuremal määral rahuldada ning sealjuures säilib ettevõtte ning töökohad ja ka riik saab kasu. Saneerimismenetluse läbi on kõigil osapooltel võimalik võita ning leida ühispidepunktid, et läbi eduka menetluse jätkata.

Võttes arvesse, et valdavalt on saneerimismenetluse mõjutusabinõudeks finantsvahendid, siis meie tänases rahamaailmas loetakse majanduse põhilisteks mõjutushoobadeks maksu- ja rahapoliitikat. Kuid makse saab koguda ainult siis, kui luuakse uut väärtust ja raha saab kasutada ainult siis, kui on olemas toimiv ja uut väärtust loov majandustegevus. Pangad, kes on suurimateks võlausaldajateks ning laenuandjaks, siis me ei saa jätta kõrvale asjaolu, et tänane rahandusreaalsus põhineb keskpangandusel, mis juhib majandust eelkõige intressimäärade ja rahaloome kaudu, mis toimub tavaliselt laenu kujul. Nii on ka pangad need, kes määravad saneerimismenetluse protsessi, kiites heaks või vaieldes vastu saneerimiskavadele. Kui pank näeb ettevõttes potentsiaali, juhtimissüsteemis ning samuti ka nõuete ümberjagamises ning on nõus kas nõuete ümberkujundamise või lisa investeringute tegemisega, on suurim tõenäosus, et ettevõtte saneeritakse.

Andes võlausaldajatele enam võimalusi saneerimismenetluses oma huvide ja õiguste rakendamiseks, suurendaks see saneerimismenetluse arvu ning menetluse eesmärgi täitmist.

Ettevõtte, kes on võtnud laenu, võib sattuda olukorda, kus tekib probleem nende investeringute rahapoliitika prognoosimatusiga. Prognoosida ringluses oleva raha hulka ning selle vastavust reaalkaardustusele. Esineb risk, et tehtud investeringud kaotavad rahapoliitiliste otsuste tõttu 20%

või enamgi oma väärtustest ning kriisi esinemisel kaotatakse laenu abil tehtud investeeringud just seetõttu, et tagatisvara jääb väiksemaks kui laenusumma ning pangad kui võlausaldajad algatavad kas maksejõuetuse menetluse või sundmüügi.

Töö autor asub seisukohale, et kuna tänane rahaloome keskne põhimõte seisneb selles, et raha on kohustus ehk võlg ning võlg on vaja tagasi maksta ning et motiveerida ja laenuandjat premeerida, on rahale antud hind intressi näol. Seega olemasolev rahandussüsteem mingis mõttes kurnab majandust ehk väärtuste loomist. Raha loomine toimub täna laenu andmise hetkel. Keskpangad loovad raha põhiliselt valitsuste võlakirjade ostu kaudu, kommertspangad annavad laene eraisikutele ja ettevõtetele. Iga väljaantud rahasummat hakkab saatma kohustus selle kasutamiseks intressi maksta. Võlausaldajate nõuded on tagatud intressidega ning pangad, kelle nõuded on tagatud, kui nad näevad ettevõttes potentsiaali, on sealjuures nõus ka oma nõuete ümberkujundamiseks.

Kuid suurima kriitika on siiski saanud saneerimismenetlus kavade osas, kuna on leitud, et edu ei taga mitte ettevõtte võimetus saneerimise osas, vaid vähene saneerimiskavade kinnitamine, mis on ka Eesti saneerimismenetluse puudus.

Töö autor on seisukohal, et läbi osapoolte kokkulepete ning võlausaldajate õiguste laiendamise on võimalus edukalt saneerimismenetlused läbi viia. Võlausaldajad võivad näha ettevõtte juhtimises vigu ning läbi koostöö juhivad nende tähelepanu, et ettevõtte saaks jätkata oma tegevust. Töö autor toob välja omapoolse seisukoha, mis võib viia vajaduseni saneerimismenetluse järgi ning kuidas saab vältida ning parendada ettevõtte tegevust kokkuvõtvalt. Vead, mis võivad ettevõtte tegevuses olla, on et ettevõtmise kaudu soovitakse tekitada lisandväärtust, kuid ei panustata piisavalt sellesse, mis tulemust toodab. Reeglina on nendeks kapital, pühendunud ja adekvaatne juhtimine, innovaatilised ideed, töötajate väärtustamine ning sisseostetud teenuste ja toodete/kaupade väärtustamine.

Ülaltoodud põhjustel tekkinud kriisi lahendamine saneerimise kaudu eeldab enama panustamist ettevõtte juhtide poolt ja võib sageli osutada saneerijale ülejõu käivaks ülesandeks, kui ei tunnistata tekkinud vigu. Siinjuures on abiks koostöö ning ka ümberplaneerimise osas juhtkonna

abinõude vahetus. Teise variandina toob autor välja, et ettevõtte omaniku ja/või juhatuse liige kuritarvitab ettevõtte vahendeid, mis tekitab resursipuuduse ehk maksejõuetuse.

Sellisel asjaolul tekkinud ettevõtted on üldiselt lihtsasti päästetavad ja neid tasub saneerida kui abinõudena kaasatakse saneerimisnõustaja, kes toob välja probleemsed aspektid ning toimub juhtkonna või omanike ringi vahetus.

Saneerimine ei ole tavaliselt juriidiline probleem, vaid on äriprobleem, mida lahendatakse juriidilise "tööriista abil", sest sageli on see ainuke tööriist.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli leida küsimusele vastus, kas võlausaldajatele peaks olema Eesti seadusandluses antud õigus algetada saneerimismenetlust. Töö autor tugines oma töö eesmärgi leidmisel Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse 11. peatüki saneerimismenetluses antud võlausaldajate õigustele.

Nimetatud eesmärgi saavutamiseks püstitas magistritöö autor hüpoteesi, kas võlausaldajate õiguste ja huvide laiendamise osas saneerimismenetluses, oleks tagatud menetluse eesmärgipärasem ning efektiivsem läbiviimine. Kui võlausaldajatele oleks tagatud saneerimismenetluse algetamise ning saneerimiskava esitamise õigus, kas oleks rohkemal määral saneerimismenetlusi Eestis võrreldes praegusega.

Töö autor uuris saneerimismenetlust maksejõuetusmenetluse osana ning tõi välja võrdluse Ameerika Ühendriikide saneerimismenetlusega. Töö autor leidis, et on erinevusi kahe võrdlusriigi õiguskorra osas ning tulemusena teeb ettepaneku meie seaduse muudatuse osas vastavalt saneerimismenetluses sätestatud tähtaegade osas ning väike- ja suurettevõtete eristamises.

Eesti seaduses on liialt lühikesed tähtajad määratud saneerimiskava koostamisel ning esitamisel. Tuginedes kohtupraktikale, ei jõua ettevõtja saneerimiskava etteantud tähtaja jooksul valmis, mis teeb võimatuks menetluse läbiviimise ning kohtul puuduvad õiguse täiendava tähtaja andmiseks.

Oluline erinevus Eesti ja Ameerika Ühendriikide seaduse vahel on väike- ja suurettevõtete osas. Ameerika Ühendriikide seadusandlus lubab eristamist olulise ettevõtte osas, nii väike- kui ka suurettevõtte puhul, vastavalt töötajate arvule ning eelarvele. Töö autor peab vajalikuks antud eristamist ning asub seisukohale, et antud piirangu tõttu ei ole võimalik Eestis saneerimismenetlusi läbi viia väikeettevõtete puhul, kes võivad olla vajalikud tööandjad ning ettevõtluskeskkonnas olulised äriühingud, kuid nad ei vasta Eesti saneerimisseaduses saneeritava ettevõtte nõuetele.

Töö autor asub seisukohale, et võlausaldajatel on huvid eduka saneerimismenetluse läbiviimise osas, kuna see tagab neile suuremal määral nõuete rahuldamise ning võlausaldajatel on täita suur roll saneerimismenetluse edukuse tagamisel. Läbi võlausaldajate nõusolekute nõuete ümberkujundamisel saab võlgnik saneerimiskava täitma asuda. Sellest tulenevalt saab öelda, et võlausaldajad dikteerivad saneerimisprotsessi dünaamika.

Töö autor käsitles magistritöös saneerimiskava koostamise ja esitamise andmise õiguse küsimust. Oleks põhjendatud võlausaldajale saneerimiskava esitamise õiguse andmine või konkureerivad saneerimiskava esitamine. Saneerimiskavas saneerimisabinõude kasutamise ning nõuete ümberkujundamisele kohalduvad põhimõtted, pandipidajate nõuete kujunemist ning menetlusele kehtestatud tähtaegasid.

Töö autor leiab, et võttes arvesse saneerimisseaduse eelnõus püstitatud eesmärgi, ei ole tänasel päeval kehtiv saneerimisseadus täitnud seda ning sellest tulenevalt oleks vajalik viia sisse muudatused, mis tagaksid efektiivsema menetluse läbiviimise meie ühiskonnas. Võlausaldajatel on piiratud õigused menetluses ning neile ei ole seadusega antud õigusi sekkuda saneerimismenetlusse.

Paljud Euroopa riigid on oma seaduse kujundamisel võtnud eeskujuks Ameerika Ühendriikide pankrotiseaduse. Sellest tulenevalt on ka autor seisukohal, et on põhjendatud valiku kriteeriumiks Ameerika Ühendriikide seadusandlus, mille praktikale tuginedes saab öelda, et on põhjendatud võlausaldajatele saneerimismenetluse algatamise õiguse andmine.

Maksejõuetusmenetluses on juhtivaks põhimõtteks võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte. Võlausaldajatele tuleb anda menetluses võrdne võimalus teiste osapooltega menetlusest osavõtmiseks. Saneerimismenetluse eesmärgiks ei saa olla ettevõtja vabastamine võlgadest võlausaldajate huvide kahjustamise teel ning tuginedes antud eesmärgile, peab olema tagatud võlausaldajatele laialdasemad õigused, kui on kehtivas seadusandluses tänasel päeval.

Seadus peaks lubama võlausaldajatele õiguse menetluse algatamise osas ning kas ainuõiguse või alternatiivse saneerimiskava esitamise näol.

Võttes arvesse menetluse eesmärgipärasust ning positiivset mõju ettevõtluskeskkonnale, tuleks saneerimismenetlust üldjuhul alati eelistada pankrotimenetlusele. Kuna tänasel päeval on lubatud menetlus vaid konkreetsete kriteeriumidega ettevõtetele, aitaks menetluse efektiivsuse tagamisele kaasa ka saneerimismenetluse kasutamise võimalus väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjatele nagu on see tagatud Ameerika Ühendriikides. Eelnevale tuginedes leiab autor, et antud võimalus tuleks lisada meie seadusandlusesse.

Töö autor leiab, et üheks tähtsaks mõjuks võlausaldaja õiguste laiendamise osas on nende mõju majandusarengule, mis peaks omakorda vähendama ettevõtjate maksejõuetusse sattumist. Esiteks vastavad tõhusad süsteemid riiklikele vajadustele ja probleemidele. Teiseks on läbipaistvus, vastutus ja prognoositavus usaldusväärsete krediidisuhete alus. Kolmandaks peavad õiguslikud ja institutsionaalsed mehhanismid sobitama stiimuleid ja takistusi laia spektri turupõhiste süsteemide - äri-, finants- ja sotsiaalvaldkonnas.

Magistritöö autor asub seisukohale, et võlausaldajatele tuleb saneerimismenetluses õigusi laiendada ning tagada õigus saneerimismenetluse algatamise osas, kuna enne otsust likvideerida ettevõtte tuleb vaadata alternatiivseid võimalusi maksejõuetusmenetluses ning tihti võivadki olla võlausaldajad need, kes on nõus oma investeeringutest tulenevalt läbirääkimisteks võlgnikuga ning alustada saneerimismenetlust likvideeriva menetluse asemel. Võttes arvesse majandusseisu, on lisaks võlausaldajate kaitsese vajalik silmas pidada ka üldisemat huvi säilitada raskustesse sattunud, kuid põhimõtteliselt elujõulised ettevõtted ja tagada sealjuures ettevõtte töökohad.

Vastavalt UNCITRAL-i koostatud maksejõuetusõiguse alasele juhendile (*Draft Legislative Guide on Insolvency Law*) on leitud, et üldjuhul konkureeriva saneerimiskava esitamise õigus aitaks osapoolte vahel kaasa sobivaima lahenduse jõudmiseni.¹⁴⁶

Antud järeldusele jõudis ka töö autor ning on põhjendatud võlausaldajatele saneerimiskava esitamise õiguse andmine. Autor leiab, et Ameerika Ühendriikides võlausaldajate õiguse osas võiks kasutada antud analoogiat ka Eesti seadusandluses, andes võlausaldajatele õiguse menetluse alustamise osas. Vastavalt nõudesummale ning võlausaldajate arvule anda

¹⁴⁶ UNCITRAL. *Legislative Guide on Insolvency Law*, p 213.

võlausaldajatele õigus esitada kohtule avaldus saneerimismenetluse algatamiseks. Samuti on autor seisukohal, et tuleks kohaldada vastavalt nõuete suurustele ka ettevõtte osas erisust, kas tegemist on väike- või suurettevõtte saneerimismenetlusega. Erisuse otstarbekust tuleb arvesse võtta saneerimiskava koostamisel ning tähtaegade kohaldamisel. Ettevõtte, kellel on vähem võlausaldajaid ning nõudesummad väiksemad, võib olla kokkulepete saavutamine kiirem ning lihtsam saavutada kui suurettevõtte puhul. Võlausaldajatele saneerimismenetluse algatamise õiguse andmine muudaks saneerimismenetluse edukust, aitaks paremini saneerimisabinõude kasutamist ning tagaks ettevõttele paremad nõuete ümberkujundamise tingimused. Töö autor usub, et õigus suurendaks ka saneerimismenetluste arvu kohtupraktikas.

Autori arvates peaks võlausaldaja hindama ettevõtte olukorda ning saneerimise väljavaateid ning kui ettevõtte on saneerimiskõlbulik, siis oleks põhjendatud saneerimisavalduse esitamine ning saneerimiskava koostamine. Sealjuures on võlausaldajal kohustus teha koostööd ettevõtja ja saneerimisnõustajaga, kes oleks erapooletu menetluses.

Saneerimiskava esitamine eeldab, et võlausaldaja peab ettevõtte poolt saneerimiskava täitmist tõenäoliseks.

Ameerika Ühendriikide saneerimiskavas on ettenähtud rühmade moodustamine. Magistritöö autor toob oma seisukohana välja, et vaatamata sellele, et Eesti saneerimisseadus ei näe ettevõtjale kohustust võlausaldajate rühmadesse jagamist, tuleks seaduse regulatsiooni muuta ning ettevõtjale panna kohustus moodustada erinevad võlausaldajate rühmad. Sealjuures võiks määratlemisel võtta eeskuju Ameerika Ühendriikide seadusandlusest. Eristada tuleks pandipidajate rühma ning sealjuures eraldi rühma pandiga tagatud ja pandiga tagamata võlausaldajate osas. Antud jagunemine tagab hääletamise õiguspärasuse ning võlausaldajate võrdse kohtlemise, et rühmades lähtuda ühistest huvidest. Eesti kohtupraktikas on üheks põhjuseks, miks saneerimismenetlust ei toimu, saneerimiskava vastu hääletamine. Rühmade moodustamise läbi ei saa võlausaldaja mõjutada saneerimiskava vastuvõtmist.

Võlausaldajate kohtlemisel tuleks lähtuda põhimõttest, et võrdseid tuleb kohelda võrdselt. Nõuete erinev ümberkujundamine on põhjendatud vaid juhul, kui see on vajalik ja mõistlik.

Üheks suureks eeliseks võlausaldajatele õiguste laiendamise osas on saneerimisabinõude laialdasem rakendamine. Saneerimisseaduses ei ole määratletud saneerimisabinõude rakendamine. Töö autori seisukoht on, et saneerimiskavas peaks kajastama kõikide saneerimisabinõude plaanitavust, mis aitab hinnata menetluse eesmärgi täitmist ning abinõude elluviimise tõenäosust.

Töö autori seisukohal ei pea olema saneeritava ettevõtte ja võlausaldaja huvid alati vastanduvad nagu traditsiooniliselt maksejõuetusmenetlusest arvatakse. Autor leiab, et võlausaldaja ja võlgniku huvid võivad olla ühildunud, misläbi saab menetlus olla edukas mõlemale osapoolle.

Saneerimise kaudu on võimalik aidata majandusraskused ületada eelkõige ühiskonna jaoks olulistel ettevõtetel, mis on ka saneerimismenetluse eesmärgiks. Sellest tulenevalt võib öelda, et saneerimismenetlus on pigem suunatud võlgniku mitte võlausaldaja huvide kaitsele, mida on ka Riigikohus välja öelnud oma lahendis, et saneerimismenetluse regulatsiooniga võidakse võlausaldaja huve menetluses kahjustada ning ettevõtte huvid on olulisemad võlausaldaja huvidest. Erinevad uuringud näitavad samas, et ühtses ning toimivas majanduskeskkonnas ei ole majandusnäitajate muutumisel olulist rolli, kas menetlus on võlgniku või võlausaldaja keskne. Töö autor leiab, et ausalt ja korrektselt läbi viidud saneerimismenetlus peab andma võimaluse oma ettevõtte säilitada ning kaitsta ka koostööpartnerite ehk võlausaldajate huve.

Võlausaldaja võrdse kohtlemise põhimõte on mõjutatud läbi nõuete ümberkujundmise. Saneerimisseaduses ei ole määratletud nõuete ümberkujundamise viiside valik võlausaldajate jaoks. Vastavalt praktikale on aga enam kasutatud nõuete ajatamist võlausaldajate nõuete ümberkujundamise osas. Andes võlausaldajatele saneerimiskavas kaasa rääkimise või kava esitamise õiguse, oleks nõuete ümberkujundamisel võimalus praktikas kasutada avatumalt ümberkujundamise viise. Nõuete ümberkujundamisel on peamine, et oleks tagatud võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte. Erand on vaid pandiga tagatud võlausaldajate nõuete osas. Võlausaldajate jagamine nõuete järgi, ei ole praktikas põhjendatud väikeste nõuetega võlausaldajate ebavõrdne kohtlemine, kuna nende nõuded tuleks esmajärjekorras rahuldada.

Vastavalt eeltoodule on autor seisukohal, et magistritöö eesmärk on täidetud. Töö autor tõi välja põhjendused, miks peaks võlausaldajatele andma õiguse saneerimismenetluse alustamise osas ning laiendama õigusi saneerimiskava osas kaasa rääkida või alternatiivse saneerimiskava esitamiseks. Põhjendatud on saneerimismenetluse edukuse tagamiseks võlausaldajate huvide laiendamine. Autor on teinud järelduse, et vajalik on regulatsiooni muutmine selliselt, et oleks tagatud võlausaldajatele saneerimismenetluse algatamise õigus ning võlausaldajate huvidega arvestamine saneerimiskava koostamisel. Sealjuures võlausaldajatele alternatiivse saneerimiskava esitamise õiguse tagamine.

Samuti on autor seisukohal, et saneerimisseaduses tuleks pikendada saneerimiskava esitamise tähtaega ning anda kohtule õigus täiendava tähtaja määramiseks. Menetluse efektiivsust tagaks ka väike- ning suurettevõtete eristamine.

Töö autori seisukoht on, et andes võlausaldajatele õiguse rääkida kaasa varajasemas staadiumis ettevõtte majandusliku seisu osas, on suurem tõenäosus, et ettevõtted saavutavad elujõulisuse ning on välistatud ettevõtte likvideerimine. Põhjendatud on võlausaldajatele saneerimismenetluse alustamise õiguse andmine. Läbi võlausaldajate õiguse andmise saneerimismenetluse alustamiseks, väheneb liialt hilja avalduste esitamine ning võlausaldajate avalduse esitamine tagab edukama menetluse läbiviimise. Võlausaldajate õiguste laiendamine annab võlausaldajatele suuremad huvid ning kindluste menetluses võrdsusepõhimõtte tagamisele.

THE CREDITORS RIGHT TO INITIATE A REORGANIZATIONAL PROCEEDINGS

SUMMARY

The Master's thesis aims at answering the question of whether creditors should be granted the right to initiate reorganisation proceedings in Estonian legislation. The author of the thesis relied on the rights of creditors granted in Title 11 of the United States Bankruptcy Code.

In order to achieve the aim, the author of the thesis set up a hypothesis about whether the expansion of the creditors' rights and interests in reorganisation proceedings would ensure a more targeted and efficient implementation. If creditors were granted the right to initiate reorganisation proceedings and submit reorganisation plans, the question remains whether more reorganisation proceedings would be initiated in Estonia.

The author examined the reorganization process as part of insolvency proceedings and compared the US reorganization process. The author found that there are differences between the two legal systems in the analogue country and, as a result, proposes to amend our law in accordance with the deadlines set in the reorganization procedure and the distinction between small and large enterprises.

The Estonian law has too short deadlines for the preparation and submission of a reorganization plan. Based on case law, the company's reorganization plan can not be completed within a set time limit, which makes it impossible to conduct a proceeding and the court has no right to grant an additional period.

A significant difference between the law of Estonia and the United States is for small and large companies. The United States legislation allows for a distinction between a large company, both small and large, according to the number of employees and the budget. The author considers the distinction to be necessary and considers that this restriction does not allow for reorganization procedures in Estonia for small businesses who may be necessary employers and companies important in the business environment, but they do not meet the requirements of a company to be restructured under the Estonian Reorganization Act.

The author of the thesis considers that creditors have an interest in conducting a successful reorganization procedure as it provides them with greater satisfaction of claims and creditors have a role to play in ensuring the success of the reorganization process. Through the process of reforming the claims of creditors' claims, the debtor can complete the reorganization plan. Consequently, it can be said that creditors dictate the dynamics of the reorganization process.

The author discusses the issue of the right to draw up and submit reorganisations plans. A creditor should be entitled to the right of submission of a reorganization plan or a competitive reorganization plan, the principles of application of reorganisation measures and adaptation of reorganisation requirements, the formation of claims by pledgees as well as the deadlines established for the proceedings.

The author of the thesis finds that, taking into account the objective set by the Reorganisation Act, the latter has failed to fulfil its primary objective and, consequently, it would be necessary to introduce amendments that would ensure more effective proceedings in our society. Creditors have limited rights in the proceeding and are not legally empowered to intervene in reorganisation proceedings.

Many European countries have taken the lead in shaping their law by the example of the United States Bankruptcy Code. Consequently, the author is also of the opinion that United States legislation is a valid choice criterion, based on the application of which it can be said that there is justification for granting creditors the right to initiate reorganisation proceedings.

The principle of equal treatment of creditors is a guiding principle in insolvency proceedings. Creditors should be given equal opportunities to participate in reorganisation proceedings with other parties. The purpose of a reorganisation proceeding cannot be to relieve an entrepreneur from debt to the detriment of the interests of creditors and, based on this objective, wider rights to creditors than those currently in must be granted.

The law should allow creditors the right to initiate proceedings, in the form of exclusive right or alternative reorganisation plan.

Considering the purposefulness of the proceedings and the positive impact on the business environment, reorganisation proceedings should always be preferred to insolvency proceedings. As current proceedings are only allowed for companies that meet specific requirements, the possibility of applying reorganisation proceedings for small and medium-sized enterprises by the example of the United States would also help to ensure the effectiveness of the proceeding. Based on the above, the author believes that our legislation needs to be amended accordingly.

The author of the thesis finds that one of the important impacts on increasing creditor rights is their impact on economic development, which in turn should reduce the insolvency of business. First, the efficient systems meet the national needs and problems. Second, transparency, accountability and predictability are the basis of sound credit relations. Thirdly, legal and institutional mechanisms must match the incentives and obstacles in the broad spectrum of market-based systems - business, finance and social.

The author of the thesis is in charge of waving creditors' rights and initiating a reorganization proceeding as before the decision to liquidate an enterprise must look at alternative options in insolvency proceedings and often there may be creditors who agree to negotiate with their debtors with their investments and start a reorganization procedure rather than a liquidation proceeding. Considering the economic situation, in addition to the protection of creditors, it is also necessary to take into account the more general interest in retaining firms that are in difficult, but in principle, viable and thus ensuring the company's workplaces.

According to UNCITRAL Draft Legislative Guide, it has been found that the right of submission of competitive reorganisation plan would help the parties reach the most appropriate solution. This conclusion was also reached by the author of the thesis – it is justified to give creditors the right to submit reorganisation plans.

This conclusion was reached by the author and it is justified to give creditors the right to submit a reorganization plan. The author believes that in the United States, the law of creditors could be used in analogy with Estonian law, giving creditors the right to start proceedings. According to the amount of the claim and the number of creditors, creditors have the right to file an application to the court to initiate a reorganization proceeding. The author also considers that

the size of the requirements should be applied to the company in terms of whether it is a reorganization of a small or large company. The expediency of the particularity must be taken into account when drawing up the reorganization plan and applying the time limits. A company with fewer creditors and lower claims may be quicker and easier to achieve than with large corporations. Granting the right to initiate a reorganization process for creditors would change the success of reorganization proceedings, help better use of reorganization measures, and ensure better conditions for the transformation of claims. The author believes that the right would also increase the number of reorganization proceedings in case law.

In the author's opinion, the creditor should assess the company's situation and the prospects for reorganisation, and if the company is eligible for reorganisation, it would be reasonable to submit a reorganisation claim and prepare a relevant plan. In this case, the creditor is obliged to cooperate with the company and the impartial reorganisation adviser.

Submission of reorganisation plan presupposes that the creditor expects to fulfil the company's reorganisation plan.

The United States reorganisation plan has been set up for groups. The author of the thesis believes that despite the fact that the Estonian Reorganisation Act does not impose an obligation to divide creditors into groups, the law should be amended and the entrepreneur should be obliged to form different creditor groups. In this respect, the United States legislation could be taken as an example. A distinction should be made between a group of pledgees and a separate group of secured pledgees and unsecured creditors. This division ensures the legitimacy of voting and equal treatment of creditors so that the groups can be guided by common interests. In Estonian case law, one of the reasons why reorganisation proceedings do not take place is voting against reorganisation plan. Through formation of groups, the creditor cannot affect acceptance of reorganisation plan.

The treatment of creditors should be based on the underlying principle that equals must be treated equally. A different adaptation of requirements is justified only if it is necessary and reasonable.

One of the biggest advantages of expanding the rights of creditors is the wider application of reorganisation measures. There are no defined reorganisation measures set out in the Reorganisation Act. The author's position is that reorganisation plans should reflect the planning of all reorganisation measures, which helps assess the purpose of the proceedings and the likelihood of implementation of the measures.

The author of the thesis does not think that the interests of the company being restructured and the creditor will always be in opposition as traditionally considered in insolvency proceedings. The author believes that the interests of the creditor and the debtor may be compatible, which will allow the procedure to be successful for both parties.

Through the process of reorganization, it is possible to overcome the economic difficulties of companies that are important for society, which is also the goal of a reorganization process. Consequently, it can be said that the reorganization procedure is rather aimed at protecting the interests of a debtor rather than a creditor, which the Supreme Court has also stated in his judgment, that the regulation of a reorganization proceeding may harm the interests of a creditor in the proceedings and that the interests of the company are more important than the interests of the creditor. However, various studies also show that in a coherent and functioning economic environment, there is no significant role for economic indicators in determining whether the procedure is central to a debtor or creditor. The honest and proper reorganization procedure must provide an opportunity for the company to maintain and protect the interests of its partners or creditors.

The principle of equal treatment suffers through adoption of claims. The Reorganisation Act does not define the choice of adaptation methods for creditors. However, in practice, there is an increased number of claims in regard to creditor claim adaptation. By giving creditors the right to negotiate or submit reorganisation plans, adaptation of claims would make it possible to use adaptation methods in a more transparent manner. When it comes to claim adaptation, it is key to ensure the principle of equal treatment of creditors. The exception is limited to claims of secured pledgees. The division of creditors by claims is not justified, e.g., unequal treatment of creditors with small claims as such claims should be satisfied as a matter of priority.

According to the above, the author is of the opinion that the aim of the Master's thesis has been reached. The author of the thesis outlined the reasons why creditors should be given the right to initiate reorganization proceedings and why the rights of creditors to negotiate reorganization plans or submit alternative reorganization plans need to be expanded. Expanding the interests of creditors will ensure the success of the reorganization process. The author concludes that it is necessary to amend the regulation so as to ensure the right of creditors to initiate reorganization proceedings and to take into account the interests of creditors in the preparation of reorganization plans. Moreover, providing creditors with the right to submit alternative reorganization plans.

The author is also of the opinion that the Reorganization Act should extend the deadline for submission of reorganization plans and give the court the right to set additional terms. The efficiency of the proceedings could also be ensured by distinguishing between small and large enterprises.

The author's position is that by giving creditors the right to speak about the company's financial position at an earlier stage, there is a greater likelihood that companies will achieve viability and eliminate the company's liquidation. There is justification for granting creditors the right to start reorganization proceedings.

Through the process of initiating a reorganization of the right to creditors, too late submission of applications and the submission of creditors' applications will ensure a more successful procedure. Extending the rights of creditors will give creditors greater interests and secure the principle of equality in the proceedings.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus

1. Aaron, R. I., Bankruptcy Law Fundamentals. 2017 Edition. (Thomson Reuters)
2. Abler, D.E., Massaro L., Stewart K.L. Sarbanes-Oxley Act: Plannin & Compliance, Kirkpatric & Lockhart Nicholson Graham LLP
3. Adler, B. and Baird D., Bankruptcy, Cases, Problems, and Materials: 2014 Supplement (University Casebook Series)
4. Albergotti, R.D. Understanding Bankruptcy in The USA handbook of Law and Practice. Oxford, 1992
5. Altmann, E.I., Corporate Financial Distress and Bankruptcy, 2006
6. Arturo, B., The Costs of Bankruptcy: Chapter 7 Liquidation versus Chapter 11 Reorganization
7. Aruste, V. Ettevõtja piibel. Piiratud vastutusega äriühingud, Haabneeme, Hansa Äriteenuste OÜ, 2009
8. Ayotte, K.M., Morrison, E.R., Creditor control and conflict in Chapter 11, Journal of Legal Analysis, Volume 1, Number 2, 2009
9. Baird, D.G. and Theodore E., Commercial and Debtor-Creditor Law: Selected Statutes, 2012th Edition
10. Baird, D.G., The Elements of Bankruptcy, 2014
11. Baird, D.G., The Uneasy Case for Corporate Reorganizations- The Journal of legal Studies 1986/15/1
12. Balz ,M. Market conformity of insolvency proceedings: Policy issues of the German insolvency law. – Brooklyn Journal of International Law 1997 (23)/1
13. Barry, R., Bankruptcy Evidence Manual, 2016-2017, Volume 1
14. Barry, R., Bankruptcy Evidence Manual, 2016, Volume 2
15. Bebchuk, L.A., A New Approach to Corporate Reorganizations- Harvard Law Review 1988/10/4
16. Bhandari, J.S., Wess, L.A., Corporate Bankruptcy, Cambridge University Press
17. Blazy, R., Chopard, B., A. Fimayer. Bankruptcy law: a mechanism of governance for financially distressed firms. – European Journal of Law and Economics 2008/25

18. Block, S.B., Hirt.G.A. Foundations of Financial Managment. 5th ed. Homewood, Illinois: Irwin 1989
19. Brouwer, M. Reorganization in US and European Bankruptcy law. – European Journal of Law and Economics 2006/1
20. Booth, C.D., Paulus C.G., Rajak H., Westbrook J.L., A Global View of Business Insolvency Systems. Boston, Martinus Nijhoff Publishers 2009
21. Bork, R., Rescuing Companies in England and Germany, Oxford University Press, 2012
22. Buchbinder, D.L., Fundamentals of Bankruptcy.Boston 1991
23. Buljevich, E.C., Cross-Border Debt Restructurings: Innovative Approaches for Creditors, Corporates and Sovereigns, Euromoney 2005
24. Bork, R. Rescuing Companies in England and Germany. Translated from the German by Christopher Schuller. Oxford University Press 2012
25. C.D.Booth, C.G.Paulus, H.Rajak, J.L.Westbrook.A Global View of Business Insolvency Systems. Boston, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2009
26. Brazy, N., Hauser J., Lori D., J.D., King, L.P. (1929-2001), Collier Bankruptcy Cases volume 61, 2009
27. Brown, W.H.,The Law of Debtors and Creditors, Bankruptcy; Security Interests; Collection, Volume 1
28. Brown, W.H.,The Law of Debtors and Creditors, Bankruptcy; Security Interests; Collection, Volume 2
29. Brown, W. H., Ahern L.R., III, MacLean N. F. Bankruptcy Exemption Manual, 2017
30. Carapeto, M., Is Bargaining in Chapter 11 costly? October 2003
31. Chang, T., Schoar A. The Effect of Judicial Bias in Chapter 11 Reorganization. August 1 2006
32. Cheeseman, H.R., Business Law. Fifth Edition. 2004 New Jersey
33. Clayman, M.R., Fridson M.S., Troughton G.H. Corporate Finance: A Practical Approach. Hoboken:Wiley 2008
34. Couwenberg, O., Jong, A.; Recasens, G. Financial Reorganization under Pro-creditors Bankruptcy Laws. – Finance India 2004
35. Cork, K., Insolvency and Practice.Report of Review Committee.London 1982

36. Cranston, R. Making Commercial Law: Essays in Honour of Roy Goode, 1997
37. Douglas, M.G. New Rules for Cross-Bordered Bankruptcy Cases Enacted as Part of New U.S.Bankruptcy Legislation, 2005
38. Eisenbach, B., Forced Into Bankruptcy: The Involuntary Bankruptcy Process, 2012
39. Elias, S., Albin, R., J.D. & Leonard, R., How to File for Chapter 7 Bankruptcy, 17th Edition by Attorneys NOLO 2011
40. Elias, S., The New Bankruptcy will it work for You? 3rd edition by Attorney
41. Epstein, D.G. Bankruptcy and Related Law in a nutshell, 9th edition, 2013
42. Finch, V. Security, Insolvency and Risk: Who Pays the Price?, 1999
43. Finch, V. Corporate Insolvency Law.Perspective and Principles. Cambridge University, 2002
44. Fisger, T.C.G., Martel, J. Does it Matter How Bankruptcy Judges Evaluate the Creditors Best-interest Test?-American Bankruptcy Law Journal 2007/81
45. Fletcher, I.F., The Law of Insolvency Hardcover, 6 May 2009
46. Franks, J. R, Nyborg, K. G, Torou, W. N. Comparison of US, UK, and German Insolvency Codes. Financial Management, 1996, Vol 25, No 3, pp 86-101.
47. Gross, P.J. Grundsatzfragen der Unternehmenssanierung. -Deutsches Steuerrecht (DStR) 1991
48. Goode, R.M. Principles of Corporate Insolvency Law. London, 2002
49. Goode, R.M. Corporate Rescue Law an Anglo-American Perspective, 2008
50. Haman, E.A., How to File your own Bankruptcy, 2005
51. Händel, R. Creditors`right-Germany.-Creditors rights in insolvency proceedings. A practical guide for smaller practices. London:INSOL INTERNATIONAL 2011
52. Jackson,T.H.,The Logic and Limits of Bankruptcy Law, BeardBooks, 2001
53. Johnson, S. Creditor`s right- United States of America.-Creditors rights in insolvency proceedings. A practical guide for smaller practices. London: INSOL INTERNATIONAL 2001
54. King, L.P. Creditor in chief, Collier on Bankruptcy 1^{5th} edition revised, 11 Forms Commercial bankruptcy parts 1-17. 2014

55. Leroy, A-M., Grandolini, G.M. Principles for effective insolvency and creditor and debtor regimes (English). Washington, D.C. World Bank Group 2016
56. Lori S.; Bennett S.L. Does “Best Interest“ Test protect the Tardy?
57. Lukason, O. Saneerimismenetluse majanduslikud mõjud ja nende hindamine Eestis, Tartu 2008
58. Madisson, K., Agur, R., Saneerimismenetluse ohud võlausaldajate jaoks, Saldo nr 4 (79), mai 2009
59. Maess, J.E.J.D., Norton annual review of International insolvency, 2009 edition
60. Manavald, P. Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine. Doktoriväitekiri. Tartu Ülikooli Kirjastus. Tartu 2011
61. Manavald, P. Economic Crisis and the Effectiveness of Insolvency Regulation, Juridica International 2010 XVII
62. Manavald, P. Likvideeriva pankrotimenetluse alternatiivid maksejõuetuse tingimustes. Juridica 2005/II
63. McBryde W.W., Flessner A., Kormann S.C.J.J..Principles of European Insolvency Law. Law of Buisness and Finance. Volume 4, Kluwer Legal Publishers, 2003
64. McCormac G., Secured Credit under English and American Law. United Kingdom 2004
65. Mereste, U. Majandusleksikon II, Tallinn 2003
66. Meyerowitx, S. Bankruptcy Law Digest, third edition 2014-1
67. Meyermann, G.E. The London Approach and Corporate Restructurings
68. Moss G., Fletcher I., Issacs S., The EC Regulation on Insolvency Proceedings: A Commentary and Annotated Guide 3rd ed
69. Nadelmann K.H., Concurrent Bankruptcies and Creditor Equality in the Americas.- University of Pennsylvania Law Review 1947
70. Niklus, I. Saneerimisseaduse eelnõust. Juridica, 2008, nr 6
71. Norton W.L. Jr, Norton dictionary Bankruptcy Terms, 2012 edition
72. Peter, H, Jeandin,N, Kilborn, J. The Challenge of insolvency reform in the 21st century
73. Piiraja, M. Pankrot, Tallinn 2009

74. Roe, M.J, Bankruptcy and Corporate reorganization:Legal and Financial Materials.2nd ed.New York:Foundation Press 2007
75. M. Rothman, Responsible Persons and Irresponsible Doctrine: The Allocation of the Bankrupt's Postpetition Payments on Unpaid Prepetition Federal Taxes, 1990
76. Saarma, T. Pankrotimenetluse põhimõtted. Juridica, 2008, nr 6
77. Salerno T.J., Kroop J.A. Bankruptcy litigation and practice: a practitioner's guide. Vol 1, Aspen law & Business
78. Schollander,W. Bankruptcy for small business, Wes Schollander attorney at law, Sphinx Publishing, 2008
79. Schihalejev, M., Formation of Creditor Groups in Reorganisation Proceedings: Does Estonia Need a Better Regulation?2014 nr 21
80. Stein, R.A., Butler, S.A, Hudson, D.L., Jr., Guide to credit & Bankruptcy the American Bar Association, Nashville Tennessee 2006
81. Stöcker O.M, Stürner R., Flexibility.Security and Efficiency of Security Rights Over Real Property in Europe, Volume III, Berlin 2009
82. Sullivan T.A.,Lawrence, J. W. As We Forgive Our Debtors: Bankruptcy and Consumer Credit in America, 1999
83. Temzer A.V. Kelly L.C., Bankruptcy Court Dismisses Involuntary Chapter 11 Case Brought by Holders of U.S. Bonds in Deference to Argentine Reorganization.
84. Varul, P. Pankrotiseaduse uued parandusettepanekud. Juridica, 2008 nr 6
85. Varul, P. Nõuetest pankrotimenetluses, Juridica, 2004, nr 2
86. Zilka C., Business Restructing. An Action Template for Reducing Cost and Growing Profit. USA: John Wiley & Sons, 2010
87. Warren E., Chapter 11 : reorganizing American Businesses, Wolters Kluwer Law & Business, 2008
88. Warren E., Westbrook, J.L. Law of Debtors and Creditors 6th Edition
89. Warren, W. D., Bussel, D.J. Bankruptcy, sixth edition, 2002

Normatiivaktid

- 90. Pankrotiseadus. 22.01.2003.- RT I 2003, 17, 95; RT I, 26.06.2017, 29
- 91. Asjaõigusseadus.09.06.1993.- RT I 1993,39,590; RT I, 25.01.2017, 5
- 92. Saneerimisseadus; 04.12.2008.- RT I 2008, 53, 296; RT I, 26.06.2017, 35
- 93. USA Bankruptcy Code. Title 11 Reorganozation, Arvutivõrgus kättesaadav:
<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/chapter-11> (16.04.2018)
- 94. Võlaõigusseadus. 26.09.2001.- RT I 2001,81,487; RT I, 31.12.2017, 8

Kohtupraktika

- 95. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 19.03.2013. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-74-13
- 96. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 18.11.2009. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-122-09
- 97. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 09.05.2011. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-25-11
- 98. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 15.12.2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-131-10
- 99. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 16.02.2011. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-164-16
- 100. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 20.10.2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-90-10
- 101. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 11.05.2010. a määrus tsiviilasjas nr 3-2-1-28-10
- 102. Celotex Copr v. Edwards, 5th 4 U.S. 300, 1995
- 103. State of N.J., Dep of Environmental Protection and Energy v, Heldor Industries , 1993
- 104. Z erand-Bernal Group, Inc. V.Cox, 1994
- 105. Nortwest Airlaines Corp, Bankr S.D.N.Y.2007
- 106. Aerovias Nacionales de Colombia S.A., Bankrt S.D.N.Y. 2003

Muud allikad

107. British Banker`s Association. London Approach. Arvutivõrgus kättesaadav:
108. The Law of Debtors and Creditors (Little, Brown & Co. 2d ed. 1991, 2nd ed. 1991, Aspen 3rd ed. 1996, 4th ed. 2001, 5th ed. 2006)
109. European Commission. Commission Recommendations of 12.3.2014 on a new approach to business failure and insolvency
110. Creditor rights and Insolvency Standard based on The World Bank Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Regimes and UNICTRAL, legislative Guide on Insolvency Law, 2011
111. Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuring, Pricewaterhouse Coopers Advisors, 2012
112. Best Project on Restructuring, Bankruptcy and a Fresh Start, Final report of the expert group, September 2003
113. Norton annual review of international insolvency, 2009 edition
114. Justiitsministeeriumi maksejõuetuse revisjoni lähteülesane projekt, Tallinn 2016

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Hanna-Liisa Kutsar, (sünnikuupäev 28.11.1984)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Võlausaldaja õigused saneerimismenetluse alustamiseks“

mille juhendaja on MSc Anto Kasak

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
s

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 23.04.2018